

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ANDOVER-HARVARD LIBRARY

AH SLIF 0

Harvard Depository
Brittle Book

599
D558.2
Lat
1900 h
cop. 1

Digitized by Google

~~Ch Pol~~

~~808~~

Library of the Divinity School.

Bought with money

GIVEN BY

THE SOCIETY

FOR PROMOTING

THEOLOGICAL EDUCATION.

Received 28 July, 1900.

①

DIDASCALIAE APOSTOLORUM. *Latin. 1900.*
Hauler

FRAGMENTA UERONENSIA LATINA.

ACCEDUNT

CANONUM QUI DICUNTUR APOSTOLORUM ET
AEGYPTIORUM RELIQUIAE.

PRIMUM EDIDIT

EDMUNDUS HAULER.

FASCICULUS PRIOR:

PRAEFATIO · FRAGMENTA · IMAGINES.

†
LIPSIAE,
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MCM.

177211

Divinity School

161

LIPSIAN: TYPE S. G. THUMMER.

599
D557.2
Lat
1900h
Co. 1

FUNKIO · HARTELIO · MOMMSEN

D · D · D.

8*

PRAEFATIO.

Principem hanc fragmentorum Ueronensium editionem ad Funkium, Hartelium, Mommsenum honoris causa mittere uolui, quippe quorum hic unicum codicis Ueronensis folium fastorum in Herm. VII, 474 ssq.¹⁾ sagaciter tractauerit unaque cum *Ad. Harnackio* mihi auctor palimpsesti legendi exstiterit²⁾, alter aliquot folia a *Gu. Studemundo* olim speciminis causa descripta³⁾ mihi beneuole sit largitus et de paginis primum a me examinatis honorifice ad ordinem philosophorum et historicorum academiae Uindobonensis rettulerit, ille me in quaestione a meis studiis satis aliena consilio atque opera et disputationibus suis transmissis benigne adiuuerit. Quibus uiris optime de hac editione meritis meritam debeo habeoque gratiam.

Tum magna laude mihi nominandus est *D. Antonius Spagnolo*, uenerabilis Ueronensis bibliothecae capitularis praefectus, qui curae meae in pretiosissimo codice perscrutando positae quacumque ratione humanissime atque liberalissime fuit.

Ne uiros doctos integra codicis huius rescripti uerba iam pridem exspectantes diutius morarer (quam moram muneris academici occupationibus aliisque litterarum studiis allatam me ipso nemo aegrius fert), priore hac parte omnes

1) Cf. eiusdem *Chronica minora* III, 382 sq. — 2) U. quae in *actorum academiae Uindobonensis* uol. CXXXIV. (a. 1896) disp. XI. exposui. —

3) Sunt laterculi huius editionis IX, XIII, XIV (u. 1—23 lacunosi), XXIV, XXIX—XXXII, 20, XXXXI, XXXXIII sq., LIII (1—16 cum lacunis), LIV, LVII (non absolutus), LVIII, omnes fere faciliores lectu, quos recognoui atque supplui. Ceteras sexaginta quinque palimpsesti paginas, quarum quaeque plus mille litteras continet, ipse primus legi.

palimpsesti laterculos quam accuratissime potui lectitatos cum trium foliorum¹⁾, quae quidem optime effingi potuerunt, imaginibus proponere constitui, quam posterior iam praeparata pars, qua *Epilegomena* et *Indices* continebuntur, mox sequetur.

Quoniam plura in *Epilegomenis* tractaturus sum, hic pauca primum de codice eiusque aetate, tum de meis collationibus, denique de ratione et uia, quam in edendis palimpsesti uerbis inii, proferre mihi in animo est.

Atque in codice quidem, de quo agimus, Ueronensis bibliothecae capitularis LV. (53), membranaceo, forma octaua Isidori Sententiarum libri tres insunt octauo fere saeculo Langobardicis litteris scripti²⁾. Constat autem codex foliis undecentum, ex quibus duo ultima (98 et 99) Isidori scriptura uacant. Altera uetustior scriptura subest foliis quadraginta uni, quae nunc numeris 33, 34, 61—99 signantur. Ab his numeris illos, quos in disputatione academica indicaui, a folio 45 discrepare, inde explicatur, quod, postquam duobus foliis falso inscribi numerum 45 publicauit, omnes deinceps notas ita mutatas repperi, ut priora folia 45^b usque ad 98 hodiernis foliis 46 usque ad 99 responderent. Iam primum prisci codicis folium (siue 89 Isidoriani) non *Didascaliae* apostolorum inscriptionem³⁾, quam suspiceris, praebet, sed scriptura unciali exaratos fastos consulares ab anno p. Chr. n. 439 usque ad a. 486, qui hoc anno transcripti neque paulo post semiuncialibus litteris ad a. 494 continuati sunt. Quae manus manus, quae item semiunciali scriptura non solum antiquissima, sed etiam formosissima codicem Latinae et *Didascaliae* et *Canonum* interpretationis confecit, mihi uidetur aequalis fere neque tamen plane similis. Summa uero atque adeo gemella similitudo intercedit inter hanc translationis scripturam et manum

1) Respondent laterculis I, VII, LXXVIII; praeterea Th. Sickel iam a. 1858 in *Monum. graph.* fasc. I, 2 imaginem laterculi L bene expressit eo partem *Homiliarum incerti auctoris* contineri opinatus. — 2) Cf. A. Reifferscheidii *Bibl. patrum Latin. Ital.* I, p. 98 sq. — 3) Etsi interpres Latinus nomen *Doctrinae apostolorum* (cf. ad I, 1) praetulisse uidetur, tamen usitatam significationem retinui, ne haec cum uetustiore *Doctrina apost.*, quae a Bryennio a. 1873 Constantinopoli detecta *Λιδαχή τῶν δόδεκα ἀποστόλων* inscribitur, confunderetur.

palimpsesti *Recognitionum Clementinarum*, quae in codice Bo-
 biensi bibliothecae Ambrosianae (*C. 77 sup., membr. in 4°*)
 item tribus Isidori Sententiarum libris VII. uel VIII. saeculo
 scriptis subsunt¹⁾. Hanc scripturam si uiri artis palaeogra-
 phicae peritissimi recte ineunti sexto saeculo tribuerunt, iam
 codicem Didascaliae et Canonum Ueronensem eiusdem aetatis
 esse efficitur. Illud autem fastorum folium ex paulo uestu-
 stiore aliquo codice restare coicias, in quo folio Didascaliae
 inscriptio olim fortasse miniatis litteris depicta saec. fere VIII.
 aut abluta aut abrasa hodie plane euanuit. Qua scripturae
 aetate probata tamen interpretationem ipsam aliquanto ante
 sextum saeculum factam esse persuasum habeo. Namque ex
 integris uersibus suppletis et aliis correcturis codicem rescrip-
 tum iam ex altero Latino exemplari transcriptum et emenda-
 tum esse concludo. Mihi cum hoc spectanti, tum s. scripturae
 locorum naturam et totius sermonis proprietates, qui cum
 Latinitate interpretationum ueteris et novi testamenti ante
 Hieronymum confectarum maximam partem congruit²⁾, per-
 pendenti ante V. saeculi initium, fortasse Ambrosii aetate³⁾

1) Cf. A. Peyronis editionem *M. Tulli Ciceronis orationum pro Scauro . . . fragm. inedit.* (Stuttg. et Tub. 1824), p. 195 ssq. et Reifferscheidi *Bibl. patr. Lat. It.* II 1, part. tert. p. 70 sqq. — 2) Cf. quae de ea re in illa disputatione explicaui et in posteriore editionis parte de sermone exponam. Hic leuiter tango apud interpretem non solum multas formas memorabiles inueniri, ut VI, 11 *meletriciis*, LV, 12 *cinus* (quod XL, 2 retinuisse malim), LX, 24 sq. *funicula*, LII, 26 *iugus*, XXXVIII, 10 *quabus*, sed etiam aut uocabula primum usurpata, uelut LVI, 26 *adproximatio*, XI, 9 *compopulari*, XXXII, 23 *concbare*, XXXIV, 20 *conuidua*, LVI, 12 *diminuare*, XXXIII, 17 *gluteris*, II, 1 sq. *indestrucibilis*, LXXX, 23 *infug(é)are*, LXVI, 12 *thensauratio*, aut nouas significationes saepe occurrere, cf. XXVII, 23 *contractator* (notione diuersa a *contractatore*), LIV, 16 sq. *emolumentis* (positum ut uidetur pro *elementis*, *στοιχείοις*), II, 24 sq. *manuale* ('medicinale ferramentum, quod et circumcidit praeputium'), LXV, 10 *narrabilis* (ui actiua, *διηγνητικός*), multa alia. — 3) Didascaliam Graecam et Canones ecclesiasticos apostolorum *Funk* priore, alii uiri docti posteriore tertii saeculi parte in Palaestina uel Syria scriptos esse probauerunt. Alteros Canones, qui Aegyptiorum nominantur, sed antea Syrorum fuisse uidentur (cf. LXXVI, 32) quique eodem modo apud Coptos et Aethiopas cum Canonibus eccles. conexi sunt, *Io. Achelis* et *Ad. Harnack* octauo Constitutionum apost. libro uetustiores, *Funk* (etiam nuper in ephem. 'Theolog. Quar-

hanc interpretationem esse ortam ueri simillimum est. Quare codex Graecus, ex quo archetypus Latinus fluxit, certe exeunte uel potius medio quarto saeculo antiquior putandus est.

Hac quaestione, quoad hic necessarium uisum est, tractata pauca de meis collationibus adiungam. Atque postquam in disputatione academica, quam supra laudauī, duodecim paginas (laterculos huius editionis VII—X, XIII, XXI sq., XXIX sq., XXXXI, XXXXIII sq.) paucis diebus lectas anno huius saeculi LXXXVI. publicauī, duos insequentis autumnī menses ad totum fere codicem perquirendum impendi. Deinde anno post, cum Ueronam iterum attingerem, non modo dubios quosdam locos, quos quominus penitus pernoscerem aut pergamento uariis uenenis infuscato aut caelo pluuiō obscurō impeditus eram, sed etiam alias plerasque palimpsesti partes otiose recognoui atque absoluisse mihi uideor. Quare quae primum publicaueram folia aliquot locis hac in editione emendatiora prodire, non est, quod magnopere mireris, praesertim si reputaueris maxime cadere in codicum rescriptorum lectionem illud '*Dies diem docet*' neque quicquam fere profici ab homine quamuis exercitato festinatione aut inuito sole, qui mihi primum iterumque peregrinato raro arrisit.

Collatione igitur palimpsesti, ut opinor, perfecta ad ipsam editionem parandam aggressus haec potissimum sum secutus. Ordināui ante omnia laterculos ad compositionem ueteris codicis, quo et Didascaliae et Canonum, qui s. apostolorum et Aegyptiorum dicuntur, interpretatio Latina continebatur. De tredecim quaterniorum ueterum ordine quoniam in Epilegomenis expositurus sum, hic dixisse sufficiat eorum dispositionem recuperari posse primum ex foliorum conexu¹⁾, deinde ex quaternionum numeris (I, VI, X), qui in exeuntibus laterculis X, XXXIV, LII siue in codicis foliis 88^u, 93^u, 90^u seruati exstant. Accedit, quod de ambitu partium Didascaliae, quae interciderunt, quoniam Graeca eius uerba ad hanc me-

talschrift', 1898, p. 513 sqq.; cf. ibid. 1899, p. 161 sqq.) iuniores esse putat. Spissam hanc quaestionem fragmentis Latinis magis illustrari posse spero.

1) Hoc loco ad ea, quae in disputatione acad. commemorāui, adiungere liceat folia 33 et 34 inter sese non cohaerere.

moriam non uenerunt, ex Syriaca interpretatione, quam *P. A. de Lagarde* anno 1854 publicauit, et ex prioribus sex libris Graecis Constitutionum apostolorum (cf. eiusdem Lagardii editionem Teubnerianam, Lips. 1862) semper fere ad satis certum iudicium peruenire licet. In Graeca autem Didascaliae forma, quam Lagarde restituere conatus *Didascaliam puriorem* inscripsit¹⁾, plurima genuina esse omissa neque minus multa ex interpolatis Constitutionibus male recepta aut mutata esse, id quod Fr. X. Funk²⁾ iam prius diuinauerat, nunc palimpsesto Ueronensi ad liquidum perductum est; cuius manum etiam multo propius quam Syrus potuerit ad Graecum exemplar accedere, non est, quod hic pluribus demonstrarem. Tum quomodo Canones ecclesiastici, qui dicuntur apostolorum, quorum partem praebent laterculi LXV—LXVII, 30, sese excipiant, cum continuatione sententiarum, tum codice Uindobonensi hist. Graeco 7 (olim 45) edocemur, cuius uerba post tot uirorum doctorum editiones non sine ullo fructu denuo collata Latinis fragmentis apponenda esse censui. Denique de ordine laterculorum LXVIII, 14 — LXXX, quibus Canonum, quos Aegyptiorum uocant, reliquiae seruatae sunt, ex Copticae interpretationis et Aethiopicae³⁾ capitum serie dubitari nequit, licet Latinus forma his multo antiquiore atque probiore excellat et, id quod summi momenti est, precum formulas a Copto omissas fideliter seruet. In hac quoque parte precationi, quae fit, cum episcopus ordinatur, Graecum exemplum adiunxi, nouis codicibus Oxoniensis (Baroc. 26 bibl. Bodl.), Monacensis (Gr. 380), Uaticani (Gr. 828) collationibus⁴⁾ usus, quarum primam historiae

1) In libri, cuius index est *Christianity and Mankind, their beginnings and prospects. By Christian Charles Josias Bunsen*. Uol. VI (*Philolog. sect.: Analecta Ante-Nicaena* Uol. II), London 1854, p. 225—338 (u. ibid. p. 45—224). — 2) Cf. eius librum 'Die Apostolischen Konstitutionen. Eine litterar.-historische Untersuchung. Rottenburg am Neckar 1891,' p. 41 sq. — 3) Harum interpretationum editiones grauissimas in p. 93 attuli. — 4) Hos codices ad unum archetypum redire patet; Oxon. saepius uerum seruauit quam alteri codices maxime inter se cognati. At Uindobon. codicem, quem Lagarde ad hanc quoque partem laudat, neque *Goeldlin*, custos huius bibliothecae peritissimus et ad iuuandum promptissimus, inuenit neque ego detegere potui; nam in cod.

ecclesiast. lector doctissimus *Uernon Bartlet* Oxoniensis, alteram doctor phil. *Iosephus Sickenberger* Monacensis, tertiam *Ioannes Penzel* meus, doctor phil. Uindobonensis, accurate confecerunt mihi que libenter permiserunt. At particulae illi in laterc. LXVII, 31 usque ad LXVIII, 13 seruatae, qua ab apostolorum Canonibus ad Aegyptiorum, qui uocantur, Canones transitus fit, Constitutionum apost. l. VIII caput 3 addere ab animo impetrare non potui, quod haec uerba Graeca, etsi Latinis similia esse et cum iis cohaerere patet, tamen in singulis satis recedunt neque ex Constitutionum libro VIII. antiquam hanc Canonum Aegyptiorum formam pendere crediderim.

Praeterea numeros XXVI capitum, in quae Syriaca Didascalia diuiditur, Latinae interpretationi de industria non addidi, quia sine dubio recentiori aetati debentur et plerumque palimpsesto non probantur (cf. XXIV, 30; XXXIX, 33; XXXIV, 20; XXXV, 9). At indices, qui in hac interpretatione exstant (uelut XXI, 11 sq. *De Manasse*), retinui, sed eos ex notis margini ascriptis in textum, qui uocatur, irrepsisse ratus uncinis a genuina Didascaliae oratione separare malui.

Uerba ipsa palimpsesti codicem quantum potui secutus ad singulos eius uersus repraesentauit. Atque primum quidem litteras maiusculas et interualla inter enuntiata et cola conspicua, ubi sine sententiae detrimento seruari potuerunt, in textu imitatus sum; ubicumque uel in his rebus a codice discessi, in apparatu critico indicaui. Item per compendia

hist. Graec. 7, fol. 3^u ex hac precatioe praeter prima uerba Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οὐρανῶν καὶ Θεὸς πάσης κτίσεως nihil exstat et reliquis, qui uulgo commemorantur, manu scriptis Uind. Constitutionum libri continentur; in quorum octauo non haec simplex ueraque oratio, sed lata illa atque docte amplificata forma exstat, quae miro quodam modo cum manu interpolatoris ceterorum librorum concinit. Hic in transitu addo patriarcham Antiochenum Syrorum *Ign. Ephr. Rahmani*, qui nuperrime *Testamentum Domini nostri Iesu Christi* (Moguntiae 1899) primum edidit, mihi minime persuasisse breuem Ueronensem precatioem manasse ex fusa Testamenti, id quod p. XXII sqq. contendit (u. nunc etiam *Funkii* disputationem in actis litt. 'Katholik' 1900, p. 1—14 et *Ad. Harnackii* sententiam in ephem. 'Deutsche Litteraturzeitung' 1900, p. 99 publicatam).

scriptas formas aut nominum *dominus* (pro quo partim *dom.*, partim *dns.* legitur), *Deus*, *Christus*, *Iesus*, *spiritus*, *sanctus* aut syllabarum *-que* et *-bus* dissoluere eas quidem, sed ita reddere haud dubitavi, ut fidelior codicis imago legentibus praeberetur neue apparatus ambitus iusto plus augetur. Simili modo uirgulas pro *m* aut *n* litteris in uersuum fine positas significauit, ut has consonantes lunulis includerem, uelut *eu(m)*, *no(n)* edidi pro codicis *eu*·, *no*·. Deinde orthographicas et grammaticas formas, quas ab interprete ipso profectas esse existimo, retinui omnes; ubi uero librariorum manu uel prima uel altera aliquid nouatum esse suspicatus sum, inclinatis litteris usus aliam lectionem in codice exstare notauit eamque in apparatu attuli. Hic illic, ut alios uulgarium scriptorum editores fecisse uideo, perspicuitati sententiae formas quasdam fortasse ab interpretationis scriptore ipso confusas sacrificandas esse putavi; quare *labor* et *lauor*, *auet* et *habet*, *decimabit* et *decimauit*, alia h. g. discreui atque aequalitatis et indicis causa formas [*h*]onerati, <*h*>ebdomadas imprimendas curauit. Sed in his quoque rebus nisi monito lectore nihil unquam mutavi. Tum in uerbis s. scripturae ut in reliquis solos fere apertos librarii errores emendauit neque me ad immodicam corrigendi licentiam abripi passus meas saepe dubitationes de locis obscuris uel ab interprete ipso non satis exercitato male intellectis aut consulto oppressi aut in apparatu attigi aut in Epilegomenis prolaturus sum. His ceterisque locis, qui aut formis nouis uulgaribusue aut alia denique causa memorabiles sunt, stellulam (*) adiunxi. Qui omnes in altera editionis parte inprimis respicientur. Iam in *apparatu critico* scripturas manus primae (*m.*¹) diligenter ab correcturis manus alterius (*m.*²), quae aetate non multo posterior est, discernere studui, quamquam locis quibusdam distingui uix possunt; uelut in *o* et *u* uocalibus specie inter se simillimis saepe dubitare licet, utrum *m.*¹ hanc aut illam scripserit an *m.*² siue leui ductu siue rasura uocalem alteram in alteram mutauerit. Manum primam, cum aliquotiens ipsa se emendauerit, ubi ab altera manu mihi internoscere non contigit, significauit *m.* correctricem (*m. corr.*). Litteris non plane quidem certis, sed probabilibus unum punctum, dubiis duo puncta suppo-

nenda curavi, unde cuique apparatus inspicienti singularum lectionum fides manifestior fieret. Ibidem litteras contignatas enumeravi omnes.

In testimoniis adferendis locutiones saepius in s. scriptura obuias, uelut *in odorem suauitatis* (XXVIII, 5; cf. LXIX, 21) omittendas censui. Me ceteris locis laudandis operam quidem dedisse fateor, sed, quod me sine dubio haud pauca fugerunt, uiros earum rerum peritiores ueniam daturus esse spero. Aliis quoque rationibus editionem hanc principem emendari posse non sum ignarus.

Restat, ut omnibus uiris, qui me in fragmentis his publicandis iuuerunt, quam maximas agam gratias. Praeter eos, quos supra commemoravi, professores doctissimi *Gust. Guillem. Hugo Bickell* et *Eberhard Nestle* cum *Francisco X. Funkio* me de compluribus Didascaliae Syriacae locis, collega *Iacobus Krall* de Coptica interpretatione, professor spectabilis *Ab. Ehrhard* de locis quibusdam ueteris Testamenti beneuolentissime docuerunt et candid. *Stuelcken* per professorem dd. *Schubertum* Kiliensem coniecturas quasdam mecum communicauit. Neque minorem gratiam me referre profiteor omnibus uiris criticis, qui benigni disputationis meae censores fuerunt; inter quos mihi inprimis nominandi sunt *Io. Achelis*, *Fr. X. Funk*, *P. Lejay*, *A. Spagnolo*, *C. Weyman*, *Ed. Woelflin*¹.

Haec fere praefanda, alia grauiora reseruanda esse putavi. Te autem faustis ominibus prosequor libellum e nidulo euolare cupientem, ut cum uiris doctis communicates non uno nomine pretiosa fragmenta Ueronensia, quae diu oblitterata et obliuione sepulta iam renascantur atque reuiuiscant ad studia theologica et philologa iuanda.

Scr. Uindobonae,
exeunte mense Decembri a. MDCCCIC.

Edmundus Hauler.

1) Quae censurae insertae sunt his actis litterariis: *Theolog. Literaturzeitung* 1896, p. 546 sqq.; *Deutsche Litteraturzeitung* 1897, p. 245 sqq.; *Revue critique* 1896, p. 477 sq.; *Rivista bibliogr. Italiana* I, p. 272; *Wochenschr. f. klass. Phil.* 1896, p. 1145 sq. (*Byzant. Zeitschr.* 1897, p. 192); *Archiv f. lat. Lex.* IX, 522. X, 309 sq.

SIGLA.

* stellula uocabulo textus addita significatur id in apparatu siue in altera editionis parte tractari aut commemorari; in apparatu unius litterae lacunam indicat.

[] hoc signo abicienda inclusi, hoc

< > contra palimpsesti fidem addita.

() lunulis ad compendia dissoluenda usus sum (cf. p. XI),

† cruce ad corrupta denotanda.

nomen — m litteram probabilem,

nomen — m litteram dubiam,

nomen — m coniectura restitutam significat.

AA. = Analecta Ante-Nicaena, ed. Bunsen-Lagarde, cf. p. IX.

CA. = Constitutiones apostolorum, ed. Lagarde, cf. p. IX.

Did. = Didascalia apostolorum.

Gr. = Graecus (textus Didascaliae, qui ex *Did. Syriacae* consensu cum *CA.* diuinatur).

Lag. = Lagarde.

Syr. = Syrus, Didascalia Syriaca.

lac. = lacuna.

om. = omisi, omisum tal.

s. l. = supra lineam (supra uersum).

s. s. = supra scriptum.

CORRIGENDA.

Laterc. I, 85 Post <e>*am* dele uirgulam.

XXXX, 2 *cinus* et

XXXXII, 18 *demonēs* formae retinendae.

**DIDASCALIAE APOSTOLORUM
FRAGMENTA UERONENSIA.**

DIDASCALIAE APOSTOLORUM FRAGMENTA VERONENSIA.

I et II.

A(nalecta) A(nte-Nicaena, ed. Lag.) p. 45, 5—48, 1 (Didasc. purior p. 225,1—227, 13); C(onstitutiones) A(postolorum, ed. Lag.) I, c. 1, p. 1, 5—c. 2, p. 3, 23.

D(e)i plantatio uineae cat(h)olica ecclesia I
 eius et electi sunt, qui crediderunt in eam,
 quae sine errore est uera religio, qui aeter-
 num regnum fructuantur* et per fidem regni e-
 ius uirtutem acceperunt et participationem 5
 s(an)c(t)i eius sp(iritu)s, armati per ipsum et succincti ti-
 morem eius, aspersionis participes hono-
 rificandi et innocentis sanguinis Chr(ist)i, qui fidu-
 ciam acceperunt omnipotentem D(eu)m pa-
 trem uocare, coheredes et participes di- 10
 lecti pueri eius. Audite doctrinam sacram,
 qui promissionem eius desideratis ex iussi-
 one saluatoris, consentienter gloriosis soni-
 tiis* eius. Custodite, D(e)i fili, omnia ad oboedi-
 entiam D(e)i agere et estote beneplacentes in 15

I (Fol. 94^r, u. imaginem; Quat. I, p. 3) 7 ssq. Cf. Petr. I 1, 2, 17, 19 10 sq. Cf. Ephes. 3, 6

Tituli ('Doctrina Apostolorum' ut uid., cf. I, 11 et XXXVII, 31)
 olim miniati nullum uestigium certum I 1 uersus item miniatus per-
 difficilis lectu: Dī plantatio uineae catolica (cf. XXV, 1, 9 al.) ecclesia.
 Syr., CA., Epiph. Haer. 45, 4: et uinea 2 ei (siue et) us et electi;
 Syr. et atque sunt om. crediderunt in eam 6 succincti 7 morem
 8 Syr.: Dei magni Iesu Christi *interpolans* 9 dñm pā 10 uocare
 13 soni (s littera siue f; cf. III, 12; CA.: φθογγαίς) 14 tñs (siue
 tñs) eius (Spat. duar. litter. uacat) Custodite ad oboedi

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

- I omnibus d(omi)no D(e)o nostro. Si quis enim iniquitatem sectetur et ea, quae contraria sunt numini d(omi)ni D(e)i nostri, agat, ut gens iniqua apud D(eu)m qui eiusmodi est aestimabitur. Abstinete igitur ab omni auaritia et malitia et nihil concupiscitis; nam et in lege scriptum est: Non concupisces uxorem proximi tui aut puerum aut puellam eius; quoniam omne, quod tale est, desiderium de maligno est. Qui enim desiderauerit uxorem proximi aut puerum aut puellam eius, iam adulter et fur est et ut corruptor iudicatus a d(omi)no et doctore nostro Ie(s)u Chr(ist)o, cui est gloria in saecula; amen. Dicit enim in euangelio recapitulans et co(n)-firmans et complens decalogum legis, quoniam in lege scribitum est: 'Non moechaberis;' ego autem dico uobis (id est: in lege per Moysen locutus sum, nunc autem ipse uobis dico): 'Omnis, quicumq(ue) intenderit in mulierem proximi sui ad concupiscendum <e>am, in corde suo, iste iudicatus est moechus, quoniam desiderauit. Qui autem bouem aut asinum concupiscit proximi sui, nonne furare et abducere cogitat ea? Aut hic iterum, qui agrum desiderat, non id malignatur, ut terminos eius
- II

22 sq. Exod. 20, 17 30 ssq. Cf. Matth. 5, 27 sq. et CA. l. l.
II (Fol. 94^v; Quat. I, p. 4)

17 sunt (nt *contign.*) 18 nomini domini . . nostri *om. Syr.*
et CA. gens iniqua apud (ut *contign.*) 22 concupiscis (p *in ras.*);
Gr.: ἐπιθυμῆσις 23 erum aut omne 24 enim de 25 puerum
aut 26 et fur cor 27 ruptor iudicatus 29 Dicit (D *procurrit,*
quasi noua sententia uel sectio incip.) euangelio (ge *mutil.*) et co-
30 quoniam 31 scribitum 32 ego autem dico uobis id est 33 lo-
cutus dico 35 * am (eam aut iam). *Excidit fort. post πρὸς τὸ*
ἐπιθυμῆσαι αὐτήν (ad concupiscendum eam) *membrum simil. cadens*
ἤδη ἐμολχευεν αὐτήν (iam moechatus est eam), *quod (nescio an redun-*
danter) exstat apud Syr. et in CA.

II 5 id terminos eius (us *contign.*)

inuadens cogitat* eum pro nihilo ei distrahe- II
 re rem suam? Propter haec igitur homicidia,
 mortes, condemnationes ad eos, qui tales
 sunt, subsecuntur. Eis autem hominib(us), qui
 oboediunt D(e)o, una lex est simplex, uera, sine 10
 quaestione Christianis constituta: Itaq(ue)
 quod tibi fieri ab alio non uis, tu alio* ne fece-
 ris. Non uis uxorem tuam ut quis attendat
 in malo ad corrumpendum eam; nec tu pro- 15
 ximi tui mulierem adtendas in malo. Non
 uis palleum* tuum ab alio tolli; nec tu alio tulle-
 ris. Non uis uulnerari aut iniuriam pati aut
 detractari* de te; nec tu alio ita facies. Sed
 maledicat te quis; tu benedic illum, quoni-
 am scribtum est in libro Numerum: Qui bene- 20
 dicit, benedicetur, et qui maledicit, maledic-
 tus erit. Propterea similiter et in euangelio
 scribtum est: Benedicite maledicentes uos.
 Eos, qui uos nocent*, nolite renocere, sed susti-
 nete, quoniam dicit scriptura: Ne dicas: 'No- 25
 ceam inimicum meum, quoniam me nocu-
 it', sed sustine, ut d(omi)n(u)s tibi adiuuet* et uindic-
 tam faciat super eum, qui te nocuit. Nam

12 sq. *Λιδ(αχη) των δωδεκα αποστ.* 1, 2: Πάντα δὲ ὅσα ἐὰν θελήσῃς μὴ γίνεσθαι σοι, καὶ σὺ ἕλλη μὴ ποίει; cf. Tobias 4, 15, Clem. Alex. Strom. II 23, 139, Recogn. Clement. VIII, 58 et praeter alia Isocrat. Nicocl. 61, Lamprid. in uita Alex. Seueri 51, 7 (quod a quibusdam siue Iudaeis siue Christianis audierat —: 'Quod tibi fieri non uis, alteri ne feceris'). *Afirmatiua sententiae forma apud* Matth. 7, 12 et Luc. 6, 31 (cf. Funkii Doctr. duod. Apost. p. 4 sq.) 20 ssq. Cf. Num. 24, 9 et CA. 23 Luc. 6, 28 (Math. 5, 44; Rom. 12, 14; cf. *Λιδαχ.* 1, 3) 25 ssq. Cf. Prouerb. 20, 12 (22) et CA.

6 cogitat (*intens. esse possit pro cogat, Gr.: ἀναγνώσῃ; cf. Roenschii Italae*³ p. 352 sq.); *an cog[it]at scrib?* 7 homicidia 9 subsecuntur 10 dō est simplex uera 11 constituta 13 attendat 14 tu pro 15 mulierem adtendas 19 maledicat (*sive it*) illum 22 tu 23 maledicentes 24 nolite renocere 26 inimicum meum quoniam 27 dñs adiubet

II iterum in euangelio dicit: Diligite odientes
 30 uos et orate pro maledicentibus uos et ini-
 micum nullum habebitis. Intenti igitur si-
 mus mandatis istis, dilectissimi, ut filii lucis
 inueniamur, cum ea agimus. Portate er-
 go sicuti serui et filii D(e)i inuicem, ita ut uir
 35 mulierem suam, non ut superbus aut elatus

III—VI.

AA. p. 50, 12—53, 13 (p. 229, 5—231, 21); CA. I, c. 5, p. 6, 12—c. 7,
 p. 9, 13.

III et euangelium, plenitudinem eorum omniu(m).
 Gentiles autem libros penitus ne tetigeris.
 Quid enim tibi est cum alienis uerbis uel le-
 gibus aut pseudoprofetis? Quae facile leuior-
 5 rib(us) hominib(us) errorem praestant. Nam
 quid tibi deest in uerbo D(e)i, ut ad illas gentiles
 fabulas aspergas*? Si uis storias* legere, discurre
 et habes Regnorum; si autem sofistica
 et poetica, habes Profetas, in quibus totius
 10 poetae et sofistiae maiorem [maiorem]
 narrationem inuenies, quoniam d(omi)ni, qui
 solus est, sapientia et sonitus sunt. Si ue-

29 ssq. Διδαχή 1, 3: Ὑμεῖς δὲ ἀγαπᾶτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς καὶ οὐχ
 ἔξεστε ἐχθροί; cf. Luc. 6, 27 sq. et Matth. 5, 44.

III (Fol. 72^u; Quat. I, p. 7)

29 iterum dicit (d. mutil.) 30 et orate 31 micum nullum
 32 dilectissimi ut filii lucis 33 ea (Spat. duar. litt. uacat) Agimus
 portate 34 inuicem (Spat. duar. litt. uac.) Ita

III 1 CA.: (ἀναγίνωσκε . . . τοὺς προφήτας, . . . διέχρον ἐπιμελῶς)
 τὸ εὐαγγέλιον; Syr. om. διέχρον ἐπιμ.; praecessisse igitur uid. <lege . .
 Profetas> et euangelium et quae seq. 2 te(m.¹ corr. e ex i)tigeris
 5 errorem 7 aspergas compos. pergendi; Gr.: δολιχῆς CA.: εἴτε
 γὰρ ἱστορικὰ θέλει διερχοῦν, ἔχει τὰς βασιλείους; at uix legere <et>
 discurre(re), [et] h. scribendum, ut et particula in archetypo s. l. addita
 falso loco sit inserta; etiam minus probabiliter legere ut interpretationem
 delebis 8 si autem sofistica (litterula, fort. i, eras.) 9 in quibus
 10 Gr.: ποιήσεως καὶ σοφιστείας maiorem repetit. m.¹ del.

ro canticorum desideras*, habes Psalmos; III
 si autem initium generationis mundi, ha-
 bes Genesim; aut si leges et praecepta, ha- 15
 bes gloriosam d(omi)ni legem. Ab omnibus igitur
 his tam alienis et diabolicis scrib-
 turis fortiter te abstine. Tamen et cum le-
 gem legis, ab omnibus praeceptis eius et
 creaturis longe te abstine, ut non te ueteri- 20
 bus et, qui non possunt solui, laqueis con-
 liges et [h]oneres. Nam etsi aliquando le-
 gis, [bis] tantum ad hoc lege, ut scias et mag-
 nifices D(eu)m, quia de tantis et talibus nos li-
 gaturis eripuit. Hoc autem tibi sit ante 25
 oculos, ut cognoscas, quid est lex et quae
 post legem secunda legatio* his, qui per le-
 gem et per repetitam alligationem [eoru(m),
 qui]* in deserto tanta peccauerunt, et quan-
 ta eis inposuit onera. Lex autem est, quae 30
 locutus est d(omi)n(u)s D(eu)s, antequam populus uitu-
 lum faceret et ad idolatriam conuer-
 teretur, id est decalogus et iudicia.
 Et ea autem, quae post idolatriam eis ma(n)-
 davit et digne ut legationes* inposuit, 35
 tu autem tibi uincula noli adtrahere. Nam IV
 saluator noster propter nihil aliud uenit,
 nisi ut legem impleat et uincula secundati-
 onis legis infirmaret. Unde eos, qui de ple-

IV (Fol. 72^r; Quat. I, p. 8) 2 ssq. Cf. Matth. 5, 17

13 Gr.: εἴτε ἐσματικῶν ὀρέγγη 15 Inter genesim et aut spat. duar.
 fere litt. uac. 16 dñi; Syr., CA.: domini Dei 17 diabolicis
 19 Syr.: legis, simpliciter in ea lege et caue deuterodin praeceptis,
 Syr.: mandatis 20 creaturis, Syr.: praeceptis non te 21 his
 possunt; 22 aliquando, Syr.: deuterodin 23 bis om. Syr., CA.
 25 autem 26 oculos ut cognoscas 27 legatio (i. e. ligatio, Gr.: τὰ
 δεσµὰ τῆς δευτεροδίνου; cf. u. 35); forma propter antecedens legem fort.
 consulto posita 30 quae (ae contign.) 31 populus 32 faceret
 IV 1 Tu (u ex o m.¹ corr.) 4 infirmaret unde eos qui

- IV 5 be ei crediderunt, soluens ab ipsis uinculis
 ita eos uocauit dicens: Uenite ad me om-
 nes, qui laboratis et [h]onerati estis. Tu er-
 go, qui sine [h]onere es et legis simplicem et
 euuangelio consonantem legem et ipsud*
 10 euuangelium et Prophetas nec non et Reg-
 norum, scire debes ex ipsis, quia quanticu(m)-
 que* iusti fuerunt reges, a d(omi)no multiplicati
 sunt in hoc saeculo, et repromissio perpetu-
 <a>e uit<a>e eis in regno D(e)i permanet, quanticu(m)-
 15 que autem reges idololatr[e]ae* et praeuari-
 catores fuerunt, a D(e)o pessime in celerita-
 te perierunt et a regno D(e)i alienati sunt et
 pro refrigerio poenam exceperunt.
 Ergo haec cum leges, ualde poteris in fide
 20 crescere et aedificari. Et iterum, cum in
 foro ambulas, balneas uiriles utere*, ut no(n),
 cum ostendis corpus tuum reuelatum in
 confusione, et tu in laq(ue)o* incidas et faci-
 le facias mulierem in te laqueari. Obser-
 25 ua ergo, ne talia agas, et uiuis D(e)o. Disca-
 mus uero, in Sapientia quid dicat s(an)c(tu)m uer-
 bum: ¹Fili, custodi mea uerba et mea ma(n)-
 data absconde aput te ipsum; fili, hono-
 ra D(eu)m et ualebis plus, et absq(ue)* illo alium ne
 30 timeas. ²Custodi mea mandata et bene po-
 teris uiuere, mea autem uerba sicut pu-
 pillam oculi: ³inpone digitis tuis et scribe

6 sq. Matth. 11, 28 27 ssq. Prouerb. 7, 1—27.

5 soluens ab ipsis 6 Ita dicens me om 8 sine 9 euuan-
 gelio consonantem 10 non 11 ipsis quanticu- 12 que
 fuerunt multiplicati 13 sunt perpetu 15 idololatre^a (e add.
 m.¹ s. l.) 16 pessime (sine-mo) in celerita 17 alienati sunt
 18 refrigerio 19 Ergo (ut nouae sectionis initium) 21 balneas
 utere 22 tuum 23 et (alter.) 24 facias 25 ne talia agas et uiuis;
 fort. uiues scrib. (Syr.: ut D. uiuas) 26 sapientia scm 28 hono
 30 custodi mandata po 31 uiuere sicut pu 32 oculis
 (s expuncta uid. esse) tuis

ea in* latitudine cordis tui. ⁴Dic sapienti- IV
 am sororem tuam esse, notam autem
 prudentiam fac tibi, ⁵ut te custodiat a mu- 35
 liere aliena et maligna, si te uerbis gratio- V
 sis coeperit abalienare [et maligna, si te
 uerbis gratio- sis coeperit abalienare]. ⁶De fe-
 nestra enim domus suae in* plateis prospici-
 ens, ⁷quemcumque uiderit iuuenem in- 5
 sipientem ⁸transeuntem per angulum
 itinere domus eius et loquentem ⁹in tene-
 bris uespertinis, cum nocturna quies est,
¹⁰mulier autem ei occurrit speciem ha-
 bens meretricis, quae facit iuuenum euo- 10
 lare corda; ¹¹luxuriosa est autem et effre-
 nata, in domo autem non quiescunt pe-
 des eius: ¹²tempore enim aliquo foris uaga-
 tur, tempus autem in plateis per omnes
 angulos obsedet*. ¹³Et post haec adpraehen- 15
 dens osculata est eum, inruborato* aute(m)
 uultu dicit ad eum: ¹⁴Sacrificium pacificu(m)
 mihi est, hodie reddo uota mea. ¹⁵Propter
 hoc exii in* occurso tuo, desiderans faci-
 em tuam, inueni te. ¹⁶Institis extendi lec- 20
 tum meum; tapetis autem strauī ab Ae-
 gypto; ¹⁷asparsi lectum meum de croco,

V (Fol. 73^u; Quat. I, p. 9)

34 nontam (n alt. del. uid. m.¹; fort. m.² etiam no induxit et a**
 add.: an uoluit scribere amicam?) 35 tibi

V 2 sq. et maligna si te | uerbis gratio- sis coeperit abalienare del.
 m.¹ (ut uid.) 4 nestra in plateis uix mut. (Gr.: εἰς τὰς πλατείας),
 cf. u. 19, 28, 35 6 sipientem transeuntem Post angulum nihil
 praeterea script. fuit (Gr.: ἐν διόδῳ) 7 loquentem 11 corda
 et effre 12 quiescunt pe 15 haec adpraehen 16 eum inruborato
 (pro -rubor legi potest -rubur) 17 dicit ad eum sacrificium pacificu*
 18 hodie reddo uota mea propter 19 exii-in (i sec. et tert. ex n
 m.¹ corr. uid.) 20 institis (pro sti minus probab. su) 21 autem
 22 gypto asparsi lectum croco

- V domum autem meam de cinnamomo.
¹⁸Ueni et fruamur* amicitias usq(ue) ad lucem,
 25 ueni, inuoluamur in amore. ¹⁹Non enim est
 maritus meus in domo, abiit iter longum
²⁰ligaturam pecuniae accipiens in* manu
 sua; post dies multos ueniet in* domo sua'.
²¹Seduxit autem illum per multam loquel-
 30 lam, laqueis autem labiorum adtraxit
 eum. ²²Quique secutus eam est percussus,
 sicut bos ad occisionem ducitur et ut can-
 nis ad ligaturam ²³et sicut ceruus sagit-
 ta percussus in <h>epar; festinat autem
 35 sicut auis in* laqueo nesciens, quoniam
 VI de anima est ei certamen. ²⁴Nunc igitur, fi-
 li, audi me et intende uerbis ori<s>mei: ²⁵Ne decli-
 net in itinere cor tuum; ²⁶multos enim plagans
 occidit et sine numero sunt, quos interfe-
 5 cit; ²⁷in itinere inferorum domus eius dedu-
 cens in inferiora mortis. V. ¹Fili, meae sapienti-
 ae intende et meo intellectu* offer[t]* aurem
 tuam, ²ut custodias cogitationem bonam; sen-
 sus autem labiorum meorum mando tibi.
 10 ³Noli intendere fallaci mulieri; mel enim
 destillat de labiis mulieris meletrici*, q(uae)
 ad tempus quidem inpinguat fauces tu-
 as; ⁴postea uero amariorem* felle inuenies

VI (Fol. 73^r; Quat. I, p. 10) 6 ssq. Prouerb. 5, 1—14.

23 meam (ea in ras. m.¹) de cinnamomo 24 fruamur amicitias
 (Gr.: ἀπολαύσαμεν φιλίας) 25 est 26 domo abiit iter longum
 27 Cf. LXX: λαβὼν ἐν χειρὶ αὐτοῦ 28 post dies multos ueniet in
 31 secutus 32 sicut occisionem ducitur et ut ca 33 ligaturam
 34 percussus 35 nesciens

VI 2 ori (i m.¹ corr. ex e) 3 plagans (ns contign.) 5 itinere
 domus (sive -qs) 6 inferiora mortis (LXX: τὰ ταπεινά τοῦ θανάτου;
 Ambros. De Cain et Abel I 5, 15, p. 352, 8 Sch.: recessum mortis; Vulg.:
 interiora m., sed cod. Amiat.: inferiora m.) 7 aurem 10 intendere
 enim 11 destillat de labiis (minus probab. labiis) 12 tempus fauces

illud et acutiorem magis quam gladius	VI
bis acutus. ⁵ Insipientiae enim pedes dedu-	15
cent eos, qui utuntur eam, cum morte in	
infernum; uestigia autem eius non uiden-	
tur; ⁶ itineria enim uitae non sequitur; fal-	
laces autem uitae eius et non bene cognit(a)e.	
⁷ Nunc igitur, fili, audi me et noli infirmos fa-	20
cere meos sermones. ⁸ Longe fac ab illa tu-	
um iter, noli adcedere ad portas domus	
eius, ⁹ ut non prodas aliis uitam tuam et tu-	
am conuersationem* his, qui sine miseri-	
cordia sunt, ¹⁰ ut non repleantur alieni tuis	25
uiribus et tui labores ueniant in domos	
alienorum ¹¹ et penitearis* in ultimis, cum	
deterentur carnes corporis tui; ¹² et tunc	
dicis: 'Quomodo [h]odio habui disciplinam	
et increpationes declinavit cor meum,	30
¹³ non audiebam uocem obiurgantis me	
nec opponebam aurem meam? ¹⁴ P(a)ene fac-	
tus sum in omni malo.' Et ut non per	
multa extendamus correptionem, si	
qua praetermisimus, sicut sapientes q(uae)	35

VII—X.

AA. p. 55, 23—59, 23 (p. 233, 17—237, 1); CA. I, c. 8, p. 11, 22—II, c. 2, p. 15, 18.

siderare t(e). Si autem pe(c)caueris, et tu pe(r-) VII
d(idi)sti (u)itam tuam et conoxia* facta es a-

VII (Fol. 99^r [prius 98^r] perforatum, u. imaginem; Quat. I, p. 13)

14 acutiorem gladius (aut os) 15 acutus insipientiae (si ex
sa corr. uid. m.¹) 16 (dedu)cent (LXX: κατάγουσιν; Lucif. Cal. p. 14, 16
Hart.: deducunt) 17 sq. uidentur (εἶδεται pro ἐπελθεταί in Gr. exempl.
uid. fuisse) 26 labores domos (aut us) 27 alienorum ultimis
28 corporis tui et tunc 29 dicis, fort. dices scr. (Gr.: ἐπέτις) ho-
dio (h m.¹ uid. del.) 31 me (minus probab. diç) 32 opponebam

VII 1 siderare (d, s, e perfor.). t * (CA.: εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι σου;
fuisse uid.: ad de|siderare te; cf. Roenschii Ital.² p. 430.) pe*(aut e)
au(cau partim perfor.) tu pe* 2 d** (hastae reliquiae d litterae

- VII nimae illius. Et postea, si peccauerit in uno,
 despiciens se iterum ad aliud transiet* † cu(m)
 5 uenerit in profundum malorum, contemp-
 nit, et ueniet ei infamia et inproperium. Q(uae)
 ta(1)is autem est, iam uulnerat et laq(ue)at ani-
 mas insipientium. Discamus igitur et
 eas, quae tales sunt, quomodo triumphat
 10 per ipsam Sapientiam s(an)c(tu)m uerbum.
 Dicit autem ita: Sicut inaures in nare porc(i),
 ita mulieri maliuolae species. Et iterum:
 Sicut lignum uermis exterminat, sic per[di]-
 dit uirum mulier malefica. Et iterum: ¹³Mu-
 15 lier stulta et saeua indigens panem effici-
 tur, quae nescit ruborem; ¹⁴in ianuis dom(us su-
 ae sedet super sellam adparens in plateis,
¹⁵aduocans eos praetereuntes, dirigentes
 iter in uiuis suis, et dixit: ¹⁶Quisque ex uobis in-
 20 sipiens est, declinet ad me; et eis, qui sine sa-
 pientia sunt, praecipio dicens: ¹⁷'Panis abs-
 consos in pru[i]na suauiter edetis et aquam
 furtiuam dulcem bibetis.' ¹⁸Et nesciens est,
 quia terrigin(a)e aput eam pereunt, et in p[l]et-

4 ssq. Prouerb. 13, 3 7 Cf. Eccl. 7, 27 11 sq. Prouerb. 11, 22
 13 sq. Cf. Prouerb. 12, 4 14 ssq. Prouerb. 9, 13—18*

conueniunt)*s(perfor.)ti*itam (am litt. part. exesae); CA.: ἐπιημελίησας
 et ço(part. perfor.)no(dextra o pars exesa)xia es a 3 nimae
 4 dispiciens (d litt. pallida, sed certa) ad aliud (ἐφ' ἑτέρον Vat. 1
 Pitrae in CA.) transiet (t s. l. add. m. corr.; sed ex AA. p. 56, 2 ἐκ-
 τραπήσῃ ἀπηληγησίου, καθὰ φησιν ἐν σοφίᾳ ὅταν ἔλθῃ ἀσεβῆς εἰς βᾶθος
 κακῶν lacuna sic fere expl. transiet <cum sensu nullo, sicut dicit in
 Sapientia: Inpius), cum 5 contemp 6 q. (siue quae) 7 ta-is
 8 m(perfor.)as -tium (Spat. trium litt. uac.) Dis(super. pars exesa)
 ca(a perfor.)mus 8—14 om. Syr. 10 ipsum (m.¹; m. corr. a s. s.) Post
 uerbum eras. uid. aute 11 ita s in ras. (fuisse uid. sicut) porç*
 13 perdi 14 dit (Gr.: ἀπόλλουσιν) uirum iterum mu 16 dom****
 20 sipiens (e perfor.) 21 pientia (a perfor.) 22 pruina (m.¹; -s
 add. s. l. m. corr.) 23 nesciens(ex † corr.)est (LXX: ὁ δὲ οὐκ οἶδεν;
 Syr.: ignorat) 24 sq. in plet|aurum (fort. l iam del. m. corr.; LXX:
 ἐπὶ πέταυρον uel ἐπὶ πέτευρον)

aurum inferorum occurrit. ^{18*}Sed fuge 25 VII
 citius et nol(i) remorari loco eius.
 Et iterum: Melius est habitare in angulo
 obscuro quam cum muliere linguosa et ri-
 xiosa*. Nolite igitur eas, quae tales sunt,
 mulieres (i)mitari, uos Christeanae! [Quae fi- 30
 delis e(sse) Qu)ae ergo fidelis uis esse uiro tuo,
 adten(de, ut plac)eas illi soli, et, cum in (p)latea
 amb(ulaueris, e)t ca(p)ut tuum (uel)a (ueste, ut per)
 uel(ationem magna ob)scuretur | pul(chritudo tua). Et
 noli d(e)ping(ere uul-
 tum (tuum a D(e)o p)er nat(uram tibi factu)m. 35

27 ssq. Prouerb. 21, 9 et 19.

25 fuge (e ex i correct. uid.) 26 nol* memorari (e perfor.)
 Post eius spat. uac. 27 iterum (te exes.) 28 et(t perfor.)ri 29 riosa
 (i potius quam u) eas (s corr. m.¹ ex n aut m) 30 mulieres (s
 perfor., apex restat) *mi (part. perfor.) christeanae (is exes.) quae
 (u minus perfor. quam e) 31 e*** (quae fidelis e(sse) del. m. corr.)
 * (reliquiae lineae uncae)*ae(e exes.) ergo(o dimidiat.) fid (perfor.)
 uiro t(t summa pars exstat)uo 32 adten(dt lacer.; uix aduen
 leg.) *****eas (Gr.: πρόσχεις ἐν τῷ ἀπέσκειν) in*(margines
 conspic.)atea (non is, quamquam in C.A.: ἐν ταῖς πλατείαις leg.)
 33 amb(sup. pars exstat)***** (spat. trium fere centim.)t ca+utūū
 (utūū ex corr. ut uid.: pro tū script. fuisse uid. m)m (mutil.; prima
 hasta et alterius pes rest.); seq. d (del. uid.) u (ex e siue o corr.)**a (in
 seq. lacuna VII—X litt. perierunt; <ueste ut per> dubiis summis api-
 cidus maxime respondere uid.) 34 Signum (ð, a?) in marg. scriptum
 non ad Did. uerba pertinere uid. Ab uersus initio s. l. m. corr. add.
 uel (tum a litterae particula; post quattuor cent.) scuretur. In textu ipso
 seq. pul (tum lac. XXXXV fere mm.) et noli d*ping (perfor.; g litt.
 pars supr. superest); restant in parua lacinia, quae adhaeret, sex fere litt.
 pallidarum uestigia, quarum alterius pes r, tert. pars e, quartae u litt. uid.
 respondere 35 tum (m dimid.; seq. lac. XXXXV fere mm.) e(non ornāt
 (in lacinia adhaer. post XXXXV fere mm. uestigium m litt.). Cf. A.A.:
 σκέπουσα τὴν κεφαλὴν σου (τῷ ἱματίῳ). Διὰ γὰρ τῆς ἐπικαλύψεως ἀπο-
 κλεισθήσεται τὸ πολὺ κάλλος σου. Μὴ καταζωγράφει σου τὸ ὄπὸ θεοῦ
 πεποιημένον πρόσωπον; Syr.: caput tuum tege uestimento tuo, ut uelam-
 mine tuo tegatur magna pulchritudo tua. Neque orna faciem ocu-
 lorum tuorum.

VIII <De>orsum adten<d>ens iter tu<u>m con<f>i<ce> un-
d<i>q(ue) ista te[cum] cooper<i>ens. Decl<i>na a<u>te<m>
e<t>

balneum, ubi uiri lauantur, quod superflu-
um est mulieri; nam etsi non fuerit in ciui-
5 tate uel in regione balneum, in eo balneo,
ubi uiri lauantur, mulier fidelis non laue-
tur. Si enim uultum tuum uelas, ut a ali-
enis uiris non uidearis, quomodo nuda
cum alienis uiris in balneo* ingrederis? Si
10 autem [non] est balneum muliebre, quod
utaris, et uis contra naturam cum uiris la-
uari, cum disciplina et cum reuerentia, cu(m)
mensura lauare. In talibus enim balneis
non frequenter lauetur nec diu lauetur
15 nec in meridie, sed [et]*, si potest fieri, nec per
<sin>gulos dies. <H>ora autem sit tibi superflue
illius balnei decima; oportet enim te con-
stitutam fidelem ab omni parte oculoru(m)
aspectum et conuentionem, quae in tali

VIII (Fol. 99^a [prius 98^a]; Quat. I, p. 14)

VIII 1 **ορ(partes infer. seruatae)sum a(lacer.)dτη(εν perfor.)*ens
iter tu(in ras., m.¹ tu corr. ex uu)m (prima hasta rest.) ρη(parua uestigia
supersunt)*i**υ(aut h dimid. aut i)n (siue N̄); cf. Gr.: κάτω βλέπουσα
την ὀδοποιῶσαν σου ποιῶ 2 d(infer. pars reliq.; fuisse potest υ)*q.
(m.² supra d*q. scrips. uid. ista siue esta) t(m.¹ fort. ex a corr.)e cum'
(uncino' m.² cum del. uid.) cooper*ens (er et e part. exes.); supra
hoc uerbum cursiue m.² siue man. paulo recentior Suscipiant & fort. de
suo add. (an uoluit scribere: Suspice ant<e> et?) decl*(hastae pes
rest.)na a*(fuisse potest υ siue d) t(aut c aut i aut υ litt. pars) e (siue c)
* e(aut c, pars uncini rel.)*(praeterea nihil script. fuisse uid.); AA.:
περικαλόπτουσα ἐαυτήν. Περίστασο καὶ τὴν ἐν βαλανείῳ μετὰ ἀνδρῶν
γενομένην λοῦσιν; Syr.: Et attende, ne laueris in balneis cum uiris
3 labantur 4 mulieri 6 labantur labe (m.² b in u corr.
uid.) 7 υτ(exes.) a* 8 nuda 10 [non]; cf. Gr.: γυναικείον
δὲ ὄντος βαλανείου 12 υ(lacer., u magis quam b)ari 13 labare
ualneis 14 diu lauetur 15 [et]; CA.: ἄλλ', εἰ θανάτων, μηδὲ καδ'
ἡμέραν 16 ***gulos ὅρα (signum s. l. add. m.²) 17 il(m.¹;
in ras., ut uid.)lius ualnei 18 ab (b ex u m.¹) parte oculoru

balneo fit, fugire*. Ne autem sis litigios(a) ad om- 20 VIII
 nes, praeterea aduersus uirum tuum, exci-
 de hoc malum a te, quoniam fidelis es, ut uir
 tuus, si est fidelis aut gentilis, propter te non
 cogatur blasphemare in D(eu)m, et tu uae here-
 ditaris* apud D(eu)m: Uae, inquit, per quem no- 25
 men D(e)i blasphematur inter gentes; si aute(m)
 fidelis est uir tuus, cogatur dicere, ut s(c)iens
 scribituras, quod scriptum est in Sapientia:
 Melius est habitare in deserto quam cum
 muliere linguosa et litigios(a). Mulieres igi- 30
 tur per confusio(ne)m et m(a)nsuetudinem
 reli(gi)onem ostendite ad c(onuer)sionem
 <et fid)e(i) auctum de eth(nicis quanti)cunq(ue)
 <si)u(e uir)i <sun)t siue mulieres. <Et si pau)cis
 <ipsi admonuim)us et co(r)reximus uo)s, soro- 35

25 sq. Cf. Esai. 52, 5 (u. Ignat. Trall. 8, 2; Polyc. Phil. 10, 3;
 Clem. Cor. II 13, 2) 29 sq. Proverb. 21, 19.

20 fit (f *potius quam* s) litigios* ad om 21 εἰσι (non reci)
 23 propter te non 24 ἡρεῖ 25 ἢ 26 αὐτῆ 27 σῆιενς
 28 sapientia 29 cum 30 muliere lingu(exes.)osa et litigios*
 (Spat. *duarum litt. uac.*) Mulieres igi 31 τῆ(ῦ lacer.)r p(exes.)er con-
 fusio**m et m*ns***udinem (litt. *pallidae, sed certae*) 32 ῥελε(ε in
 i corr. m.)*(*superest tigillum capiti g litt. aptum*)*o(*dextra pars rel.*)n
 (perfor.)em oste(exes.)ndi(di exes.)te ad c(lac. XXII mm.)sionem (onem
 exes. et lacer.); cf. Gr.: αἰ οὖν γυναῖκες διὰ τῆς αἰδοῦς καὶ πραότητος
 τὴν θεοσέβειαν ἐνδείκνυσθε εἰς ἐπιστροφήν 33 * * (summi et litter.
 apices)*(fort. ἢ aut fi, tum lac. *nouem fere mm.*)e(aut c)*a (siue d siue q)
 u(aut o, exes.)e(siu e siue f)tum(aut n) de *e(mutil.)th(aut d; [a]eth-
 <nicis> uid. script. fuisse; post ἢ lac. XXXV mm.) cunq. (pro e legi po-
 test s, pro u etiam a, pro q. uel t); cf. IV, 11 34 **u****i***t(siu i
 siue r)ΰ(aut r exes.)iῦe(lacer.) mulieres(s *potius quam* m; seq. lac. *quat-
 tuor cent.*)cis 35 **uestig. p litt., ut uid.)*(apex f litt.; seq. lac. XXXV
 fere mm.) s(siu e f sup. pars)et(t exes.) co(seq. uid. r litt.; tum lac. XXXV
 fere mm., co(r)ripiimus uo)s aut co(ndocuimus uo)s spatio minus re-
 spondenti)s(super. pars rel.) soro; CA.: καὶ (εἰς) προτροπήν πίστεως καὶ
 τοῖς ἐκτός πάντων εἴτε γυναιξὶν εἴτε ἀνδράσιν. Καὶ εἰ δι' ὀλλῶν νοθε-
 τήσαντες ἐκαίδεύσαμεν ἡμᾶς, ἀδελφαί; Syr.: decet ostendere pietatem
 erga Deum, ut fides extraneorum conuertatur et augeatur, uirorum
 ac mulierum.

- IX** res et filiae et membra nostra, tamen sicut
 sapientes et uos quae bona sunt et sine re-
 praehensione quaerite uitae istius docu-
 5 menta, ut sciatis, per quae possitis regno D(e)i
 nostri propinquare et bene placentes re-
 pausare. Pastor, qui con-
 stituitur in uisitacione praesbyterii et
 in ecclesiis omnib(us) et parrociis, oportet eu(m)
 10 sine qu[a]erella esse, inreprehensibilem,
 alienum ab omni iniquitate, uirum non
 minus annorum cinquaginta*, quoniam
 per quandam rationem iuuenilis luxu-
 rias et diabolica uitia aufugisse iam uide-
 15 tur et ab eis, quae a falsis fratribus in mul-
 tos iactantur, blasfemiis, qui ignorant
 uerbum D(e)i, quod in euangelio est: Quoni-
 am, inquit, qui dixerit uerbum otiosum,
 reddet rationem pro eo d(omi)no in die iudicii.
 De uerbis enim tuis, ait, iustificaberis et de
 20 uerbis tuis condemnaberis. Sit igitur, si
 possibile est, ad omnia eruditus; et si sine lit-
 teris est, sed notitiam habens uerbi diui-
 ni et stabilis aetate. Si autem in paro-
 25 cia modica ordinandus est episcopus
 et non inuenitur, qui tempora aetatis
 iam transisse uideatur et testimonium
 habere et sapiens, est autem iuuenis et tes-
 timonium habet ab his*, qui cum eodem
 sunt, quia dignus est ad episcopatum, et
 30 per iuuenilem aetatem per mansuetudi-
 nem et bonam conuersationem senec-

IX (Fol. 88^r [*prius* 87^r]; Quat. I, p. 15) 8 ssq. Cf. Tim. I 3, 2 ssq.
 16 ssq. Matth. 12, 36 et 37.

IX 8 parrociis (cf. XXIX, 3, 9) 11 c(m.¹ *primo q scrib. uoluit*) in-
 quaginta 12 iuuenilis (*uerequinis*; cf. u. 30) luxu 15 tos (*aut*
 tus) 17 uerbum 19 iustificaueris 20 condemnaueris 22 habens
 24 *Inter est et episcopus foramen antiquum*

tutem ostendit, probetur et, si ab omnib(us) IX
 tale testimonium habet, constituatur
 episcopus in pace. Nam et Sa<lomon>
 duodecim annorum constit<utus regnavit> 35
 in Istrahel* et Iosias in iustitia octo annoru(m) X
 constitutus regnavit, similiter et Io[si]as, cum
 esset septem annorum, regnavit. Unde, eti-
 amsi iuuenis est, tamen ut mansuetus sit, ti-
 midus et quietus, quoniam dicit per Esea(m) 5
 d(omi)n(u)s D(eu)s: Super quem respiciam, nisi super
 mansuetum et quietum et trementem uer-
 ba mea semper? Similiter et in euangelio
 dicit ita: Beati mansueti, quia ipsi he-
 reditabunt terram. Sit autem et miseri- 10
 cors, quoniam dicit: Beati misericordes,
 quia ipsis miserebitur D(eu)s. Similiter et pa-
 cificus, quoniam iterum dicit: Beati pacifi-
 ci, quoniam filii D(e)i uocabuntur. Sit autem
 et sine malitia et iniquitate et malignita- 15
 te, quoniam dicit iterum: Beati mundo cor-
 de, quia ipsi uidebunt D(eu)m. Sit ergo sobri-
 us, castus, ornatus, non turbulentus, non ui-
 no multo deditus, non percussor, sed in-
 nocens, non litigiosus, non auarus; non 20
 neofitus, ut non infletur et in iudicium in-
 cidat, quoniam: Omnis, qui se exaltat, hu-

X (Fol. 88^u [prius 87^u]; Quat. I, p. 16) 6 ssq. Esai. 66, 2
 9sq. Matth. 5, 5 11sq. Matth. 5, 7 13sq. Matth. 5, 9 16sq. Matth.
 5, 8 17ssq. Cf. Tim. I 3, 2 ssq. 21 Cf. Tim. I 3, 6 22sq. Luc. 14, 11.

32 probetur 34 Nam et sa***** 35 constit(t alterius caput
 exst.; seq. lac. duodecim fere litt.; CA.: Καὶ γὰρ Σολομὼν δωδεκαετηρῆς
 τοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν)

X 2 constitutus regnavit similiter 6 quem respiciam nisi super
 8 similiter 9 ita beati. (punctis m.¹ deleu. uid.) beati ipsi he
 (coni. primus Woelfflin) 10 redit(ex ç corr. uid. m.¹)abunt 12 ipsis
 miserebitur d̄s. (Spat. duarum litt. uac.) similiter 13 cificos 15 ma-
 lignita 16 dicit iterum mundo (o magis quam i) 17 quia ipsi
 uidebunt sobri 18 ornatus 21 infletur 22 cedit qui

X miliabitur. Talem decet esse episcopu(m),
 unius uxoris uirum, curam domus
 25 suae bene agentem. Ita ergo probetur,
 cum manus inpositionis accepit, et sic or-
 dinetur in episcopatum, si est castus, si
 uxorem castam aut fidelem habuit aut
habet, si filios caste educauit <et> erudiens pro-
 30 duxit, si [h]ii, qui intra domum eius sunt,
 reuerentur eum et honorant eum et om-
 nes [et omnes] subditi illi sunt. Si enim, qui
 secundum carnem illius proprii sunt,
 s<editio>nem faciunt aduersum eum et
 35 <non pare>nt ei, quomodo [h]ii, qui foris domu(m)

XI et XII.

AA. p. 64, 11—67, 8 (p. 239, 24—241, 9); CA. II, 6, p. 20, 8—II, 12, p. 23, 9.

XI das heresis cito deuenerunt, de quib(us) conti-
 nuo dicitur. Non enim credimus, fratres,
 lotum quemquam adhuc agere gentilium
 execrandas iniquitates, quoniam notum
 5 est omnibus, quod, si quis peccauerit ini-
 quum aliquid post baptismum, hic in gehen-
 na condemnatur. Susplicamur autem
 et blasphemari nos a gentilibus eo, quod iam
 non eis miscemur nec compopulamur*
 10 cum eis. Et per falsitatem gentilium ueri-
 tatem fratres nostri adsecuti sunt, de qui-

XI (Fol. 75^r; Quat. II, p. 5)

23 miliabitur 24 *Inter uxo et ris hiat foramen antiq.* 29 auet
 edocauit <et>; cf. AA.: *ei τέσσα θεοσεβῶς ἀναδρέψας καὶ παι-
 δεύσας προήγαγεν* 31 reuerentur honurant 32 qui 33 sunt
 34 s<super. pars seruata>*****nem 35 *****nt (AA.: *πρὸς
 αὐτὸν στασιάζουσι καὶ ἀπειθοῦσι, πῶς οἱ ἔξω τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἴδιοι
 γενόμενοι αὐτῷ ὀποταγήσουται;*)

XI 1 das (*Gr.*: *δεινός*; *fuit fort.*: <timen>das *sive* <horren>das
sive <execran>das, *ut in u.* 4) conti 4 quoniam 5 omnibus
 7 condemnatur 9 cumpopulamur 10 cum

bus dictum est in euangelio: Beati eritis, XI
 cum inproperauerint uobis et dixerint
 omne malum contra uos mentientes.
 Gaudete et laetamini, quoniam merces 15
 uestra magna est in caelis; sic enim perse-
 cuti sunt profetas. Si quis ergo blasfema-
 tur per mendacium, beatus est, quoni-
 am temptatur. Dicit enim scriptura: Uir,
 qui non est temptatus, non est probatus a D(e)o. Si 20
 qui autem conuictus fuerit, quia egit
 aliquit iniquum, qui talis est, non est Chr(ist)i-
 anus, magis autem per hypocrisim d(omi)no
 mentitus est. Unde ab his, qui tales sunt,
 cum conuicti fuerint, uerius cum fiducia 25
 se absteineat episcopus, qui sine offensio-
 ne est et non accipiat personam. Si autem
 et ipse non est bonae conscientiae et per-
 sonam acceperit propter quoddam
 turpe lucrum et pepercerit ei, qui inique 30
 peccat, et permittit eum in ecclesia ma-
 nere, hic conquinauit* ecclesiam suam
 ad D(eu)m et ad homines et multos neofitos
 et catecuminos et iuuenes et iuniores pu-
 ellas perdet cum eo*. Per intemperantiam | suam 35
 sine sensu effecti, uidentes enim, qui talis XII

12 ssq. Matth. 5, 11 et 12 19 sq. apocryphum uid. (cf. Iacob. 1, 12; Iob 5, 17).

XII (Fol. 75^a; Quat. II, p. 6)

12 dictum 13 inproperauerint uobis 15 G^{ete} (procurrens in marg.) aud. et
 (ete s. l. add. m.¹) | m.¹ corr. ex e) aetamini merces 17 cuti
 blasfima 18 mendacium 19 enim 20 temptatus ^{non est} probatus (non
 est s. l. m.¹) a dō 22 iniquum xpi 23 autem hypocrisim
 24 ab his qui 25 cum uerius cum fiducia 28 bonae
 29 propter (Spat. trium litt. uac.) quoddam 30 uix turpilucrum
 scrib. ut XXXIII, 16 (cf. αίσχροσερδή δωροληψίαν) pepercerit ei qui
 inique 31 permittit ecclesia 32 nere conquinauit (Gr.: ἐβέ-
 βήλωσε) 33 homines 34 caticuminos (cf. LXXV, 1 sq., 5 al.) 35 ellas
 cum suam add. infra (intemperantiam m.¹)

XII 1 enim; an eum scrib.? (CA.: βλέποντες τὸν τοιοῦτον) talis

Didascaliae Apost. Fragm. ed. Hauler.

XII est, inter se incipient discernere apud se et
 imitari eum, et ipsi scandalizabitur, et
 participes esse et* infirmitatis eius peri-
 5 bunt cum eo. Si autem uiderit hic, qui
 peccat, episcopum et diaconos innocentes
 et alienos a crimine et gregem mundu(m)
 constitutum, primum quidem non u-
 surpat contemnere et ingredi in syna-
 10 gogam per conscientiam suam semet ip-
 sum repraehendens; <si> autem inuentus
 fuerit inerubidus* et non confundatur
 et ingressus fuerit ecclesiam, arguitur
 et corripitur ab episcopo; circumspici-
 15 ens singulos et in nullo offendiculum
 inueniens tam episcopum quam eos, qui
 cum eo sunt, confusus cum grandi re-
 uerentia et fletu egredietur pacifice stu-
 pens, et manet mundatus grex et ille e-
 20 grediens flebit ad D(eu)m et penitebitur de
 his, quae egit, et habebit spem et tota grex*,
 cum uiderit lacrimas illius, correptionem
 apud se sentit, quoniam qui peccat
 perit. Propterea igitur, o episcope, fes-
 25 tina, ut mundus sis ex operibus, et agnos-
 cere locum tuum, quoniam in omnipo-
 tentis uirtute positus es, obseruans si-
 militudinem D(e)i omnipotentis. Et ita in
 ecclesia sede uerbum faciens quasi

3 eum scandalizaba(sive u)tur 4 participes 5 bunt cum
 6 diaconos (probabil. quam -es); Gr.: διακόνοις 7 gregem 9 con-
 temnere 10 conscientiam 11 inuentus 12 et non confundatur
 13 fuerit ecclesiam 15 nullo offendiculum 16 eos qui
 17 grandi 18 fletu egredietur pacifice 19 manet mundatus
 20 grediens fleuit ad dm et penitebitur 21 egit 22 illius cor-
 reptione 23 se (e aut t) sentit (aut -ie, non -iet; cf. AA.: φοβηθησεται
 εἰδὼς καὶ στυβόν) quoniam qui peccat 24 Propterea igitur (Spat.
 duarum litt. uac.) O. episcope fes 26 quoniam in omnipo 27 uirtute
 positus es obseruans si 28 militudinem di omnipotentis 29 Inter
 se et de spat. duarum litt. propter membranam laesam uac. uerbum

potestatem habens iudicare pro D(e)o 30 **XII**
 eos, qui peccauerunt, quoniam uobis
 episcopis dictum est per euuangelium:
 Quodcumque ligaueritis super terra(m),
 erit ligatum et in caelo. Iudica, episco-
 pe, cum fiducia ut D(eu)s, sed paenitentes 35

XIII—XVI.

AA. p. 69, 20—72,16 (p. 242, 22—244, 7); CA. II, c. 14, p. 26, 5—II, c. 15,
 p. 29, 10.

licto. Neq(ue) enim Iudas nos nocuit*, cum nobis- **XIII**
 cum oraret, sed solus periit. Nam et in arca
 Noe duo filii eius saluati et benedicti sunt,
 Cham autem, filius eius, non, sed semen eius
 maledictum est; bestiae etiam, quae ingres- 5
 s<a>e sunt, exierunt. Non ergo oportet his, qui
 parati sunt ad mortem et odiunt* fratres
 et diligunt crimina et cum occansionibus*
 mortem quaerunt, uos adtendere; alius eni(m)
 pro alio non morietur. Sed uos iuuate* in- 10
 firmis et periclitantibus et errantibus et
 liberate eos de morte, non secundum duri-
 tiam cordis et uoluntatem hominum, sed
 secundum d(omi)ni D(e)i nostri uoluntatem et
 praeceptum. Non enim oportet te, o epis- 15
 cope, cum sis caput, caud<a>e adtendere, id est
 laico uel seditioso homini, qui facile du-
 citur ad alterius perditionem, sed solum
 intendere uerbo d(omi)ni D(e)i de his. Quod enim

33 sq. Matth. 18, 18.

XIII (Fol. 33^r; Quat. II, p. 9)

32 euuangelium 33 legaueritis super terra 34 legatum
XIII 1 <pro suo de>]licto; cf. AA.: *ἑκαστος γὰρ περὶ ἑαυτοῦ ἀπο-*
λογησεται 8 AA.: *Νῶε καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ*; fort. N. <et> d.
 6 opo<aut> ἡρ̄tet 9 alios 11 et errantibus 15 te (post spat. *duarum*
fere litt.) O epis 17 hominī 19 uerbo (bo in ras. n.¹) enim
 2*

XIII 20 non potest quis perire pro alterius peccatis aut coinquinari manifestum est. Ut extollatur et absidatur haec suspicio et malignorum hominum mens, per Ezechiel sic dicit d(omi)n(u)s D(eu)s noster: ¹ factum est uerbum d(omi)ni ad me dicens: ² Quare dicitis uos parabolam hanc in terra Istrahel: Patres manducauerunt uam acerbam et dentes filiorum indurati sunt? ³ Uiuo ego, dicit Adonai d(omi)n(u)s, si amplius dicetur parabola haec in Istrahel: ⁴ Quoniam omnes anim(a)e meae sunt; quemadmodum anima patris, ita et anima fili meae sunt; et anima, quae peccat, ipsa morietur. ⁵ Homo autem, qui erit iustus, qui facit iudicium et iustitiam, ⁶ in montibus non manducabit et oculos suos non extollet ad desideria domus Istrahel et uxorem proximi sui non contaminabit et ad mulierem menstruatam no(n) accedet ⁷ et hominem inopem non depri-
 5 met et pignus debentis reddet et rapina(m) non rapiet et panem suum esurienti dabit et nudum operiet tunicam* ⁸ et pecuniam suam in usuram non dabit et superabundantiam non accipiet et ab iniustitia auertet manum suam, iudicium iustu(m)
 10 faciet inter uirum et inter proximum eius ⁹ et in praeceptis meis ambulauit, iusti-

24 ssq. Ezech. 18, 1—32.

XIV (Fol. 33^a; Quat. II, p. 10)

20 $\eta\sigma\eta$ 21 $\kappa\omicron\iota\iota\kappa\upsilon\iota\eta\alpha\iota$ 22 $\eta\alpha\epsilon\zeta$ 25 $\kappa\upsilon\alpha\epsilon$ 26 $\iota\sigma\tau(\sigma\iota\upsilon\epsilon \text{ } \iota)\rho\alpha\eta\epsilon\iota$
 27 u. uam aceruam 29 diceretur (re punctis m. ² uid. del.; cf. LXX: $\epsilon\acute{\alpha}\nu \gamma\acute{\epsilon}\nu\eta\tau\alpha\iota \acute{\epsilon}\tau\iota \lambda\epsilon\gamma\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\eta$; AA.: $\epsilon\iota \acute{\epsilon}\tau\iota \acute{\epsilon}\sigma\tau\alpha\iota \dots \lambda\epsilon\gamma\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\eta$) 32 -a f(in ras. m. ¹)ili 35 manducauit (LXX: $\varphi\acute{\alpha}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$); cf. Julian. (ap. August.) imp. opus III, 38 (X, 1067; Migne XXXV, 1264): manducabit
XIV 1 extollit 2 $\kappa\omicron\tau\alpha\mu\iota$ 3 nauit 6 esurienti 7 tunicam (LXX: $\iota\mu\acute{\alpha}\tau\iota\omicron\nu$ cod. Alex. et March.) 9 $\eta\sigma\eta$ accipiet 11 proximum 12 ambulauit

fications meas custodiuit, ut faceret eas: **XIV**
 iustus est hic, uita uiuet [ut faceret eas: ius-
 tus est hic, uita uiuit], dicit Adonai d(omi)n(u)s.

¹⁰Et si 15

genuerit filium pestem*, effundentem san-
 guinem et facientem peccata: ¹¹in uia pa-
 tris sui iusti non ambulauit, sed in monti-
 bus manducauit et uxorem proximi sui
 contaminauit ¹²et mendicum et paupere(m) 20

depressit et rapinam rap[i]uit* et pignus
 non reddidit et in simulacra adposuit
 oculos suos, iniquitatem fecit, ¹³cum usu-
 ra dedit et superabundantiam accepit:
 hic uita non uiuet, omnes has iniquitates 25

fecit, morte moriatur*, sanguis eius su-
 per ipsum erit. ¹⁴Si autem genuerit fili-
 um et uiderit omnia peccata patris sui,
 quae fecit, et timuerit et non fecerit se-
 cundum ista: ¹⁵in montibus non mandu- 30

cauit et oculos suos non posuit ad desi-
 deria domus Istrahel et uxorem proxi-
 mi sui non contaminauit ¹⁶et hominem in-
 opem non depressit et pignus non pignera-
 uit et rapinam non rapuit, panem suum
 esurienti dedit et nudum operuit uesti- 35

mento ¹⁷et ab iniquitate auertit manum
 suam, usuram et superabundantiam non
 accepit, iustitiam fecit et in praeceptis **XV**

XV (Fol. 70^r; Quat. II, p. 11)

13 ficationes 14 uiuit (*Iulian.* -et; *Gr.*: ἐχέεται) ut faceret usque
 ad (15) uita uiuit *del. m.*¹ 16 pestem (*Gr.*: λοιμὸν) 17 et facientem
 peccata in uia. 20 contaminauit et mendicum et paupere* 21 rapiuit
 (*prius i m.*¹ *uid. del.*; *cf. u. 35 al.*) 23 oculos suos iniquitatem fecit
 cum 25 uita non 26 fecit morte sanguis 27 genuerit 29 fecit
 30 cundum ista 31 desi 33 contaminauit et hominem
 34 pignera

XV 2 mento (o *ex i m.*¹ *corr. uid.*) 4 iustitiam fecit et in
 praeceptis

XV 5 meis ambulauit: non morietur in patris
 sui iniquitatibus, uita uiuet. ¹⁸Pater autem
 eius, si tribulationem tribulauerit et ra-
 puerit rapinam, contraria fecit in medio
 populo meo, et morietur in sua iniquita-
 10 te. ¹⁹Et dicitis: 'Quid est, quod <non> recepit iniqui-
 tatem patris filius?' Quia filius iustitiam
 et misericordiam fecit, omnia legitima
 mea conseruauit et fecit ea, uita uiuet. ²⁰Ani-
 ma autem, qu(a)e peccat, ipsa morietur; fili-
 15 us uero non accipiet <in>iustitiam patris sui
 neq(ue) pater accipiet iniustitiam fili sui; ius-
 titia iusti super ipsum erit et iniquitas
 iniqui <super ipsum erit. ²¹Et iniquus,> si con-
 uertat se ab omnibus inius-
 titiis suis, quas fecit, et custodiat omnia
 20 mandata mea et faciat iustitiam et mise-
 ricordiam, uita uiuet et non morietur.
²²Omnia delicta eius, quaecumq(ue) fecit, non
 erunt in memoriam: in sua iustitia, quam
 fecit, uita uiuet. ²³Numquid uoluntate uo-
 25 lo mortem iniusti, dicit d(omi)n(u)s D(eu)s, quam u t
 auertat se a uia sua mala et uiuat? ²⁴Cum se
 autem auerterit iustus a sua iustitia et

5 ambulauit non morietur 6 sui iniquitatibus uita uiuet 7 si
 tribulationem tribulauerit 8 rapinam medio 9 populo meo et
 morietur in sua 10 te dicitis (AA., LXX: ἐπετε; Iulian. dixistis)
 quod recepit iniqui (AA., LXX: οὐκ ἔλαβεν; Iulian.: non accepit)
 11 patris 13 c(ex t m.¹ corr.)onseruabit uiuet 14 morietur 15 us
 uero accipiet iustitiam; cf. AA., LXX: ἀδικίαν et Iulian.
 sui 16 accipiet filii 17 super erit et iniquitas 18 <super
 ipsum erit. Et iniquus> Iulian.; cf. LXX: ἐπ' αὐτῶν ἔσται. Καὶ ὁ ἀνο-
 μος conuertat(a ex corr.; fuit fort. n) se ab 19 suis quas fecit
 (s aut r lineola obliq. m.¹ del. et c s. s. uid.; minus probab. x non corr.)
 custodiat omnia 20 mea et faciat iustitiam 21 uita uiuet et
 non morietur 22 omnia quaecumq. 23 Fort. memoria[m] scrib.
 ut in u. 31 in sua iustitia 24 fecit uita uiuet numquid uoluntate
 uo 25 lo dicit dñs dñs 26 auertat se mala et uiuet
 27 autem auerterit iustus iustitia

fecerit iniquitatem secundum omnes XV
 iniquitates, quas fecit iniquus, omnes
 iustitiae eius, quas fecit, non erunt in me- 30
 moria; in delicto suo, quo excidit, et in pec-
 catis suis, quibus peccauit, in ipsis morie-
 tur. ²⁵Et dixistis: 'Non dirigit* uia D(omi)ni'.
 Audite nunç omnes, domus Istrahel: Num-
 quid uia mea non dirigit? ²⁶Cum conuertet 35
 se iustus a sua iustitia et faciet delictu(m) XVI
 et morietur in delicto, quo* fecit: in ipso
 morietur. ²⁷Et in conuertendo se iniquus
 ab iniquitate sua, quam fecit, et faciet
 iudicium et iustitiam: hic animam suam 5
 custodiuit. ²⁸Et odit* et auertit se ab omni-
 bus iniquitatib(us) suis, quas fecit: uita uiuet
 et non morietur. ²⁹Et dicent domus Istra-
 hel: 'Non corrigit uia[m] d(omi)ni'. Numquid ui- 10
 a mea non corrigit, domus Istrahel? No(n)-
 ne uia uestra non corrigit? ³⁰Ideoq(ue) unu(m)-
 quemq(ue) secundum uiam ipsius iudica-
 bo, domus Istrahel, dicit Adonai d(omi)n(us):
 Conuertimini et auertite uos ab omnib(us)
 impietatib(us) uestris et non erunt uobis in 15

XVI (Fol. 70^a; Quat. II, p. 12)

28 fecerit iniquitatem secundum omnes 29 quas fecit iniquus
 omnes 30 iustitiae eius quas fecit non erunt 31 moria in delicto
 suo quo excidit (*Iulian.*: excidit; *LXX*: παρῆνεσεν) 32 ipsis (i *alt.*
*m.*¹ ex o *corr. uid.*) 34 Fort. omnis d. I. scrib. (*LXX cod. Alex.*: πᾶς
 οἶκος 'I.) 35 Post dirigit in *LXX*: Ὁβλὴ ἡ ὁδὸς ὑμῶν οὐ κατερθύνει;
Iulian.: Nunc uia uestra non est aequa? *Excid. uid.* (cf. *XVI*, 10):
 <Nunc uia uestra non dirigit>

XVI 2 morietur quo (cf. *LXX*: ἐν τῷ παραπτώματι ᾧ ἐποίησεν)
 ipso (sive e) 3 conuertendo se iniquus 4 ab quam 5 iu-
 dicium et iustitiam 6 custodiuit et odit (*Iulian.*: et uidit [uiuit]; *LXX*
Alex. et March. [sub ✕]: καὶ ἴδεν) auertit (sed *Gr.*: ἀπέστρεψεν)
7 fecit (aut s aut r)it uiuet 8 dicent (*LXX*: λέγουσιν) domus
 Istra 9 corrigit uiam (*Iulian.*: uia; *LXX*: ὁδός) numquid
 10 non no^r 11 non 13 domus (aut os); *Iulian.*: uos, domus;
LXX: ὑμᾶς, οἶκος 14 Conuertimini 15 impietatib(ue) uestris et

XVI poenam <iniquitatis. ³¹Proicite a uobis> omnes
 impietates uestras, quas
 impie fecistis in me, et facite uobis cor
 nouum et sp(iritu)m nouum: et ut quid* morie-
 mini, domus Istrahel? ³²Quoniam nolo
 20 mortem morientis, dicit Adonai d(o)m(inu)s,
 sed conuertimini, ut uiuatis'. Uidete,
 filioli, dilectionem nostram et quomodo
 misericors est d(omi)n(u)s D(eu)s noster et in nos bo-
 nus et amabilis et consolatur peccato-
 25 res, ut conuertantur, et quotiens de ip-
 sis repetens dicit, non reliquens locu(m)
 suspicionis his, qui duro corde et sine mi-
 sericordia uolunt iudicare et aperte ex-
 pellere eos, qui peccauerunt; uocans ad
 30 paenitentiam bonam spem habere fecit,
 et qui non peccauerunt non eos suscipi-
 32 ri, tamquam non relinquatur illis penitentia, sed D(eu)s
 non sic, sed et eos,
 32^a qui peccauerunt, tamquam participes portare alioru(m)
 33 peccata gratanter [autem] paenitentes
 suscipi et gratulari iubet. Similiter
 35 autem per eundem profetam de paeni-

16 poenam omnes (LXX: εἰς κόλασιν ἀδικίας. Ἀπορρίψατε ἀπὸ ἐαυτῶν
 πάσας; August. X, 733 [Migne XXXIV, 899]: Proicite a uobis omnes)
 19 domus 20 mortem morientis dicit 21 co(a)u(er)tu(m) conuertimini
 ut (cf. August. l. l.: et; LXX Alex., March.: καὶ) uiuatis (Spat. duar. litt.)
 Uidete 22 dilectionem nostram (CA.: τέσσα ἡμῶν ἡγαπημένα) et
 quomodo 24 amabilis et consu(m)imus probab. o)latu(s)u(e) q)u(e) peccato
 25 ut conuertantur et quotiens 26 non locu(m) 27 sine
 28 aperte 30 paenitentiam bonam spem 32 Post (suspica)ri in-
 serendum, quod m. corr. in marg. infer. adnotauit: tamquam — et
 eos | qui peccauerunt 34 gratulari iubet

XVII et XVIII.

AA. p. 77, 17—78, 13 (p. 247, 18—248, 6); CA. II, c. 18, p. 35, 9—II, c. 20, p. 36, 12.

12^cet congregabo illas ab omni loco, in quo **XVII**
dispers(a)e erant illic in die nubis et globi.
13^bEt educam illos de nationibus et congregabo eos de regionibus omnibus et inducam illos in terram ipsorum et pascam illos in montibus Istrahel et in conuallibus et in omni habitatione terrae. 5
14^aIn pascua bona pascam illos, in monte alto Istrahel; et erunt cubilia eorum illic et dormient et illic requiescent in deliciis optimis, in pascua pinguia* pascentur in montibus Istrahel. 15^cEgo pascam oues meas et ego reficiam eas et scient, quod ego sum d(omi)n(u)s'. Haec dicit d(omi)n(u)s: 10
16^cQuod periit, requiram et, quod errat, conuertam et adtritum alligabo et, quod defecit, confortabo et, quod est forte, custodiam et pascam illas cum iudicio. 17^bEt uos, oues', haec dicit d(omi)n(u)s D(eu)s: 'Ecce ego discernam inter ouem et ouem, arietem et hircum. 18^bEt non est* 20
uobis, quod bona pascua pascebatis et residua pascua pedibus uestris conculcabatis et decolatam aquam bibebatis et

XVII (Fol. 77^r; Quat. III, p. 3) 1 ssq. Ezech. 34, 12—31.

XVII 1 loco 2 disperse 3 educam illos (LXX: αἰρούς)
et congrego 4 eas (LXX: αἰρούς) omnibus 5 ipsorum 6 illos
et in con 7 habitatione 8 pascam illas (correct. uid. ex -os; LXX:
αἰρούς) in monte 9 erunt cubilia eorum 10 dormient et illic et
quiescent (LXX: ἐστὶ ἀναπαύονται) 11 deliciis pascen 12 pascam
oues 13 scient 14 sum dñs dñs quod (primum scr. m.¹, tum dñs in
hæ corr. et c dicit dñs s. l. add.) 15 quod (fort. o deleto i s. s.) errat
17 custodiam il 18 iudicio 19 ecce ego discernam 20 hircum
et non est (LXX: οὐχ ἰκανὸν ἔμην; Vulg.: Nonne satis u. erat)
21 re 22 aquam

- XVII** residuam pedibus uestris turbabatis? ¹⁹Et
 25 oues meae conculcationem pedum ue-
 trorum pascebantur et aquam turbata(m)
 pedibus uestris bibebant? ²⁰Propterea
 haec dicit d(omi)n(u)s D(eu)s: 'Ecce discerno
 inter me-
 dium ouis firmae et inter medium ouis
 30 infirmae. ²¹Lateribus et umeris uestris
 inpellebatis et omne, quod deficiebat, ue-
 xabatis. ²²Et liberabo oues meas et amplius
 non erint* in direptionem et iudicabo in-
 ter medium arietis et arietem. ²³Et susci-
 35 tabo illis pastorem unum et reget eos
XVIII seruus meus Dauid et erit eorum pastor;
²⁴et ego d(omi)n(u)s ero illis in D(eu)m et Dauid
 in medio
 eorum princeps': ego d(omi)n(u)s locutus sum.
²⁵'Et disponam cum Dauid testamentum pa-
 5 cis et exterminabo bestias malas de terra
 et habitabunt in deserto et dormient in
 saltibus. ²⁶Et dabo eis percircuitum* mon-
 tis mei et dabo uobis pluuiam benedictio-
 nis. ²⁷Et ligna, quae in campo sunt, dabunt
 10 fructum suum et terra dabit uires suas
 et habitabunt in terra sua in spe pacis et
 scient, quod ego sum d(omi)n(u)s, dum contero
 iugum ipsorum; et eripiam eos de manu
 ipsorum, qui illos in seruitutem redi-

XVIII (Fol. 77^a; Quat. III, p. 4)

24 uestris turbab(magis quam u)atibz et 25 conculcationem pedum
 26 trorum pascebantur et aquam 27 pedibus uestris bibebant
 28 discerno 29 ouis 31 Post inpellebatis in LXX ext.: καὶ τοῖς
 κέρασιν ὑμῶν ἐνεπαύλξετε omne quod deficiebat 32 oues meas 33 di-
 reptionem et iudicabo 34 susci(i siue e) 35 t(m.¹ ex c)abo reget
XVIII 1 et 4 disponam 6 habitabunt dormient 7 saltibus
 et dabo eis (siue eas) percircuitum mon 8 tis uobis 9 quae
 10 terra dabit uires 11 terra spe 12 quod ego sum con-
 tero (hasta sequens i simil. deleta uid.) 14 ipsorum seruitutem redi

gerunt*, ²⁸et amplius non erunt in direpti- 15 **XVIII**
onem nationibus et bestiae* terrae ampli-
us non manducabunt eos; et habitabunt
in spe nec erit, qui exterreat eos. ²⁹Et susci-
tabo eis plantationem pacis et ultra non
[non] erunt fame pereuntes super terra(m) 20
et non fient amplius obprobrium natio-
num. ³⁰Et scient, quod ego sum d(omi)n(u)s
D(eu)s ipso-
rum et ipsi populus meus. Domus Istrahel',
dicit d(omi)n(u)s, ³¹'et uos gregis mei estis et ego
d(omi)n(u)s D(eu)s
uester', dicit d(omi)n(u)s D(eu)s. Audite, episcopi, et 25
audite, laici, quomodo dicit d(omi)n(u)s: 'Et iudica-
bo arietem contra arietem et ouem con-
tra ouem', id est episcopum contra epis-
copum et laicum contra laicum et lai-
cum contra episcopum. Diligite ergo et ho- 30
norate episcopum et timete sicut patre(m)
et dom(inum) et secundum D(eu)m. Episcopis ergo
dictum est per apostolos: Qui uos audit, me
audit, et qui uos spernit, me spernit et
eum, qui me misit. Similiter episcopus 35

33 ssq. Luc. 10, 16.

15 direpti 16 onem (LXX: ἐν προνομῆ) nationibus et besteis
terrae (LXX: τὰ θηρία; cf. XIX, 31) 17 us non manducabunt habi-
tabunt 18 exterreat eos. et susci 19 plantationem pacis et ultra non
20 fame pereuntes super ter(r) ex g m.¹ uid. corr.)ra 21 fient
obprobrium 23 domus 24 dicit dñs . et uo(m.¹ corr. uid.)s gregis
mei estis; cf. LXX (Alex., March.: καὶ ὑμεῖς) πρόβατά μου καὶ πρόβατα
ποιμῶν μου ἐστε (Vulg.: greges mei) ego dñs dñs 25 uester dicit
dñs . dñs . (Spat. duarum litt. uac.) Audite 26 audite 27 ho arietem
contra arietem et ouem 28 ouem (Spat. trium litt. uac.) Id est epi-
scopum contra epis 29 copum et laicum contra laicum (Spat. duarum
litt.) Et 30 episcopum 32 secundum ergo 33 per 34 qui
35 misit similiter Cf. Gr.: Ὁμοίως ὁ ἐπίσκοπος ὡς τέτυκα τοὺς
λαίκους ἀγαπάτω

XIX—XXII.

AA. p. 80, 9—85, 2 (p. 249, 24—253, 11); CA. II, c. 20, p. 38, 18—II, c. 22, p. 44, 22.

XIX dimittere in remissione, quod quassa-
tum est Chr(ist)i' uultum portans. Per te sal-
uator dicit his, qui peccauerunt: Remittun-
tur tibi peccata tua. Fides tua saluum te fecit,
5 uade in pace! Pax uero est tranquilla ec-
clesia, in qua* soluens eos, qui peccauerunt,
restituens sanos, immaculatos, bonam spem
gerentes, efficaces, in opere dolentes, sicut
peritus et condolens medicus omnes sa-
10 nans, qui per peccata plagati sunt. Non
enim opus* habent [h]ii, qui sani sunt, medi-
cum, sed qui male habent. Ut medicus ergo
super ecclesiam constitutus noli cessa-
re offerendo medicinam his, qui in pec-
15 catis <a>egrotant; sed omni modo cura eos
et sana et integros redde ecclesiae, ut no(n)
incurras in hunc uerbum, quem* dicit d(omi)n(u)s:
Et in potentia erudiebatis illa cum inlu-
sione. Non potens nec austerus nec du-
20 rus nec abscisus nec sine misericordia, no-
li inludere populo, qui sub te ligatus est, abs-

XIX (Fol. 95^r; Quat. III, p. 7) 1 Cf. Luc. 4, 19 (18) 3sq. Matth. 9, 2 4sq. Marc. 5, 34 (de muliere) 10sq. Matth. 9, 12 18sq. et 23sq. apocryphum uid. (cf. Ezech. 13, 19; 34, 4).

XIX 3 his *add. s. l. m. corr.* qui peccauerunt 4 fidis
fecit 6 in qua (*Gr.: εις ην*) peccauerunt (*siue -ont*) 7 immacu-
lato 8 dolentes sicut 12 habent ut 13 noli 15 egrotant
16 integros redde ecclesiae 17 in hunc (*n. m. del. uid.; nescio an
etiam u in o mut.*) uerbum, quem (*d supra m pos. m. m.; fort. e in o
corr.*) 19 sione potens 20 rus (*u dimid.*) abscisus nec sine
ⁱⁿ
misericordia 21 indere (*indere m. m.; lu s. l. add. m. corr. et de in di
uid. mut.*) subte(*siue re*)li(i *siue e*)gatus (*m. corr. em. ex sulicratus,
quod uid. scr. m. m.*) est

condens ab eo paenitentiae locum. Hoc XIX
 enim est, quod dicit: 'Et in potentia erudi-
 ebatis ea cum inlusione.' Si ergo duri-
 us agas cum laicis et fortiter corripias 25
 eos ita, ut abicias eos et proicias et non
 suscipias, qui peccauerunt, sed absque
 miseratione abscondas ab eis paeniten-
 tiam et conuersionem, et cum non fue-
 ris cooperans eis, disseminas oues ad es-
 cam bestearum* agri, id est maligni sae-
 culi huius hominibus, magis autem non 30
 hominibus, sed besteis, hoc est gentilib(us)
 et hereticis. Etenim, qui expulsus est
 de ecclesia, mox se adiungunt et sicut 35
 agnum bestiae, ita eum illi comedere
 existimant et per tuam abscisionem is, XX
 qui expulsus est, ad gentiles reuertetur
 et omni modo ab ecclesia et ea, quae in
 D(e)o est spes, alienabitur et perditionis eius 5
 tu eris reus. Et cum paratissimus es eos,
 qui peccant, expellere et iam non reuer-
 santes* suscipis eos, incurras in uerbu(m)
 d(omi)ni, ubi dicit: Pedes illorum currunt ad
 malignitatem, ueloces ad effundendum 10
 sanguinem; contrifitio* et infelicitas in
 uiis eorum et uiam pacis non cognoue-

XX (Fol. 95ⁿ; Quat. III, p. 8) 9 ssq. Esai. 59, 7 et 8

22 condēsⁿ (n s. l. add. uid. m. corr.) paenitentiae 23 enim est
 et in potentia 24 inlusione 27 peccauerunt sed absque
 28 miseratione abscondas ab eis 29 fue 31 bistearum (cf. u. 33
 et XX, 1) 32 cūli huius hominibus magis 33 hominibus sed besteis
 hoc 34 An cui scrib. p 35 sicut
 XX 1 bes. teae. i. ta comidere 2 existimant 3 ex-
 pulsus (sive) reuertitur (CA.: ἐποπλανηθήσεται) 6 para(a alt.
 ex s corr. m.)tissimus 7 qui reuer 8 s(aut) anset 9 ubi
 11 con(n m. ex ns corr. uid.)trif(fuisse uid. lit(t aut s)io; fort. con-
 tritio (σύντριμμα) scrib. infelicitas 12 eorum et uiam pacis

XX runt. Uia autem pacis est saluator nos-
 ter, qui et dicit nobis: Dimittite et dimitte-
 15 tur uobis, hoc est: Date remissionem pec-
 catorum et recipietis. Nam et docuit
 nos incessanter orantes dicere: Remit-
 te nobis debita nostra sicut et nos remi-
 20 simus debitoribus nostris. Si ergo non
 remiseras his, qui peccauerunt, quomo-
 do recipies? Nonne econtra* per tuum ip-
 sius os te conligas dicens remisisse et
 non remisisti, sed interfecisti? Qui enim
 25 de ecclesia pellit eum, qui conuertitur,
 interficit eum pessim[a]e et sanguinem
 eius effundit sine misericordia. Si aute(m)
 iustus iniuste a quoquam gladio inter-
 30 fectus fuerit, apud D(eu)m in requie est in
 refrigerium; qui autem pellit de eccle-
 sia et iam non suscipit, in aeternum
 pessime et amare interficit eum et per-
 petuo et pessimo igni in escam tradit
 eum, qui expulsus est, non adtendens
 ad misericordiam d(omi)ni et reminiscens
 35 eam, quae super paenitentes est, boni-
XXI tatem eius nec obiect<a>ns eos, qui tales
 sunt et in multitudine peccatorum in

14 sq. Luc. 6, 37 (cf. Matth. 6, 14) 17 ssq. Matth. 6, 12
 26 ssq. Cf. Sap. 4, 7.

XXI (Fol. 98^r [prius 97^r]; Quat. III, p. 9)

13 Uia 14 d(m.¹ ex e corr. uid.)icit dimitti(tur); cf. Gr.:
 ἀφεθήσεται ὁ. (ἀπολυθήσεται) et in u. 16 recipietis 15 remissionem
 16 catorum Nam 18 nobis nos(ο in ras.) 19 si ergo non
 20 remiseras peccauerunt quomo 21 do recipies nonnecontra (e s. s.
 m. corr.) 22 si(sive e)us conlegas 23 remisisti 24 de ecclesia
 pellit 25 interficit eum 26 effundit 27 iustus inter 28 factus
 fuerit apud dm̄ in requie es(s aut r)t 29 refrigerium qui 30 sia
 et iam 32 et pessimo igni in escam 33 eum qui (i siue e) ex-
 pulsus est non adtendens 34 misericordiam

XXI 1 oblectans; cf. Gr.: λαμβάνων σκοπὸς τῶν τοιούτων

penitentia acciperunt* remissionem XXI
 a D(e)o. Oportet autem te, o episcopo, an-
 te oculos habere et ea, quae praecesserunt, simul ad scientiam sanitatis adhibere ad
 eos, qui corripendi sunt et obtrectandi*. 5
 Adhuc et ad iudicandu(m), ad comparationem causae, per multam doctrinam exquirere D(e)i voluntatem, sicut ipse fecit, 10
 ita et nos oportet facere in iudiciis. [De Manasse.]* Audite, o episcopi, adhuc haec, quae talia sunt, iuuamentum* similitudinis. Scriptum est in quarto libro Regnorum et in secundo Paralipomenum, 15
 quod est praetermissarum, sic: ¹In diebus filius erat duodecim annorum Manasses, cum regnasset, et inperavit quinquaginta annos in Hierusalem; et nomen matris eius Epsiba. ²Et fecit malignum 20
 coram d(omi)no abominationibus gentilium, quos disperdidit d(omi)n(us) a facie filiorum Istrahel. ³Et conuersus est et aedificauit excelsa, quae distruxit* Ezecias, pater ipsius, et constituit sculptilia Bahalim et erexit* altarem Bahal et fecit 25
 condensa sicut fecit Achab, rex Istrahel,

16 ssq. Reg. IV 21, 1—14 (Paral. II 33, 1—10).

4 *Inter te et O. episcopo spat. unius litt. uac.* 6 ad scientiam (ἐμπειρος) sanitatis (λάματα) adhibere ad) *con.*; ad (admonendum) *Funk*; *Syr.*: ab eisque (praeteritis) exemplum sumere et discere curationem animarum et disciplinam ac correptionem et quaerere eos, qui paenitentiam agunt et quaeri necesse habent; *CA.*: ἐμπειρος αυτοίς κερησθαι πρὸς νοουθεσίαν τῶν στυπτικῶν ἢ παρακλητικῶν δεομένων λόγων 7 obtrectandi (*CA.*: παρακλητικῶν δεόμενοι λόγων); oblectandi *Funk* 8 iudicandu* 12 haec 13 similitu 15 paralipomenum (e ex i corr. m.¹) 20 epsiba (*CA.*: Ἐψιβά; *Lucifer* p. 56, 5 *H.*: Ebsibas; *LXX*: Ὀψειβά, Ὀφειβά, Ἀψειβά) 21 abominationibus 22 disperdidit 23 rum 24 ficauit ezecias (*LXX, CA.*: Ἐζενλας) 27 condensa

- XXI** et fecit altaria omni militiae caeli et
adorauit omnem uirtutem caeli. ⁴Et
30 aedificauit altarem in domo d(omi)ni, in qua
dixit d(omi)n(us): 'In domo Hierusalem ponam
nom(e)n meum'. Et seruiit altaribus Ma-
nasses et dixit: 'Sit nomen meum in ae-
ternum'. ⁵(E)t aedificauit altaria omni
35 militiae caeli in utrisque atriis domus
XXII domini. ⁶Et ipse t(r)ansponebat filios suos
per ignem in Gae-Banaemon* et auguria-
batur* et maleficia faciebat et fecit sibi pi-
tones et procantatores* et praescios et mul-
5 tificauit facere malignum in oculis d(omi)ni,
ut inritaret eum. ⁷Et posuit sculptilem et
fusilem condensi imaginem, quam fecit
in domo d(omi)ni, <in> qua* dixit d(omi)n(us) ad
David et ad
Solomonem, filium eius: 'In domo hac in
10 Hierusalem elegi ex omnib(us) trib(ub)(us) Istrahel
et ponam nomen meum in aeternum ⁸et
non adponam mouere pedem meum a
terra Istrahel, quam dedi patribus ipso-

XXII (Fol. 98^a [prius 97^a]; Quat. III, p. 10)

28 omni militiae caeli 30 a(infra axes.)ltarem do(supra axes.)-
mo 32 nom+n Et seruiit (altaribus) apud LXX in exitu § 3 scri-
ptum legitur (καὶ ἐδοῦλευσεν αὐτοῖς), om. hic Manasses — aeternum
34 nū(axes.)m+t 35 i(axes.)n

XXII 1 t-ansponebat 2 gaeu(infra axes., non fuit b)a(sup.
pars restat)naemon et (et del. m.²); Syr.: in ualle Benennom (LXX in
Paral.: ἐν γὰρ βαλὲν Ἐννόμ; cod. Al.: γῆ Βεεννόμ); CA.: ἐν Γεβανὲ ἐν

δνόματι 3 pi (minus probab. pu) .8 dñi quibus dixit ad dauid
et ad (dñs s. l. m.¹; ad alt. in ras.; fuerat dauid etiam); Syr.: sicut
dixit; AA.: ἐν οὐκω κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε; LXX Reg.: ἐν τῷ οὐκω, ᾧ εἶπεν,
Paral.: ἐν οὐκω θεοῦ (κυρίου Al.), οὐ εἶπεν; <in> qua scripsi ut XXI, 30
(dñi i-^{ubi} qua in quib. corrupt. uid.) 10 LXX Reg.: ἐν Ἱερουσαλὴμ
ἐξελεξάμην (ἦν ἐξελ. Al.); AA. et Paral.: Ἰ, ἦν ἐξ.; fort. cum Lucif.
p. 56, 17 H.: <quam> elegi trib.

rum, ita tamen, si custodierint omnia, **XXII**
 quaecumq(ue) mandavi eis secundum omne 15
 praeceptum, quod mandavit eis seruus
 meus Moyses'. ⁹Et non audierunt eum et
 seduxit eos Manasses, ut facerent malig-
 num in oculis d(omi)ni super gentes, quas abstulit
 d(omi)n(u)s a facie filiorum Istra-
 hel. ¹⁰Et locutus est d(omi)n(u)s super Manassem 20
 et super populum eius in manus seruo-
 rum suorum profetarum dicens: ¹¹Prop-
 ter abominationes iniquas, quas fecit
 Manasses, rex Iuda, ex omnibus, quibus
 fecit Amorr(a)eus coram ipso, et pecca- 25
 re fecit Iudam in simulacris eius, ¹²haec
 dicit d(omi)n(u)s D(eu)s Istrahel: 'Ecce ego
 induca(m)
 mala super locum istum ita, ut omni-
 um audientium resonent utr(a)eque au-
 res; ¹³et extendam mala super Hierusale(m), 30
 mensuram Samariae et ponderatione(m)
 domus Achab, et deleam Hierusalem si-
 cut deletur alabastrus* unguentis; euer-
 titur et evertitur* in faciem <s>uam ¹⁴et re-
 tribuam reliquias hereditatis meae 35

XXIII et XXIV.

AA. p. 86, 20—89, 10 (p. 255, 5—256, 24); CA. II, c. 22, p. 46, 18—II, c. 24,
 p. 49, 21.

'indignum me saluum facies secundum **XXIII**
 misericordiam tuam, et glorificabo te

XXIII (Fol. 84^r; Quat. III, p. 13) 1 ssq. Orat. Manassis 14 et 15

19 super gentes quas abstulit dñs s. l. m.¹ vid. add. 21 An in
 manu[s] scrib. ? (cf. Lucif. l. l.; CA. et LXX: ἐν χειρὶ) 25 amorres
 26 hæc 27 indu(u) lacer.)ca 32 Hierus(s) exes. praeter apic.
 et pedem)alem 33 unguentis (is infra exes.) 34 evertitur in faciem
 *uam; Syr.: cadit in faciem suam; LXX Reg.: ἀπιστιφόμενος καὶ
 καταστρέφεται ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ re fort. ex ræ corr.

XXIII 2 misericordiam tuam et glorificabo

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

3

XXIII

- semper in omni uita mea; quoniam te
 laudant omnes uirtutes caelorum et
 5 glorificant in aeternum. Amen.
 Et exaudiuit uocem eius d(omi)n(u)s et miseritus
 est eum; et facta est circa eum flamma
 ignis et liquauit omne, quod circa eum
 erat, ferrum; et sanauit Manassem de
 10 tribulatione eius et reuertit illum in Hi-
 erusalem super regnum suum. Et cog-
 nouit Manasses dom(inum) dicens: 'Ipse solus
 est d(omi)n(u)s' et seruiit d(omi)no D(e)o soli
 in toto cor-
 de suo et in tota anima sua omnes dies
 15 uitae suae et inputatus est iustus. Et dor-
 miit in pace cum patribus suis; et reg-
 nauit Amos, filius eius, pro ipso. Audis-
 tis, filioli dilectissimi nobis, quomodo
 d(omi)n(u)s pessime ei qui idolatra fuit et in-
 20 nocentes interfecit et penituit, remi-
 sit, id est Manasseti, praesertim cum
 peiore* peccatum non sit aliud idolatri-
 ae*; sed locus paenitentiae concessus
 est. Si quis autem ex apparatione peccat,
 25 remissionem non habet, sicut scrip-
 tum est: Si autem dixeris in corde tuo:
 Sancta mihi erunt, quia ambulabo in
 reuersione cordis mei. 'Et extendam ma-

6 ssq. Cf. Paral. II 33, 12, 13, 16, 20 26 ssq. Deuter. 29, 19
 28 ssq. Cf. Ezech. 14, 9

3 te 6 exaudiuit uocem eius dñs. et miseritus 7 circa eum
 flamma 9 ferrum et; *intell.*: sanauit (dñs) manassem 10 tribu-
 latione eius et illum 11 super regnum suum et cog 12 nouit
 14 suo et anima sua omnes dies 15 uitae inputatus est
 iustus et dor 17 amor 18 filioli dilectissimi nobis quomodo
 19 fuit 23 ae (*Spat. duar. litt. uac.*) sed locus paenitentiae concessus
 24 si apparatione peccat 25 remissionem 26 tum est
 dixeris tuo 27 sancta erunt quia ambulabo in 28 re-
 uersione mei *Fort. scrib.*: Ei 'Extendam

num meam super ipsum et disperdam XXIII
 eum in signum et in similitudinem' dicit 30
 d(omi)n(u)s. Nam et Amos cogitavit cogitatio-
 nem praeuaricationis malam et dixit:
 'Pater meus in iuuentute multas iniqui-
 tates fecit et in senectute penituit, et
 ego nunc ambulabo sicut desiderat ani|ma mea 35
 et in nouissimo conuertar ad dom(inum)'. Et fe- XXIV
 cit malignum coram d(omi)no et regnavit an-
 nos duodecem* solus* et exterminavit
 illum d(omi)n(u)s D(eu)s in celeritate de terra bona
 sua. Adtendite igitur, laici, ne quis ex uo- 5
 bis cogitationem Amos in cor suum con-
 firmet et uelociter pereat. Similiter,
 o episcopo, conserua, quantum potes, eos,
 qui non peccauerunt, ut sine peccato
 maneant, et eos, qui a peccatis conuertu(n)- 10
 tur, sanans suscipe. Si autem penitentem,
 cum sis sine misericordia, non suscipe-
 ris*, peccabis in dom(inum) D(eu)m, quoniam non es[t]
 persuasus* nec credidisti saluatori D(e)o nos-
 tro, ut faceres, sicut ille fecit in ea muliere, 15
 quae peccauerat, quam statuerunt praes-
 byteri ante eum, et in eo ponentes iudici-
 um exierunt. Scrutator autem cor-
 dis interrogabat eam, si condemnas-
 sent illam praesbyteri. Cum autem 20

33 ssq. *apocryphum* (cf. Reg. IV 21, 19 sq.; Paral. II 33, 21 sq.).
 XXIV (Fol. 84^u; Quat. III, p. 14) 16 ssq. Cf. Ioh. 8, 3 et 9—11.

31 dñs. amor (r probab. quam s) cogitatio 34 senectute
 et 35 ani|ma mea (ma mea *infra* -rat ani m.¹ *add.*)
 XXIV 1 dñm. 2 malignum an 3 duodecem solus (i. e. solos,
ut Syr.: duos solos) 5 igitur 6 cogitationem amor in cor suum
 7 firmet pereat 8 O. e. episcopo 9 peccauerunt 10 maneant
 peccatis conuertu* 11 suscipe 13 peccabis 14 persu (sive o) asus
 credidisti saluatori 15 tro ut faceres fecit muliere 18 autem
 19 interrogabat eam

- XXIV** dixisset <: 'Non', dixit> ad eam: 'Uade nec ego te
 conde-
 no'. Hunc saluatorem, regem et dom(inum) nos-
 trum, o episcope, prospectorem uobis
 habere oportet et eius imitatores esse,
 25 mansuetos, quietos, uiscera habentes,
 misericordes, pacificos, sine ira, docibi-
 les, exhortatores, susceptores, obse-
 cratores*, non iracundos, non percussores,
 non contumeliosos, non elatos, non su-
 30 perbos, non uino multo deditos, non ebi-
 osos, non in uano* expendentes, non ut ali-
 enis, sed sicut propriis his, quae a D(e)o dan-
 tur, utentes, moderatores sicut bonos
 dispensatores D(e)i, qui incipiet rationem
 35 ab ea, q(uae) in uobis est, dispensatione exigere.

XXV et XXVI.

AA. p. 92, 12—95, 12 (p. 259, 17—261, 13); CA. II, c. 25, p. 53, 14—II, c. 28,
 p. 57, 9.

- XXV** tholica sacrosancta ecclesia, regale sa-
 cerdotium, multitudo sancta, plebs ad-
 optata, ecclesia magna, sponsa exorna-
 ta d(omi)no D(e)o. Quae primum dicta sunt,
 5 tu nunc audi: delibationes et decumae pri-
 mitiua sunt principi sacerdotum Chr(ist)o
 et ministri(s) eius. Decumae salutaris initi-
 um† omnis decuma*. Audite, sacra et ca-

XXV (Fol. 67^r; Quat. IV, p. 5) 1 ssq. Petr. I 2, 9

21 Cf. AA.: καὶ εἰπούσης ὅτι Ὁὲ, ἔφη πρὸς ἀβτήν 23 trum
 (Spat. duar. litt. uac.) O episcope 27 exhortatores 28 percussores
 29 contumeliosos elatos 30 perbos 31 uano expendentēs
 32 propriis his ὁ δὲ dan 34 despensatores 35 eaq.

XXV 1 <uos estis ca>tholica 5 delibationes Syr.: dec. et
 pr. 6 principia (a fort. m¹. del.) sacerdotum; Gr.: ἀρχιερεὶ Χριστῶ
 καὶ τοῖς λειτουργοῦσιν αὐτῶ 8 CA.: Δεδάται σωτηρίων ἀρχὴ δυνάματος
 Ἰησοῦ; Syr.: Dec. sal., cuius initium nominis est decuma; solum corr.
 uad.: <n>om<i>nis Audite; an Audi tu scrib.? (CA: Ἄκουε, ἱερὰ
 καθ. ἐκκλ.)

tholica ecclesia, quae decem plagas au- XXV
 fugisti et decem uerba accepisti et legem 10
 didicisti et fidem tenuisti, quae decimam
 cognouisti et in *id* io[i]ta credidisti in ini-
 tio nominis et in finem* in gloriam eius
 confirmata es. Quae tunc erant sacri-
 ficia modo sunt orationes et praecatio- 15
 nes et gratiarum actiones; quae tunc fu-
 erunt primitiuae et decumae et deliba-
 tiones et dona nunc sunt prosforae*, q(uae)
 per episcopos offeruntur d(omi)no D(e)o in re-
 missione* peccatorum. Isti enim primi 20
 sacerdotes uestri; qui tunc erant Leuitae
 modo sunt diacones, praesbyteri, uidu-
 ae et orfani. Primus uero sacerdos uobis
 e[s]t Leuita episcopus: hic est, qui uerbum
 uobis ministrat et mediator uester est; 25
 hic est rex uester potens; hic est magis-
 ter et post D(eu)m per aquam regenerans
 pater uester. Hic locum D(e)i sequens si-
 cuti D(eu)s honoretur a uobis, quoniam epis-
 copus in typum D(e)i praesedet* uobis. Dia- 30
 conus autem in typum Chr(ist)i adstat; ergo
 diligatur a uobis. Diaconissa uero in
 typum s(an)c(t)i sp(iritu)s honoretur a uobis. Praes-
 byteri etiam in typum apostolorum
 spectentur a uobis; uiduae et orfani in ty- 35
 pum altaris putentur autem a uobis. Sicu- XXVI

20 sq. Cf. *Lid.* 13, 3. *De ordine eccles. simil. agit* Clem. Rom. Cor.
 I 40, 5 29 sqq. Cf. Ignat. Magn. 6, 1; Trall. 3, 1; Smyrn. 8, 1.
 XXVI (Fol. 67^a; Quat. IV, p. 6) 1 Cf. Polyc. Phil. 4, 3
 1 ssq. Cf. Ignat. Magn. 7, 1; Trall. 2, 2; Smyrn. 8, 1.

9 tholica 12 cognouisti et initio ita (*Gr.*: ἐν τῷ ἰνῶ)
 13 *Uix cum CA.*: nominis <ihu>; *om. Syr.* in finem (*Gr.*: ἐν τῷ
 τελευτώσει) 22 diacones 26 *Inter* potens et hic *spat. duar. litt. uac.*
 27 post 34 byte (*foramen antiq. in membrana*)ri apostolorum
 35 sperentur (*m.*¹; r in c *mut. et t minusc. ante e interpos. uid. m.*²)
Gr.: νενομιθωσαν

XXVI

ti ergo non licebat eum, qui non erat Leuita,
 offerre aliquid aut accedere ad altarem*
 sine sacerdote, ita et uos sine episcopo
 5 nolite aliquid facere. Si quis autem sine
 episcopo facit aliquid, in uano* illud facit;
 non enim illi inputabitur in opus, quia non
 decet absque sacerdotem* aliquid facere.
 Prosforas ergo uestras sacerdoti offeri-
 10 te* siue per uos ipsos siue per diacones; qui-
 q(ue) suscipiet et, ut decet, diuidet unicuiq(ue).
 Episcopus enim optime nouit eos, qui tri-
 bulantur, et unicuiq(ue) dat secundum dis-
 pensationem, ut non unus aut frequenter
 15 et in ipso die aut in ipsa <h>ebdomada accipi-
 at, alius autem nec semel. Horum ali-
 quem tribulari cognoscit sacerdos ma-
 gis; sicut dispensatur*, D(eu)s facit et cum ipso, si-
 cut decet. His iterum, qui agapam desi-
 20 derant facere et petunt aniculas, hanc, qua(m)
 scit tribulari, frequenter etiam mittat.
 Et haec pars, quae ex consuetudine sacer-
 doti debetur, separetur, etiamsi non est
 praesens in agapis et erogationibus*, in
 25 honorem omnipotentis D(e)i. Sicut ergo
 unicuique praesbyterarum* datur, du-
 plum dabitur singulis diaconibus in sa-
 cerdotio Chr(ist)i; quadruplum autem ei, qui

XXVI 2 erat 4 episcopo 5 aliquid facere autem
 6 facit aliquid in uano 7 enim illi 9 offeri 10 siue per dia-
 cones 11 suscipiet et ut decet diuidet 12 Episcopus 14 CA.:
 δις ἢ πλειστάκις; at Syr. δις om. frequenter 15 eb(aut u)domada
 accipi 16 Post at. spat. duar. litt. autem nec semel (Spat. duar. litt.)
 Horum 17 quem tribulari cognoscit sacerdos 18 gis sicut dis-
 pensatur (ur magis quam or) dē si 19 qui 20 deŕan (t m.¹
 n litterae superpos. uid.) facere 21 tribulari frequenter etiam
 22 ex consuetudine 23 debetur separetur etiam 24 praesens
 e(ex s corr. uid.)rogationibus 25 sicut 26 praesbyterorum (o fort.
 del. m.² et a s. s.) datur; AA.: χηρῶν, CA.: πρεσβυτέρων 27 diaconibus
 28 cerdotio χρι quadruplum; an in sacerdotium intell. aut scrib.?

praeest, tamquam in omnipotentis gloria*. Si quis autem et praesbyteros uoluerit honorare, duplum sicuti diaconibus dabit illis; nam et ipsi tamquam apostoli et consiliiarii honorentur episcopi et corona ecclesiae. Sunt enim consilium et curia ecclesia(e). Si autem

XXVI

30

35

XXVII et XXVIII.

AA. p. 99, 3—100, 5 (p. 264, 9—264, 27); CA. II, c. 34, p. 61, 14—II, c. 35, p. 62, 12.

¹³uasa bellica eius et facere uasa in currib(us) **XXVII**
 eius; ¹³et filias uestras accipiet in unguentarias et frarias* et pensarias*; ¹⁴et agros uestr
 et uineas uestras et oliueta uestra bona sumet et dabit seruis suis; ¹⁵et semina uestra et uineas uestras decumabit et dabit
 eunuchis suis et seruis suis; ¹⁶et seruos uestr
 et ancillas uestras et armenta bona uestra et asinos uestr
 sumet et decimabit in operibus* suis ¹⁷et greges uestras
 decimabit et uos eritis serui illius. **10**
 Ipsam rationem optinet et episcopus; si enim ibi, cum tant(a)e multitudini regnaret, sicuti et in Osee scriptum est: Et erat
 multitudo filiorum Istrahel sicut harena, quae est secus* mare, quae non potest **15**

XXVII (Fol. 62^r; Quat. IV, p. 11) 1 ssq. Reg. I 8, 12—17
 14 ssq. Os. 1, 10.

30 praesbyteros 31 duplum sicuti diacono 32 nam et ipsi
 (minus probab. isti) tamquam 33 apostoli et consiliiarii honorentur
 34 sunt ab enim ob membranae uitium spatium trium litt. seiunct.
XXVII 3 frarias (LXX: *μυσιγλασας*; Vulg.: focarias, et sic fort.
 scrib.) 4 uestras et oliueta uestra 5 dabit suis et semina uestr
 6 et uineas dabit 8 et armenta 9 uestra et asinos
 10 maui in operibus suis (LXX: *ἀποδενάσσει εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ*)
 greges uestras 11 decimauit 14 scriptum est 15 multitudo
 istrāhel 16 na

- XXVII** numerari nec mensurari, secundum er-
 go ratam et multitudinem plebis suae
 et ministeria accipiebat: et modo epis-
 20 copus de populo accipie(n)s ibi quoscumq(ue)
 loci dignos esse existimauerit praesby-
 teros constituet et consiliarios sibi et
 contractatores*, diaconos et subdiaco-
 nos intra domum ministrare eis.
- 25 Nam quid plus est dicere? Ille quidem,
 qui diademam* portat, rex, corporis so-
 lius regnat super terram solum sol-
 uens aut ligans. Episcopus autem et ani-
 mae et corporis regnat ligans et sol-
 30 uens super terram caelesti potestate;
 magna enim et caelestis et deifica data
 est ei potestas. Episcopum ergo diligi-
 te ut patrem, timete sicuti regem, hono-
 rate ut D(eu)m, fructum et operam manu-
 35 um uestrarum ad benedictionem ues|tram
XXVIII offerte decimas uestras et primitiuas
 et delibationes et dona dantes ei; et ipse
 utetur ea et eis, qui indigent, dabit omni-
 5 bus, unicuique sicuti dignus est. Et erit obla-
 tio tua suscepta d(omi)no D(e)o tuo in odorem
 suauitatis, in latitudinem caelorum,
 in conspectu d(omi)ni D(e)i tui et benedictus eris
 et multiplicabit super bona promissio-
 nis suae, quoniam scriptum est in Sa-

XXVIII (Fol. 62^u; Quat. IV, p. 12) 4 ssq. Cf. Philipp. 4, 18

18 ratam 19 accipiebat (*Spat. unius litt.*) Et 20 populo
 accipies ibi 21 lo (aut u)ci 22 consiliarios 25 Nam quid (*non*
Numquid scrib.) ille quidem 26 corporis 29 sol 30 caelesti
 potestate 31 magna caelestis 32 est 35 tram *m.¹ subiunct*
syllabae ues

XXVIII 1 O.fferre 2 diluuationes 4 unicuique sicuti
 obla 5 oderem 8 Et multiplicabit 9 *Inter* suae et Quoniam
spat. duar. litt.

pientia: Anima benedicta omnis simplex. 10 **XXVIII**
 Benedictio autem super caput porrige(n)-
 tis. Incumbe in labore*, adsiduus esto
 in operandum et offer, quoniam d(omi)n(u)s
 adleuauit uos de uinculis et sustulit a
 uobis collarem* constructionis et eua- 15
 cuauit a uobis iugum graue tollens a
 uobis secundam dationem legis se-
 cundum bonitatem suam, sicuti scrib-
 tum est in Esaia: Dicente eis, qui in uin- 20
 culis erant: Exite. Et iterum: Educere
 de uinculis ligatos. Et in Dauid dicit: Et
 in conpedibus conligatos eius non spre-
 uit. Similiter et in euangelio dicit: ²⁸Ue-
 nite ad me omnes, qui laboratis et one-
 rati estis, et ego repausabo* uos. ²⁹Tollite iu- 25
 gum meum super uos et discite a me, quo-
 niam mansuetus sum et humilis cor-
 de, et inuenietis requiem animabus* ues-
 tris; ³⁰iugum enim meum suaue est et o-
 nus meum leue est. Si ergo secundu(m) 30
 donationem gratiae soluens repausa-
 uit uos et eduxit in refrigerium, iam
 non ligans sacrificiis et orationib(us) et
 pro peccatis et purificationibus et do-
 nis et oblationibus et <h>olocaustis [et combustioni- 35
 bus] et en-

10 ssq. Prouerb. 11, 25sq. 19 sq. Esai. 49, 9 20sq. Esai. 42, 7
 21 ssq. Psalm. 68 (69), 34 23 ssq. Matth. 11, 28—30.

15 constructionis et eua (*an* constrictionis?) 17 secundum datio-
 nem; *an* secundationem scrib.? 19 Fort. Dicente<m> (LXX: λέγοντα)
 20 culis erant Et educe(*sive* xi)†(uel p)e 21 legatos (*sive* us)
 dauid dicit 25 repausabo 31 repausa 32 uos (u ex n corr. uid.)
 33 Cf. A.A.: μητέρι έσας ήμεις θείειν έλογα ζθα περι άμαρτιών και
 καθαρισμοδ και άποπομπών και λουτροδ συνεχδων και περιφραντηλιων
 35 et combustionibus *supra* et olocaustis *add. m. corr. explicandi*
causa ut uid.; Syr.: ne rursus ligati sitis hostiis et oblationibus et
 peccatis et purificationibus et uotis et donis et sacrificiis et holocaustis
 et feriis Fort. et en<caeniis>

XXIX et XXX.

AA. p. 122, 19—125, 26 (p. 280, 7—282, 1); CA. II, c. 57, p. 86, 25—II, c. 59, p. 90, 14.

XXIX cum disciplina et sobrietate uigilare et
 intentam aurem habere ad uerbum d(omi)ni.
 Si quis autem de parrochia frater aut soror
 uenerit, diaconus requirat ab ea, si adhuc
 5 uirum habet, si uidua est aut fidelis et si de
 ecclesia est et non de heresi. Et sic iam per-
 ducens eam faciat in decreto loco sede-
 re. Si autem praesbyter de ecclesia par-
 rochiaē uenerit, suscipite eum, praesby-
 10 teri, communiter in loco uestro. Et si
 episcopus aduenerit, cum episcopo se-
 deat eundem honorem ab eo recipiens.
 Et petes eum tu, episcope, ut adloquatur
 plebem tuam, quoniam peregrinus, cum
 15 adloquium dat, deiuuat* populum;
 scriptum est enim: Nullus profeta suscep-
 tus est in patria sua. Et in gratia agenda
 ipse dicat. Si autem, cum sit prudens
 et honorem tibi reseruans, non uelit, su-
 20 per calicem dicat. Si autem, cum sedes,
 alius quis aut alia superuenerit honora-
 bilior saecundum saeculum aut <peregrinus aut>* de ip-
 so loco tuo, episcope, cum dicis uerbum

XXIX (Fol. 82^r [*prius* Fol. 81^r]; Quat. VI, p. 3) 16sq. Luc. 4, 24.

XXIX 1 <Oportet enim in ecclesia> cum uigilare 3 quis
 autem de parrochia (Gr.: ἀπὸ παροικίας; Syr. hic et in u. 8sq.: e con-
 gregatione alia) soror 4 requirat 6 de (pro e minus prob. †)
 sic 7 eam decreto 8 Si autem par 11 episcopus ad-
 uenerit cum episcopo 14 quoniam peregrinus cum 15 de iubat
 16 enim nullus profeta suscep 17 in gratia 18 sit 19 honorem
 tibi reseruans non uelit 20 calicem autem cum sedis (aut es);
 uia cum Syro sed<et>is scrib. (cf. Gr.: ἐν τῷ καθ' ἑξῆς θαι) 22 sae-
 cundum saeculum Cf. Gr.: ἡ ξένος ἢ ἐγγώριος et XXX, 7 23 loco
 tuo episcope cum dicis uerbum

D(e)i aut audis aut legis, noli propter personarum acceptionem relinq(ue)re ministerium uerbi tui et disponere eis sesoria, sed permane inquietus* et noli mediare uerbum. Fratres autem eos suscipient. Sin uero locus non fuerit, qui dilectionem fraternam habet et caritatem et honorabilis* est, surgens concedet ei(s) locum et ipse stabit. Si autem iuueniorib(us) sedentibus senior aut anicula surgens concesserint locum, tu, diaconus, circuminspice, de iuuenioribus qui magis iunior est aut iuuenula, et exsurgere facies eam et sedere eam, quae locum concessit; eam uero, quae non cessit exsurgens, facies posteriorem omnibus stare, ut discant et ceteri concedere maioribus aetate. Si autem egenus aut egena siue de loco siue peregrinus superuenit et praeterea senior aetate et locus no(n) fuerit, tu, episcopo, talibus locum ex toto corde fac, etiamsi tu ipse super humu(m) sederis, ut non fiat aput homines a te personarum acceptio, sed aput D(eu)m ministerium tuum placeat. [Quoniam expedit numquam deesse ab ecclesia.] Docens autem iube et hortare populum in ecclesia* frequentare et penitus numquam deesse, sed conuenire semper et ecclesiam

XXIX

25

30

35

XXX

5

10

15

XXX (Fol. 82^a [prius 81^a]; Quat. VI, p. 4)

24 aut audis aut legis noli propter 26 ses 27 s(ex f corr. uid.)oria
sed permane et 28 uerbum fratres autem eos susci 29 pient
31 surgens conce 32 ipse stabit in 33 uenior (potius quam u)rib-
senior 34 Inter locum et Tu spat. duar. litt. uac. 35 circum-
inspice

XXX 9 Inter fuerit et Tu duar. litt. spat. uac. 15 in ecclesia
(Gr.: εις την εκκλησιαν ενδελεχίσειν)

XXX non angustare, cum se subtrahunt, et minus membrum facere corpus Chr(ist)i. Unusquisq(ue) autem non de alio hoc cogitet, sed de se ipso, quoniam dictum est: Qui non colligit mecum, spargit. Nolite ergo <uos>met ipsos, cum sitis membra Chr(ist)i, spargere ab ecclesia, cum non coadunamini; Chr(istu)m enim caput habentes secundum promissionem ipsius praesentem et communiantem uobis, nolite ipsi uos nelegere nec alienare saluatorem a membris suis nec scindere nec spargere corpus eius nec praeponere *D(e)i** uerbo necessitates temporari(a)e uitae uestrae. Sed die dominica omnia seponentes concurrite ad ecclesiam. Nam qualem excusationem daturus est *D(e)o*, qui non conuenit in eodem die audire salutare uerbum et nutriri ab

XXXI—XXXIV.

AA. p. 136, 10—139, 13 (288, 19—291, 9); CA. III, c. 6, p. 101, 17—III, c. 8, p. 104, 22.

XXXI tatrices, litium commissatrices*, inpu-
doratae, inpudicae; quaeque si tales fuerint, non iudicabuntur dignae eius, qui eas uocauit. Non enim ad commune[m]
5 synagogae refrigerium in dominica die conueniunt, ut uigilent, quae tales sunt aut qui tales sunt, sed aut dormitant

21 sq. Matth. 12, 30.

XXXI (Fol. 79^r; Quat. VI, p. 13)

19 corpus $\overline{\chi\rho\iota}$ 20 hoc 22 ergo·met (cf. AA.: $\mu\eta\ \acute{\omicron}\nu\ \epsilon\alpha\nu\ \tau\acute{\omicron}\delta\varsigma\ \dots\ \sigma\iota\omicron\sigma\pi\acute{\iota}\zeta\epsilon\tau\epsilon$) 24 $\overline{\chi\rho\iota\mu}$ 30 praeponere a uerbo (cf. Gr.: $\mu\eta\delta\acute{\epsilon}\ \pi\rho\omicron\sigma\kappa\rho\iota\nu\epsilon\tau\epsilon\ \tau\omicron\upsilon\ \theta\epsilon\iota\omicron\nu\ \lambda\acute{\omicron}\gamma\omicron\nu\ \tau\acute{\alpha}\varsigma\ \beta\iota\omega\tau\iota\kappa\acute{\alpha}\varsigma\ \chi\rho\epsilon\iota\alpha\varsigma$) 32 eccle
35 ab

XXXI 1 Fort. <detrac>tatrices (Gr.: $\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\acute{\alpha}\lambda\omicron\nu\varsigma$; cf. detractor eadem ui apud Roensch. in Ital. p. 56)

aut uerbosantur suauia quaedam, ut et XXXI
 alii captiui ducantur per ipsos ab aduersario maligno, qui non permittit sobri-
 os esse in d(omi)no; qui tale[n]s sunt et ingredi- 10
 untur eiusmodi uacui in ecclesia* et euacua-
 tores* iterum egrediuntur, quoniam
 non audiunt uerbum ab eis, qui docent
 uel legent*, et suscipere illud in auribus 15
 cordis sui non possunt. Similes ergo
 inueniuntur qui eiusmodi sunt his, qui
 ab Esaia significantur, sicuti dicit:
 Auditū audietis et non intelligetis et ui-
 dentes uidebitis et non uidebitis; inpin- 20
 guatum est enim cor populi huius et au-
 rib(us) grauiter audierunt et oculos suos
 curuauerunt, ut non uideant oculis et
 [et] auribus audiant. Simili ratione
 et earum uiduarum, qu(a)e tales sunt, clu- 25
 si sunt oculi cordis, ut non sedentes intus
 in domos suas* adloquantur dom(inum), sed
 discurrunt ad exinventionem* lucri
 et per uerbositates quae aduersarii
 sunt desideria agunt. Quae talis ergo 30
 est uidua non est conligata altario
 Chr(ist)i, quoniam scriptum est in euangeli-
 o: Duo si conuenerint in unum et dixe-
 rint monti huic: 'Tolle et mitte te in ma-
 ri*', fiet. Uidemus ergo aliquantas* uiduas 35
 non conuenire, quia non inpetrant, cum XXXII

9 ssq. Cf. Tim. II 2, 26 19 ssq. Esai. 6, 9 et 10 33 ssq. Cf. Matth. 18, 19sq. et 21, 21.

XXXII (Fol. 79^u; Quat. VI, p. 14)

10 sobri(o *magis quam* u) 12 eiusmodicui (ua s. s. m. corr.)
 16 ergo 19 audietis intelligitis (Gr.: οὐ μὴ σμῆτε) 20 uide-
 bitis et non uidebitis 22 grauiter 23 curuauerunt 25 sunt
 26 cordis 27 adloquantur 31 conlegata 33 unum 35 Uidemus
 (de lacer.) as infra (ui)du scr. m.¹

XXXII petant. Quae tales itaq(ue) fuerint tamqua(m)
 operationem rem ipsam existimant et
 ex eo, quod auare accipiunt, et pro, ut debe-
 5 rent, fructuare* sibi aut dare episcopo ad
 susceptionem peregrinorum aut tribu-
 lantium repausationem* ad amarissi-
 mas usuras commodant et de solo
 mammona* cogitant; quorum D(eu)s est sac-
 10 culus: ubi est thesaurus eorum, ibi et
 mens eorum est. Illa enim, quae ad cir-
 cumeundum iam instituta est, ad opus
 spiritale non recte sentit, seruit autem
 mammonae, id est lucro, D(e)o uero place-
 15 re non potest nec ministeriis eius adbun-
 de* obaudire poterit, quoniam uolun-
 tas eius circum multa occupatur et ad lu-
 crum magis festinat. Tamen etsi adstat
 interpellare et rememorata* fuerit, ubi*
 20 debeat ire propter accipiendum lucru(m)
 aut quia amic(a)e suae oblita est uerbum
 aliquod dicere, et, cum stat, iam non ora-
 tioni intendit, sed ei, quae circumuenit
 eam, cogitationi. Quae talis ergo fuerit
 25 nec exauditur citius, quia dereliquit prae-
 cem et mens eius uentilatur et non ex to-
 to corde offeret* D(e)o praecem et pergit
 magis ad inspirationes maligni, quae
 non possunt saluare eam, et amic(a)e suae
 30 exponit eas, quoniam nescit, qui ei locus

 9 sq. Cf. Phil. 3, 19

10 sq. Cf. Matth. 6, 21 (Luc. 12, 34)

XXXII 3 operationem 4 ab(sive li)are 6 peregrinorum
 8 commodant (*Spat. duar. litt.*) Et 13 sentit (*Spat. duar. litt.*) seruit
 14 lucro dō uero place 15 ministeriis eius a(sive r) d(aut t) bun
 16 Inter poterit et quoniam *spat. duar. litt. uac.* 17 tas 20 debeat
 ire accipiendum 23 ei quae circumuenit 24 eam Quae
 talis ergo fuerit 25 ci(sive ol)tius prae 26 ex to 28 in-
 spirationes 29 saluare 30 quoniam nescit

creditus est uel cuius gradus digna effec-
 ta est. Quae autem D(e)o placere uult uidu-
 a sedens intra tectum suum quae d(omi)ni sunt
 sapit, noctu et die incessabili ore sincer-
 [t]am praecem offerens, et inpetrat pro
 his, quibus petit, cum sinceram praecem
 fundit, quoniam mens eius ad hoc solum
 uacat. Nec enim uoluntas eius auara est ad
 accipiendum nec desiderium eius est, ut
 multum expendat ad expensa sua. Nec ocu-
 lis aliquid potest desiderare, quia nec uidit
 aliquid tale nec insedit menti eius, nec, q(uae) cu(m)
 audit, in uerba malorum adcommo-
 dauit aurem suam aut ipsa ministrauit,
 quoniam nec curam habuit. De his ergo
 nihil poterit impediri* orationi eius.
 Sic igitur castitas eius et inturbulentia
 cum sit D(e)o manifesta, mox, cum c(o)epe-
 rit petere aliquid a D(e)o, praeueniet praec-
 eam eius, quoniam quae talis est uidua
 non diligens pecuniam neque turpilu-
 crum* amans nec auara nec gluterix*,
 sed magis mansueta, sine turbulentia
 agens omnia, religiosa et uerecunda et
 sedens in domo sua et lanam deforis* ac-
 cipit, ut magis praebeat tribulantibus

XXXII

35

XXXIII

5

10

15

20

34 sq. Cf. Tim. I 5, 5.

XXXIII (Fol. 93^r; Quat. VI, p. 15)

31 creditus 32 ta autem do placere uult uidu 33 qua
 (e m.¹ s. s. uid.) dni sunt 34 die ore 35 in(n lacer.)petrat
 XXXIII 3 uacat uoluntas eius abara 4 desiderium eius
 est ut 5 sua nec oçu 6 uidit 7 insedit q. u. (c siue a
 minusc. post q. inser. uid. m.²; pro u et li et ir legi potest) 8 uer-
 borum (r alt. delet. uid. et fort. a minusc. s. s.; num o et um deleta sint,
 dici nequit) malorum 9 aut ipsa ministrauit 13 mox cum cepe
 14 praee alt. 17 crum amans nec ab (siue u)ara nec glu (fort. ex a
 corr.)terix 18 magis mansueta sine turbulentia 19 agens 20 in
 21 ci (i aut a)pit tribulantibus

XXXIII

quam ipsa alicui sit molesta, ut accipiat
ab eis, rememorans eius uiduae, cui in e-
uangelio testimonium fertur a d(omi)no, quae
25 ueniens misit in gazofylacio* denarios
minutos duos, quod est quadrantes.

Quam cum uidisset magister et d(omi)n(u)s nos-
ter cordis scientiam habens, dixit no-
bis: 'O discipuli mei, ista uidua pauperri-
30 ma ab* omnibus plus misit elemosynam:
quoniam omne populum* de abundan-
tia sua misit, haec autem omnem ui-
tam suam uel substantiam, quam habe-
bat, in caelo sibi thensaurizauit'. Since-

XXXIV

35 ras ergo oportet esse uiduas, subditas
episcopis et diaconibus et metuentes si-
cut D(eu)m et reuerentes et trementes epis-
copum, non habentes potestatem in ali-
quo nec absq(ue) dispositionem* aliquid faci-
5 entes et citra* consilium aut imperium
episcopi, et ne ue[l]int ad aliquem perge-
re ad manducandum aut bibendum aut
ieiunari cum aliquo aut accipere ab ali-
quo quicquam aut manus alicui inpone-
10 re et orare, ut superius diximus, absq(ue) con-
silio episcopi uel diaconis. Si quid au-
tem non iussa fecerit, corripiatur illa, q(uae)
sine disciplina est. Quid enim scis, o mu-
lier, a quo accipias aut de cuius diaconia

23 ssq. Cf. Marc. 12, 42—44.

XXXIV (Fol. 93^v; Quat. VI, p. 16)

22 ipsa alicui sit molesta u (aut si) t accipiat 23 cui in 25 misit
26 minutos duos quod est quadrantes 27 Quam uidisset ma-
gister et dñs 28 habens (Spat. trium litt.) dixit 30 plus ele-
mosynam 31 popu (sive o) lum 32 tia misit (Spat. trium litt.)
Haec uī

XXXIV 3 p(ex n corr. m.¹)otestatem 6 uellint (prius l del.
uid. m.¹) 12 fuerit (Gr.: ποιήση) 14 de cuius (m.¹ in ras.)

edes aut pro quo ieiunaris aut cui manu(m) 15 **XXXIV**
 commodasti? Nescis, quia rationem red-
 dere habes d(omi)no pro unoquoq(ue) eorum in
 die iudicii, quoniam communicas ope-
 rib(us) eorum. Tu quidem, o uidua indisci-
 plinata, uides conuiduas* tuas aut fratres 20
 in infirmitatib(us) positos: ad membra tua
 non festinas, ut facias super eos ieiunium
 et orationem adhuc et manus inpositio-
 nem? Dicis autem non uacare tibi et fingis
 te male ualere. Aput aliquantos* uero, qui 25
 sunt in peccatis aut extra synagogam, quo-
 niam multa donant, paratissime celeri-
 tatem tuam praestas illis. Confundemi-
 ni, quae tales estis, quia non solum amplius
 a uiris, set et a praesbyteris et ab episcopis 30
 uultis sapere. Seitote igitur, o sorores,
 quod, pastores uestri si quid uobis disposu-
 erunt una cum diaconibus suis et audie-
 ritis eos, D(e)o uos obaudisse; et secundum ius-
 sionem episcopi si cuiquam communi 35

XXXV—XXXVIII.

AA. p. 144, 24—150, 20 (p. 294, 19—298, 4); CA. III, c. 15,
 p. 110, 4—IV, c. 5, p. 116, 12.

et Maria Iacobi et Ioseph mater et mater **XXXV**
 filiorum Zebedei. Tu ergo in aliis rebus
 diaconissam necessariam habebis, et
 ut eas gentilium domos ingredia[n]tur, ubi
 uos accedere non potestis propter fide- 5

XXXV (Fol. 76^r; Quat. VII, p. 7)

15 *Fort. edis scrib.* (CA.: παραβάλλει τὴν τροφήν) 16 rationem
 17 (p)ro unoquoq(m.¹ in ras.)q. eorum 18 iudicii 19 O. uidua
 22 facias super eos iei(sive l)unium 31 igitur O. sorores 32 uobis
 disposu 35 *Fort. communi*<caueritis>

XXXV 2 tu ergo in alijs 3 necessariam 4 gentilium

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

XXXV

- les mulieres, et ut eis, quae infirmantur,
ministret, quae necessantur*. Et in bal-
neis iterum eas, quae meliorant*, ut la-
ue[n]t. [Qualis debet esse diaconus.]
- 10 Diacones sint in actib(us) similes episcopis
suis, sed exercitatiores et non malum
adpetentes lucrum, ut bene ministrent;
secundum multitudinem ecclesiae suf-
ficientes erunt*, ut et senioribus mulieri-
15 bus, quae iam non possunt, fratrib(us) et
sororib(us), quae in infirmitate detinentur,
possint placere in celeritate ministe-
ria sua complentes. Et mulier cir-
ca mulieres festinabit, diaconus ue-
20 ro, quoniam uir est, et circa uiros et ad
peregrinationem et ministerium et ser-
uitium ad iussionem episcopi paratis-
simus et mobilis sit. Ita ergo unusquis-
q(ue) proprium agnoscat locum, in festina-
25 tione inpleto et unum sentiendo, unu(m)
spirantes et d(omi)no corpora in una ani-
ma portantes cognoscite, quantum
sit ministerium diaconiae, sicuti dicit
d(omi)n(us) D(eu)s in euangelio: ²⁶Qui uult esse in-
30 ter uos maior*, sit uester diaconus, ²⁷et qui
uult esse inter uos primus, sit uester

29ssq. Matth. 20, 26—28.

6 ut eis quae infirmantur(ur *contign.*) 7 Et 8 neis la
9 bent 10 Diacones similes 11 exercitatiores et non malu(*sive* o)m
12 ministrent(ut *contign.*) 14 eru(*sive* o)nt senioribus 15 bus
16 quae in (*aut id*) infirmitate di(t *aut g*)inentur 17 possint
celeritate ministe 18 Et mulier 19 Post festinabit *spat. trium litt.*
uac. ue 20 est uiros et 21 peregrinationem et ministerium
22 uitium ad iussionem 23 mobilis 25 inpleto et unum sentiendo
(CA.: ἐκτελέτω αὐτὸν σκονδαίως, ὁμοφρόνως, ὁμοψύχως γινώσκοντες);
Funk fort.: implendo 26 spirantes et dno corpora ani 27 portantes
quantum 28 ministeri(*sive e*)um diaconiae sicuti 29 .e. uan-
geliō (*Spat. trium litt.*) Qui uult esse in 30 diaconus 31 uult esse
primus sit uester

seruus, ³⁸sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis.

XXXV

Ita ergo et uos diaconos oportet facere,

35

ut, si necessitas uos exegerit et animam pro fratre ponere, per ministerium uestrum ponatis nolite* dubitare. Nec enim d(omi)n(u)s et saluator noster haesitabat seruiens nobis, sicuti et per Eseiā mandatum est:

XXXVI

Iustificare iustum bene seruientem multis.

5

Si ergo d(omi)n(u)s caeli et terrae nobis seruiit et omnia passus est propter nos et sustinuit, quomodo non magis nos oportet hoc facere pro fratribus, quia discipuli eius sumus et locum Chr(ist)i sortiti? Nam et in euangelio inuenietis scriptum, quomodo d(omi)n(u)s

10

noster succingens se linteum et accipiens in pelue aquam recumbentibus omnibus nobis ueniens lauit pedes nostros et detersit de* linteo. Hoc autem faciens ostendebat fraternam caritatem, ut et nos inuicem hoc faciamus*.

15

Si ergo d(omi)n(u)s hoc fecit, uos, diacones, nolite dubitare, ut superinponentes et infirmis hoc faciatis, quia operarii ueritatis estis, Chr(ist)i exemplo succincti.

20

Ministrate igitur cum dilectione, non murmurantes nec dubitantes; nam si ita agitis, secundum hominem facitis ea et non secundum D(eu)m et mercedem ues-

25

XXXVI (Fol. 76^a; Quat. VII, p. 8) 6 Esai. 53, 11.

32 seruus (*Spat. trium litt.*) sicut filius hominis non uenit 33 ministrari
 XXXVI 3 Inter ponatis et Nolite *spat. duar. litt.* 6 Iustificare
 iustum bene seruientem multis 9 hoc 11 in euan 12 gelio in-
 uenietis quom (*m.¹ corr. m ex d*)odo 14 omni 15 bus 16 tersit
 de linteo (*Spat. duar. litt.*) Hoc 18 sic (c et puncto s. l. posito et
linea obliqua del.) 20 facitis (a s. s. m.¹) opera 21 ueritatis
 22 dilectione non 23 Inter dubitantes et nam *spat. duar. litt.*
 25 secundum mercedem

XXXVI tram similem diaconiae uestrae accipi-
e[n]tis in die uisitationis. Oportet ergo
uos, diacones, uisitare omnes, qui egent. Et
de his, qui tribulantur, renuntiate episco-
30 po. Et debes anima eius esse et eritis* ad om-
nia excussior et obaudiens ei.

Si quis autem orfanus fuerit de Chr(ist)ia-
nis puer uel uirgo, bonum quidem est, si
quis fratrum non habens filium puerum
35 habuerit in locum filii, uirginem uero
XXXVII accipiat, qui habet puerum, id est filium,
qui tempore nuptiarum possit eam acci-
pere; et sic opera eius consummata est ad
ministerium D(e)i. Si quis* autem non sunt
5 tales, sed ambulat, ut hominibus place-
ant, confusionem habentes propter diuiti-
as suas et contemnunt membra orfanita-
tis, ipsi in talibus* incident, qui abundantia-
m eorum consumant: Quae enim non
10 manducarunt sancti, manducarunt As-
syrii; et: Regionem uestram in conspectu
uestro alienigin(a)e consummabunt eam*.
Uos ergo, episcopi, solliciti estote de edu-
catione eorum, ut nihil eis desit. Et uir-
15 ginem, quamdiu uel[li]t nubi, date fratri;
puerum* autem accipiens substantiam

XXXVII (Fol. 69^r; Quat. VII, p. 9) 9 ssq. *apocryphum*
11 sq. Esai. 1, 7

26 tram similem diaconiae uestrae accipi 27 entis 30 Fort.
eri[ti]s scrib. (sed AA.: *Ψυχὴ γὰρ αὐτοῦ καὶ αἰσθησις εἶναι ὀφείλετε,*
ἐσθλοὶ καὶ εὐήθοι εἰς πάντα ὄντες αὐτῶ) 31 excussior et ob-
audiens ei (*Reliquum spat. uac.; fort. scr. fuit: De educatione orfanorum*)
32 s (*litt. ceteris non maior*)i 35 filii (*Spat. trium litt.*) Uirginem
XXXVII 3 co (*sive u*)nsummata est ad 5 tales 6 confusionem
propter diuiti 7 orfanita 8 qui abundanti 9 Ante quae spat.
duar. litt. 10 manducarunt sancti 11 conspectu 12 alieniginę
consummabunt 15 quamdiu uellit nu (*sive o*)bi (*aut e*) 16 Uir
puer[um] scrib. accipiens

artem discat, ut mercedem dignam accipiat per artem, ut possit construere sibi et ea, quae ad artem necessaria sunt, instrumenta, etiam non grauet eam, quae fratribus* in eum facta est sine dolo caritas. Nam uere beatus est, qui potest iuare se, ut non tribulet locum orfani, peregrini et uiduae; haec autem gratia a D(e)o est. Uae autem his, qui habent et cum dolo accipiunt aut qui possunt sibi* iuare et accipiunt. Unusquisque uero de accipientibus dabit rationem d(omi)no D(e)o in die iudicii, quare acceperit. Si enim in orfanitate constitutus est aut in paupertate aut per senectutis defectionem aut propter <a>egritudinis infirmitatem aut propter filiorum, quia multi sunt, nutrimenta accipit, qui talis, inquit, est et laudabitur; aliter is enim D(e)i deputatus est a D(e)o et honorabitur, quoniam sine dubitatione pro his, qui dant illi, frequenter orat et non otiose accipiebat, sed pro id*, quod dabatur illi mercis*, quantum uirtus illius admittebat. Hii* igitur in aeterna uita a D(e)o beatificabuntur. Qui habent autem et in hypocrisi accipiunt

XXXVII

20

25

30

35

XXXVIII

5

25 ssq. Cf. *Λιδ.* 1, 5 (*u. Funk. ad h. l.*) et Herm. Past. Mand. II, 5 u. Clem. Alex. fragm. IV, 69 sq. Klotz, III, 492 Dind.; Anast. Sinait. quaest. 14, LXXXIX, 467 Migne).

XXXVIII (Fol. 69^a; Quat. VII, p. 10) 6 ssq. Cf. *Λιδ.* 1, 5

17 mercedem 18 cipiāt possit̄ costruē (sine a)ere si 19 hi
20 s̄rumenta quae (non sequente alia litt.) 21 fratribus facta
dolo ca 22 Nam uere 23 et 27 iuare 31 in 34 inquit
(t ex d corr. uid. m.¹)

XXXVIII 1 est̄ 2 dubitatione illi 3 orat̄ 4 Cf. AA.: ἀλλὰ τῆς δόσεως τὸν μισθὸν διδούς διὰ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ ἦτις δόναμις ἐστίν; fort. illi, mercis<tantum reddebat per orationem>, qu. scr. 5 aē
6 beatificabuntur 7 habent̄ autem et hypocrisi (m.¹ s. s. in) accipiunt̄

XXXVIII

aut iterum, cum sunt pigri et cum debeant operari et iuuare sibi et aliis, ipsi accipientes praestabunt rationem, quoniam pauperorum* fidelium grauarent* locum. Qui enim habet pecunias et non erogat eas aliis neq(ue) ipse utitur, sed thensaurizat thensaurum sibi, qui perit, consimilabitur serpenti super thensaurum dormienti et periclitatur per momenta, ut cum thensauro suo deputetur. Qui autem habet in hypocrisim, non credit D(e)o, sed iniquo mammonae. Lucri causa uerbum in hypocrisi porta[n]t et est repletus incredulitate. Qui talis ergo fuerit, periclitabitur et deputabitur cum infidelibus in condemnatione. Qui ergo dat simpliciter omnibus, bene dat, sicut est illi, et est innocens. Qui autem propter tribulationem accipit, se pascet scitus et bene accipit et a D(e)o in uita aeterna constitutus glorificabitur.

Episcopi ergo et diacones, obseruate altario Chr(ist)i, id est uiduis et orfanis, cum omni diligentia curam facientes de his, q(uae) accipiuntur cum scrupulositate, qualis est ille, qui dat, aut illa, quae dat, ut adescantur*.

8 aut .i. iterum 9 aut 10 rationem (*Spat. duar. litt.*) quo
 11 pauperorum fidelium grauarent(ut *contign.*) 12 Qui enim habet
 pecunias 15 consimilabitur (*m.¹ corr. uid. m et la s. s.*) 16 du(magis
quam o)rmienti et 17 ut (t *sive* !) cum (*aut tūm*) thensauro (*aut u*)
 depu(*sive* o)te 18 tur qui autem 19 mammonae (*na s. s. uid.*
m.¹ Post spat. duar. litt.) Lucri 20 portant et 21 incredulitate
 22 fuerit periclitabitur et deputabitur 25 est (*prius*) 26 propter
 accipit se 27 scitus (*sive or*) et. *Apud Syr. pro se pascet scitus et*
bene scriptum leg.: et cum parsimonia eis utitur, quae accipit, bene
 et a do (*fort. d litterae e siue s s. s.*) 29 ergo obseruate 30 uiduis
 et orfanis 31 ligentia curam facientes 32 scrupulositate
 33 ut adescantur; *Syr.:* ad cibos

Iterum adq(ue) iterum dicimus, quoniam altare de laboribus iustitiae accipere debet

XXXVIII

35

XXXIX—XXXXII.

AA. p. 164, 23—171, 2 (p. 307, 5—310, 5); CA. V, c. 7, p. 132, 4—V, c. 8, p. 138, 11.

dicit d(omi)n(u)s: Sed cadent inhabitantes; et resur- **XXXIX**
 gent mortui et exurgent, qui in monumentis
 sunt; ros enim, quod* a te est, sanitas eis est,
 terra autem impiorum periet*. Multa
 quidem et alia per Eseiā quam et per ali- 5
 os profetas dicta sunt de resurrectione
 et uita permanente in gloria iustorum et
 de impiis similiter et infamia et [a]euacua-
 tione ruinae et de absolutione et condem-
 natione; id uero, quod dictum est: Terra 10
 autem impiorum periet, id est corpus
 eorum, quod de terra est, cum turpitudi-
 ne in terra* deputabitur, propter quod
 non coluerunt D(eu)m, et in igne* cum poena in-
 cadent*. Nam et in duodecim profetis 15
 ita dictum est: Uidete, contemptores, et
 respicite et uidete mirabilia et auertimi-
 ni et segregamini, quoniam opus ego ope-
 ror in diebus uestris, quod non credetis,
 si quis enarrauerit uobis. Et haec qui- 20

XXXIX (Fol. 91^r; Quat. VIII, p. 7) 1 ssq. Esai. 26, 18 sq.
 10 sq. Esai. 26, 19 16 ssq. Habac. 1, 5.

XXXIX 2 gent mortui et exurgent 3 quod (*supra q scr. uid. i*
sive r sive s) 4 periet 6 os profetas dicta 7 iustorum
 10 dictum 11 impiorum 12 terra est cum turpitudi 14 colo(o
magis quam u)erunt 15 cadent (*Spat. trium litt.*) Nam duodecim
 profetas (is *m.¹ ex corr.*) 16 uidete contemptores 19 creditis
 (*Gr.: οὐ μὴ πιστεύσῃτε*)

XXXIX

dem et ab his pluriora* de infidelibus uel
his, qui non credunt, de resurrectione
dicta sunt et de his, qui abnegant et non
coluerunt D(eu)m, et de praeuaricatoribus
25 et de gentilibus, quoniam uidebunt glo-
riam fidelium et auertentur, ut depere-
ant in igne infideles. Nos uero crede-
re didicimus per d(omi)ni nostri resurrecti-
onem a mortuis et nostram certam
30 esse repromissione †met ipse, qui non fal-
lit D(eu)s. Nam et ipse saluator pignus
resurrectionis nostrae fuit, cum primus
resurrexerit. Nam uos, qui ex gentibus
uocati estis, scitis, quoniam et gentiles
35 de resurrectione futura legent et audiunt
a Sibylla illis dictum et praedicatum sic:

XXXX

¹⁷⁹Sed cum iam omnia puluis et cinis fuerint
facta ¹⁸⁰et ignem uitauerit* D(eu)s immortalis,
qui etiam accendit, ¹⁸¹ossa et cinerem ipse, D(eu)s
5 iterum est uiuorum, ¹⁸²formabit, in morta-
les autem iterum statuet, ut ante erant.
¹⁸³Et tunc iam iudicium erit ipso iudicante
D(e)o, ¹⁸⁴iudicans* iterum saeculum; et eos, qui
in pie ¹⁸⁵peccauerunt, hos denuo cooperiet
10 terra. ¹⁸⁷Quanti autem pie gesserunt, uiuent

XXXX (Fol. 91^a; Quat. VIII, p. 8) 2 ssq. Orac. Sibyll. IV,
179—185, 187, 189—190 (Rzach).

25 gentilibus uidebunt 26 fidelium 27 infideles 29 onem
et nostram 30 sq. repromissionemet ipse qui non fallit ds (fort. repro-
missione, <quam fecit nobis>met ipse scrib.; cf. Syr.: didicimus et per
domini nostri ipsius resurrectionem a mortuis nobis confirmata est
resurrectio, quam promisit nobis dominus non fallens) 34 uocati
estis (†i lacer.) et gentiles 35 unt infra (et au(di) scr. m.¹)

XXXX 1 sybylla 2 puluis et cinis (cf. u. 30) 3 uitauerit
(fort. sent. uita priuandi, extinguendi; Gr.: κοιμισ(σ)η; an <e>uitauerit
scrib.?) 5 .i. iterum est uiuorum (Gr.: ἐμπαλιν ἀνδρῶν; at uia ipse
Deus iterum [est] uiuorum neque e[s]t uirorum uia. legend.) for-
mauit (Gr.: μορφῶσει) 6 .i. iterum statuit (Gr.: στήσει . . πάλιν) 7 Et

iterum in mundo, ¹⁸⁹sp(iritu)m D(e)o dante simul et **XXXX**
 gratiam ipsis ¹⁹⁰piis; omnes etenim tunc
 se uidebunt. Non solum ergo, carissi-
 mi, a Sibylla dictum est et manifestatu(m)
 de resurrectione, sed et per sacras scrip- 15
 turas. Nam d(omi)n(u)s Iudaeis et gentilibus si-
 mul etiam Chr(ist)ianis in unum praeadnun-
 tiauit praedicans eam, quae a mortuis fu-
 tura est hominum resurrectio; nam et per
 mutum animal, id est per foenicem, quod 20
 unicum est, manifest[a]e nobis de resur-
 rectione ostensionem D(eu)s fecit. Nam si
 esset par aut multi, ipsi multi uelut fan-
 tasma uideri poterant hominibus.
 Nunc autem uidetur, cum ingreditur, 25
 quia solum est. Post quingentos enim annos
 ingreditur in Aegyptum ad eum locum,
 qui uocatur Solis Ara, portans cinnamo-
 mum, et orat contra orientem et succen-
 ditur a se ipso et conburitur et fit cinis; de 30
 cinere autem fit uermis et hic uermis cres-
 cens deformatur* et fit iterum foenix
 perfectus et tunc recedit denuo et per-
 git ibidem*, unde et uenit. Si ergo et D(eu)s
 per mutum animal ita *id* exemplum 35
 resurrectionis nobis ostendit, multo ma-
XXXXI
 gis nos credentes resurrectioni et repro-
 missioni D(e)i, etiamsi martyrium nobis su-
 peruenerit, quasi qui talem digni sumus
 adsequi gloriam, ut coronam portemus 5

XXXXI (Fol. 86^r [*prius* 85^r]; Quat. VIII, p. 9)

11 mundo · spm̄. (Gr.: πνεῦμα θεοῦ δόντος ζωὴν θ' ἅμα καὶ χάριν
ἀποτοίς; Syr. et uitam *tertio loco ponit*) 12 gr(r in ras.)atiam
 etenim 14 sybilla 16 si 20 foenicem (m corr. uid. m.²) 21 mani-
 festat nobis di 25 Nunc c̄(*sive* t̄)um ingreditur 26 πο(*in ras.*)st
 29 succen 35 in (cf. A.A.: *εἰ τοῖσιν διὰ τοῦ ἀλόγου θενέου δεικνύται*
ἡ ἀνάστασις)

XXXXI 2 credentis

XXXXI

incorruptam in uita aeterna, gaudentes
 ad tam magnum hoc donum et dignita-
 tem gloriae D(e)i, id est ad martyrium, pro-
 10 peremus ac libenter illud cum gaudio
 suscipiamus, credentes d(omi)no D(e)o, quia per
 gloriam suam clarificatos resuscita-
 bit nos. Sicuti in principio D(eu)s praecipi-
 ens uerbo mundum construxit dicens:
 15 'Fiat lumen, dies, nox, caelum, terra, mare,
 uolatilia, natatilia, repentia et quadru-
 pedia, arbusta' et uniuersa per uerbum
 eius creata sunt et deformata*, sicuti et
 scriptura significat, et ipsa creatura per
 oboedientiam testimonium D(e)o, qui ea fe-
 20 cit, perhibet de eo, quod facta sunt ex non
 constitutis resurrectionem signifi-
 cantia; sicuti ergo omnia fecit, ita et
 hominem, qui et plasma* eius propria est,
 multo magis uiuificans resuscitabit.
 25 Si enim ex non constitutis mundum con-
 struxit, facilius ex constitutis hominem,
 cum sit plasma eius, uiuificans resuscita-
 bit, sicuti et in semine hominem defor-
 mans in utero perfectum reddit.
 30 Si igitur omnes homines resuscitat, ut di-
 cit per Eseiam: Quoniam uidebit om-
 nis caro salutarem* D(e)i, multo magis sal-
 uat, uiuificat fideles suos. Et iterum
 fidelium fideliores constitutos martyres
 35 in maiori gloria fortiores suscitans
XXXXII consiliarios adoptabit sibi et saluabit eos,

12 ssq. Cf. Gen. 1, 3 ssq. 31 sq. Esai. 40, 5 (cf. 52, 10).

XXXXII (Fol. 86^u; Quat. VIII, p. 10)

9 peremus ac libenter (s ac l in ras.; ac probabilius quam et)
 10 suscipiamus (non accipiamus) 12 uit 22 Inter cantia et sicuti
 spat. duar. litt. 23 hominem 24 resuscitauit 25 enim 28 uit
 29 reddet (seq. spat. uac.) 34 fideliores
XXXXII 1 adoptauit

quoniam eis quidem, qui simpliciter discipuli eius fideles sunt, gloriam stellarum habere eos pollicitus est. Martyribus uero luminarium non deficientium gloriam aeterni luminis fulgentem per omne tempus praestaturum repromisit. Sicut discipuli ergo fideles Chr(ist)i omnia credamus ab eo nos accepturos quae repromissa nobis sunt bona in uitam aeterna(m)*, si imitati doctrinam eius et patientiam fuerimus. De generatione enim eius, quae per uirginem fuit, et de aduentu eius et uoluntate passionis persuasimur* per diuinas scripturas, quomodo profetae omnia praenuntiabant de aduentu eius, de quibus manifestum est nos persuasos cordibus confortari; sicuti et d(a)emones trementes nomen eius magnificabant aduentu(m) eius. De his uero, quae iam fluxerunt, de quibus et praediximus, et uos persuasi estis; nos enim abundantius perspeximus et conuersati sumus cum eo et concibauimus* et participes et testes aduentus eius fuimus. Ea uero, quae futura sunt, de repromissionibus eius magna et inenarrabilia dona accipi sperantes credimus. Omnis eni(m) fides nostra in hoc est, cum probemus om-

XXXXII

5

10

15

20

25

3 ssq. Cf. Dan. 12, 3 18 sq. Cf. Iacob. 2, 19 23 Cf. Act 10, 41

2 dijs (is siue u)ci 3 still(m. corr. ll ex d et fort. i in e mut.)arum
 4 Martyribus 5 deficientium 6 per 9 damus 10 n(magis
 quam u)obis bona 12 quae 14 luntate passionis persuasimur
 (r potius quam s) 15 quomodq(modq in ras. scr. fort. m. corr.)
 profetae omni 19 tes (siue r) aduentu 20 fluxerunt 21 qui-
 bus 22 perspeximus 23 conciauimus 24 eius 25 repro-
 missio 26 magna et (t minusc. addid. m.?) 27 accipi (i alt. ex
 e corr. m.?) 28 fidis nostram est cum probemus

XXXXII nes repromissiones eius et credimus ueras
 30 esse eas; nam etsi ad martyrium uocati
 in confessione nominis eius exierimus
 de hoc mundo, innocentes inueniemur
 et purgati ab omni delicto et ab omni pec-
 cato, quoniam dicit in Dauid de marty-
 35 ribus ita: Beati, quorum remiss<a>e sunt

XXXXIII et XXXXIV.

AA. p. 196, 9—200, 15 (p. 325, 11—326, 24); CA. VI, c. 7, p. 168, 9—VI, c. 12,
 p. 168, 27.

XXXXIII multam optulit nobis cupiens, sicuti Ada(m)
 per degustationem ligni scientiae a ligno
 uitae eum* alienauit, ita et nos per datio-
 nem paecuniae a datione D(e)i uoluit circu(m)-
 5 uenire et per pecuniam mentem nostram
 occupare, ut commutantes detrahere-
 mus illi uirtutem s(an)c(t)i sp(iritu)s pro pecunia. Sed
 cum omnes in hoc moti fuissetus, inten-
 dens Petrus ad propinquum Simonis dia-
 10 bolum dixit: Pecunia tua tecum erit in inte-
 ritum; non enim erit tibi participatio
 neq(ue) sors in hoc uerbo. Cum autem di-
 uidissemus* inter nos duodecim unci-
 as saeculi et exiuimus ad gentes, ut in om-
 15 ni mundo praedicaremus uerbum,
 tunc inspirauit diabolus et concitauit

35 Psalm. 31 (32), 1.

XXXXIII (Fol. 87^r [*prius* 86^r]; Quat. X, p. 1) 10 ssq. Act.
 Apost. 8, 20 sq.

29 repromissiones eius et credimus ueras 30 martyrium
 31 exieri (*propter membranae uitium spat. trium litt. uac.*) mus 32 in-
 ueniamur 33 delecto pec 34 cato (*Spat. duar. litt.*) Quoniam
 dicit in dauid de marty 35 Beati sunt (nt *contign.*); *sequib.* <iniqui-
 tates> uel sim.

XXXXIII 1 <pecuniam> | multam 3 *Inter* alienauit et ita et 8
inter fuissetus et *Inten spatia duarum fere litt. uac.* 12 neq. (q. *in*
ras.; *fuisse uid.* c) 14 exiuimus 15 uerbum

plebem, ut mitterent post nos pseudoa-
 postolos ad intaminationem* uerbi. Et
 optulerunt de populo Cleobium quen-
 dam et iunxerunt eum Simoni, et poste-
 a iterum alios post illos. Simon ergo et
 qui cum eo erant post uestigia mea Pe-
 tri seq(ue)bantur seducentes populum.
 Et cum uenisset Romam, ualde depopu-
 latus est ecclesiam multos de<(e)>xhortans*
 et adoptans sibi et gentiles seducebat
 magicis operationibus et uirtutibus.
 Sicuti in una die procedens uidi illum
 per aera uolantem et ferebatur.
 Et subsistens dixi: 'In uirtute sancti no-
 minis Ie(s)u excido uirtutes tuas'; et sic
 ruens femur pedis sui fregit. Multi
 quidem tunc abscesserunt ab eo; alii au-
 tem, qui digni illo fuerunt, manserunt
 cum ipso et tunc prima illa fixa est
 haeresis illius et per ceteros pseudoa-
 postolos operatus est diabolus. Et erat
 quidem illis omnibus aequaliter lex, de-
 creta et ut profetas non utantur et ut
 patrem D(eu)m blasphemarent et resurrec-
 tionem non credant; cetera* autem
 diuers[a]e per doctrinas suas insper-
 gebant. Alii enim multos docebant

XXXXIII

20

25

30

35

XXXXIV

5

XXXXIV (Fol. 87^a [prius 86^a]; Quat. X, p. 2)

19 cleouium 20 iunxerunt 21 a . iterum . (e corr. ex t)
 22 qui 23 tri 24 Et depopu 25 multo^ddexhortans (s s. l. add.
 m.¹; d non del.) 28 una die 29 ferebatur (reliq. spat. uac.) 30 Et
 33 abscesserunt ab eo alii 35 Inter pri et ma foramen anti-
 quum exstat
XXXXIV 2 operatus est diabolus 4 utantur 5 resurrec
 6 u (magis quam c)etera (cf. AA.: εν άλλοις δε διαφόρων διδάσκουσι;
 in Did. uid. fuisse: εν τοις άλλοις)

XXXXIV non debere nubere dicentes, quia qui
 10 non nubet castitatem studeret; per casti-
 tatem sensus suos ad haeresim detu-
 lerunt. Alii iterum ex ipsis neq(ue) car-
 nem sumere docebant dicentes ea, qu(a)e
 15 animam habent, non debere mandu-
 cari. Alii autem dicebant a sola por-
 cina carne debere se abstinere, ea ue-
 ro, quae in lege sunt munda, debere ma(n-)
 ducare et secundum legem circumci-
 di. Alii uero aliter docentes seditiones
 20 faciebant et ecclesias depraedabant.
 Nos autem, qui rectum catholicae eccle-
 siae uerbum ante praedicaueramus, re-
 uertebamur iterum ad ecclesias et in-
 ueniebamus illos ad alias uoluntates
 25 fuisse praeuentos*. Alius quidem
 castitatem studebat, alius autem a car-
 ne et uino se abstinebat, alius iterum
 a porcina, et quanta ex uinculis secun-
 dationis legis erant, obseruabat.
 30 Quapropter, cum uniuersa ecclesia
 periclitaretur et haeresis facta esset,
 conuenientes nos duodecim apostoli
 in unum in Hierosolyma tractauimus,
 quid deberet fieri, et placuit nobis scri-
 35 bere unum sententibus cat(h)olica(m)

9 Cf. Tim. I 4, 3.

10 nubet c(sive u)astitatem cas 11 haeresim detu 12 car
 14 debere mandu 15 cari 19 docentes seditiones 20 deprae-
 dabant(ut contign.) 22 ante (e s. s. m.¹) 25 praeuentus (an
 praeuersos corrig.?) 27 abstinebat alius iterum 28 quanta ex
 uinculis s(minus prob. f)ecun|dationis (rectum primus con. Funk; Syr.:
 deuteroseos) 29 Post obseruabat spat. uac. 32 duodecim
 33 hierosolyma tractauimus(us contign.) 35 Inter unum. et sen-
 tentibus foramen uetustum catolica? (intell. Doctrinam; Gr.: δι-
 δασκαλιαν)

XXXXV—L.

AA. p. 203, 21—212, 23 (p. 330, 3—334, 6); CA. VI, c. 12, p. 172, 15—VI, c. 20, p. 183, 16.

ut abstineatis uos ab idolis immolato* et XXXXV
 a sanguine et a suffocatione et a fornicatione; a quibus custodientes uos bene agite.
 Ualete! Et epistulam quidem transmissimus ei(s) et ipsi aliquantos dies in Hierusolymis remansimus simul et conquirentes
 5 de communi utilitate ad emendationem nec non etiam catholicam hanc Doctrina(m) scribentes et tractatum consilii nostri aduersus eos, qui nunc errauerunt, statui-
 10 mus redire iterum ecclesias*, sicuti in principio fuerunt praedicationis, et secunda(re)* et confortare fideles, abstinere se a praedictis scandalis et non suscipere eos, qui false sub nomine apostolorum uenient,
 15 cognoscentes eos per commutationem uerborum et ab actione operarum suarum, quoniam hii* sunt, de quibus dixit d(omi)n(u)s: Uenient ad uos in indumentis ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces. 20
 Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Attendite uobis. Exsurgent enim pseudochr(ist)i

XXXXV (Fol. 65^v; Quat. X, p. 7) 1 ssq. Acta 15, 29 19 ssq. Matth. 7, 15sq. 21sq. Cf. Act. 20, 28 (Matth. 24, 4) 22 ssq. Matth. 24, 11 (24)—18.

XXXXV 1 Cf. CA.: *εἰδωλοθύτου* 4 epistulam quidem transmi-
 5 ei et aliquantos h(ex u corr.)ieruso 6 remansimus simul (aut o)l
 et conquirentes 7 de communi utilitate 9 consilii nostri 10 ad-
 uersus qui errauerunt 11 mus red(ex g corr. uid.)ire; aliq. excid.
uid. 12 cipio fuerunt secunda (aut -daⁱ; nihil aliud seq. uid.)
 13 fideles 14 non suscipere eos qui 15 apostolorum uenient
 16 cognoscentes (sive tit) eos (sive em sive ita) commutationem
 17 actione 18 hii sunt 19 Uenient indumentis o 20 intus
 autem sunt lupi rapaces 21 fructibus eorum cognoscitis (Gr.: *ἐπι-
 γινώσκετε*) eos 22 uobis exsurgent pseudoχρῖ

- XXXXV** et pseudopropetae et seducent multos.
 Et, quoniam abundabit iniquitas, refri-
 25 gescet caritas multorum. Qui autem
 sustenuerit* in finem, hic saluus erit. Qui
 sustinuerint et non fuerint peruersi et
 qui a peruersione penituerint, permit-
 ti in ecclesia, eos uero, qui iam tenti sunt
 30 in peruersione et non penitentur*, eici
 decreuimus et separari a fidelibus, quo-
 niam heretici facti sunt, et praecipii fide-
 libus omni modo abstinere ab ipsis et ne-
 q(ue) per uerbum neq(ue) per orationem com-
 35 municare illis. Hii* enim sunt aduersarii
XXXXVI et contrarii ecclesiae. De his nobis fidelib(us)
 praecipiens d(omi)n(u)s dixit: Adtendite a fermen-
 to Farisaeorum et Sadduceorum et in ci-
 uitate(s) Samaritanorum nolite ingredi.
 5 Haec* enim sunt ciuitates Samaritanoru(m),
 id est hereses peruerso itinere ambulan-
 tes, de quibus in Prouerbiis dixit d(omi)n(u)s:
 Est uia, quae uidetur apud homines rec-
 ta esse, per seriora uero eius ueniunt ad
 10 intimum inferni. Hii* sunt, de quibus
 amare et durissime statuit d(omi)n(u)s: Non illis
 dimittetur, neq(ue) in hoc saeculo neq(ue) in fu-

XXXXVI (Fol. 65^r; Quat. X, p. 8) 2 ssq. Matth. 16, 6 et 10, 5
 8 ssq. Prouerb. 14, 12 11 ssq. Matth. 12, 32

24 quoniam iniquitas refri 25 gescit (*Gr.*: ψυγήσεται)
 autem 26 sustenuerit in hic saluus erit qui 28 permit 29 sunt
 (ut *contign.*) 30 penitentur eici 31 decreuimus 33 ipsas
XXXXVI 2 dixit adtendite 3 in ci 4 uitate samaritanorum
 nolite ingredi; *cum apud Syr.* (cf. *AA.*: εἰς πόλεις Σ.) plural. excuset, ut
 in seq. ciuitate(s) scrib. uid. 5 Haec sunt ciuitates samaritanoru
 6 heresis peruerso itinere ambulan 7 Post tes spat. trium litt.
uac. prouerbiis dñs 8 est apud rec 9 ta esse per
 seriora ueniunt ad 10 intimum inferni (*Spat. duar. litt.*) Hii
 11 durissime dñs 12 dimittitur saeculo neq. in fu

turo; quoniam populus non credens Chr(ist)o
 est et manus iniciens in filium hominis
 ingerebat eum blasphemans, et dixit 15
 d(omi)n(u)s: Dimittetur illis. Et iterum de illis
 d(omi)n(u)s dicit: Pater, ne<c> quid fecerant
 ne<c> quid-
 quid dicunt sciunt; si possibile est, remit-
 tes illis. Similiter et gentes filium ho-
 minis et crucem negant, sed et his 20
 remissio fluxit. His uero, qui siue de
 plebe siue de gentibus crediderunt, per
 [per] baptismum remissio de pessimis o-
 perib(us) data est, sicuti dixit d(omi)n(u)s Ie(su)s: Prop-
 terea dico uobis: 'Omne peccatum et blas- 25
 femia remittetur hominibus. Quicum-
 que autem dixerit uerbum aduersus
 sp(iritu)m s(an)c(tu)m, non illi remittetur neq(ue)
 in hoc
 saeculo neque in futuro?; hii* ergo <sp(iritu)m> sanc-
 tum blasphemant, qui omnipotentem 30
 D(eu)m apertissime cum hypocrisi blas-
 femant, id est heretici, qui[a] sacras scrip-
 turas eius non suscipiunt, qui male cum sub-
 dolositate* in blasfemio suscipiunt
 ea(s), qui catholicam ecclesiam, quae est 35

16 ssq. Cf. Luc. 23, 34 24 ssq. Matth. 12, 31 et 32.

13 τυρο $\overline{\chi\rho\sigma}$ 14 manus iniciens (s siue t) 15 ingeretur(tur
 ut uid.) eum bla(n delet.)sfemans 16 dimittitur illis (siue istis)
 iterum de illis 17 ne quid fecerant ne quid 18 s* (t eras., i s. s.
 uid. m. corr.) remit 19 illis (Spat. duar. litt.) similiter et 20 et
 (siue pi) crucem (siue etocete) n (siue c)egant his 21 fluxit uero
 siue 22 crediderunt 23 de 24 perib. data est 25 dico
 (supra c m. corr. et scrips. uid.) uobis peccatum 26 remittetur
 hominibus quicum 27 dixerit uerbum aduersus 28 remittetur
 hoc 29 saeculo futuro 30 blasphemant qui omnipotentem
 31 c(ex t corr. m.¹)um hypocrisi 32 quia (a eras. uid.) sacras scrip
 33 cum s. l. add. m. corr. 34 b(ex u corr. m.¹)lasfemio 35 ea;
 corr. Funk ecclesiam

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

5

XXXXVII susceptorium* s(an)c(t)i sp(iritu)s, in detractationib(us)
 blasfemant; hii* sunt, qui ante iudicium
 futurum sine excusatione a Chr(ist)o iam nunc
 condemnati sunt, quod enim dicit: 'Non ta-
 5 lis remittetur sententia condemnationis,
 quia illis exiit'. Et haec statuentes et u-
 num sentientes egressi sumus unusquis-
 que iterum ad priorem sortem adquaes-
 tus* sui confirmantes ecclesias, quoniam
 10 ea, quae praedicta sunt, inpleta sunt et oc-
 culti lupi adfuerunt et falsi Chr(ist)i et falsi pro-
 fetae manifesti facti sunt. Proceden-
 te autem tempore et fine saeculi adpropin-
 quante pluriore et pessimiores* erunt;
 15 ex quibus eripiet uos d(omi)n(u)s D(eu)s. Eos uero, qui
 intellexerunt in ea*, quae sine D(e)o est per-
 uersio, in multa correptione e(t) uerbo
 doctrinae et obsecratione sanantes i(n)-
 columes in ecclesia dimisimus*. Eos au-
 20 tem, qui mortaliter laesi sunt in* uerbo
 peruersionis, magis autem sine uer-
 bo, peruersione cum insanabile habe-
 rent uulnus, eiecimus, ut neq(ue) inquinent
 electam sanctam catholicam ecclesi-
 25 am D(e)i neq(ue) uelut scabia* transeat aut ser-
 peat* putredo et omnes maculet, sed mu(n)-
 da et sine macula et incolumis ecclesia

XXXXVII (Fol. 64^u; Quat. X, p. 9) 4 ssq. Cf. Matth. 12, 31 sq.
 10 ssq. Cf. Matth. 7, 15 et 24, 24.

XXXXVII 3 futurum sine 4 condemnati sunt quod enim dicit
 non ta 5 condemnationis 6 quia illis 7 num 8 iterum
 9 ecclesias 10 ea oc 11 pro 12 fetae 13 te autem tem-
 pore 14 pessimiores 17 uersio in multa correptione e uerbo
 (AA.: ἐν πολλῇ νοθεσίᾳ καὶ λόγῳ διδασκίᾳ) 18 doctrinae et obse-
 cratione sanantes (s ex m m.¹ uid. corr.) 19 dimisimus (i. e. εἰσάγουσιν.
Spat. duar. litt.) Eos 21 peruersionis (*Spat. trium litt.*) Magis
 22 Fort. u. peruersionis 23 uu(sive uo)lnus eiecimus ut neq. inquinent
 (nt contign.) 24 catholicam ecclesi 25 scaui*(t eras. uid.)a ser

permaneat dom(ino) D(e)o. Et haec per ciuitates omnes in uniuersam terram fecimus, relinquentes hanc catholicam Doctrinam dign[a]e et iust[a]e ecclesiae catholicae ad commemorationem confirmationis credentibus contestati.

XXXXVII

30

Qui autem conuertentur de populo, ut credant D(e)o et saluatori nostro Ie(s)u Chr(ist)o, iam priorem conuersionem non* teneant obseruantes uincula uana et purificationes et segregationes et aspersiones baptismi et escarum discretiones*, quoniam dicit uobis d(omi)n(u)s: <Ne> mementote antiquorum, et ecce facio noua, quae nunc exorientur, et scietis. Et dabo in deserto uiam. Desertae ante erant ecclesiae, in quibus* modo diuina et sine errore uia religionis Christian(a)e firmata est. Cognoscentes igitur dom(inum) Ie(su)m Chr(istu)m et uniuersam eius dispensationem, quae a principio facta est, scitote, quia dedit legem simplicem quondam, salubrem, sanctam, in qua et saluator proprium nomen infixit. Decalogum enim proferens significauit Ie(su)m; .I. enim iota signifi-

35

XXXXVIII

5

10

15

XXXXVIII (Fol. 64^r; Quat. X, p. 10) 6 ssq. Esai. 48, 18 et 19.

28 permaneat 29 omnes in uniuersam 31 dignae et iustae (Gr. ut uid.: ἀξίως καὶ δικαίως) 32 catholicae 33 credentibus 34 uacat; miniat. fortasse fuit: <De uinculis secundationis legis>.

XXXXVIII 3 at obseruantes uincula uana 4 tiones et segregationes 5 decretiones (AA.: βραμμάτων διορισμοῦ; cf. L, 31) 6 dicit mementote antiquo (cod. Alex. quoque in LXX μή ante μνημονεύετε om.; at cf. LIII, 33 sq. et Syr.: Ne mementote; fort. inter et atque ecce aliquid excidit) 7 nunc 8 dabo in deserto 9 ante 10 quibus 12 xpm 13 dispensationem quae 14 scitote 16 saluator no 17 proferens 18 significauit .i. enim .iota. signifi-

5*

XXXXVIII cat, iota autem initium nominis est

- 20 Ie(s)u. Lex ergo d(omi)ni inrepraehensibilis,
conuertens animas. Et alia multa ubiq(ue)
sic dictum* est; nam et in completionem
scripturarum profeticarum iam in fi-
ne per Malac(h)iam loquens, qui nunc(u)pa-
25 tur et angelus, d(omi)n(u)s ita dixit: Mementote
legis Moysi, pueri mei, quomodo uobis
dedit praecepta et iustitias. Et salua-
tor similiter, cum mundaret lepro-
sum, ad legem eum transmisit dicens:
30 Pergens ostende te principi sacerdotu(m)
et offer munus purgationis tuae, sicuti
praecepit Moyses, in testimonium illo-
rum; quoniam non distruo* legem, sed
doceo, quid sit lex et quid secundatio le-
35 gis dicat: Non ueni distruere legem neq(ue)
II profetas, sed adimplere. Lex ergo est inde-
structibilis*, secundatio autem legis tem-
poralis. Lex uero est decalogus et iudicia, si-
cuti testimonium praebet Ie(su)s d(omi)n(u)s dicens:
5 Iota, id est unus apex, non transiet* a lege. Iota
quidem est, quod non transiet a lege; iota
autem significatur per decalogum nomen Ie(s)u,
apex uero signum est extensionis ligni.

20sq. Psalm. 18 (19), 8 25ssq. Malach. 4, 6 (3, 22) 30ssq. Matth.
8, 4 (Marc. 1, 44) 33 ssq. Cf. Matth. 5, 17.

II (Fol. 34^r; Quat. X, p. 11) 5 Matth. 5, 18

19 iota autem 20 ihu. 22 dictum (*m.*¹ *m corr. ex s*) est
n(*m.*¹ *corr. ex a*)am 23 scripturarum profeticarum iam in 24 ma-
laciā (*cf. LXII, 15*) qui nuncpu 25 taret. angelus (*u. LXII, 15sq.*)
ita 26 mei 27 dedit iustitias salua 28 tor mun-
daret lepro 29 eum transmisit dicens 30 pergens ostende
sacerdotu 32 praecepit testimonium 33 distruo legem 34 doceo
(*o alt. ex t corr. uid. m.*¹) lex 35 uene

II 1 Profetas s-ed 3 poralis et iudicia si 4 praebet
5 non 6 quidem est quod non transiet 7 decalogum nomen
ihu (*omen ihu in ras. m. corr.*) 8 e(*sive o*)st ext(*uel end*)ensjonis

Nam et Moyses et Helias erant cum d(omi)no in montem*, id est lex et profetae. Lex ergo est decalogus et iudicia, quae, antequam uitulum faceret populus et idololatriaret*, locutus est d(omi)n(us). Nam lex uocata est specialiter propter iudicia. Lex autem haec simplex est et leuis, non habens onerantes parationes escarum neq(ue) sacrificia neq(ue) combustionum oblationes. In hac lege de ecclesia et de preputio dicit, sed dispensationem solam modo dicit de sacrificiis ita: Si autem facis mihi altarem, de terra facies illud*; si autem ex lapidib(us), non facies illos secatos*; quoniam ferramentum tuum inmisisti, inerit in eo: maculatum est. Non ergo in* bipenn[a]e facies, sed de manuale*, quod est medicinale ferramentum, quod et circumcidit praeputium. Non autem dixit: 'Facis altarem', non inposuit necessitatem, sed quod futurum erat alterare*. Non enim sacrificia [a]legebat d(omi)n(us); sed quoniam et antea Cain et Abel, cum non fuissent postulati, a semet ipsis <h>ostiam offerunt et oblatio eorum inter-necionem fraternam operata est, et Noe similiter, sed repraehensus est,

20 ssq. Cf. Exod. 20, 24 et 25

9 Nam cum 10 lex et profetae 11 decalogus et iudicia
 quae antequam uitu 12 faceret populus et idololatri(ē siue † del.
 uid. m.)aret 15 est et leuis non habens onerantes pa 16 rationes
 sacrificia neq. con 17 bustionum 18 preputio (at cf. u. 26) dicit
 (Spat. trium litt.) sed dispensa 19 tionem solam modo (o siue u) dicit
 de sacrificiis 20 ita (Spat. trium litt.) si autem 21 illud (i. e. θυσια-
 στήριον) 22 ferramen 23 inmisisti inerit; Nestle: inm. <et> inerit
 †(siue c)um 24 est bi(siue hi)pinnae 25 quod est 27 altarem (add.
 AA.: ἀλλά ἐάν ποιήσῃς) 28 quod 29 rat a(siue u)lterare (sub-
 aud. uid.: inposuit necess.; AA. paulo aliter: ἀλλὰ μέλλοντα ἐσήμενεν) non
 sacrificia 30 quoniam 32 ostiam eorum 33 necionem
 et 34 similiter sed repraehensus

- 35 propterea hic dicit: Si sacrificare deside-
 L ras, cum non indigeam, sacrifica.
 Haec ergo simplex et levis et facillima lex
 est. Sed cum populus D(eu)m denegasset, qui
 per Moysetem* in tribulatione ipsoru(m)
 5 uisitauerat illos, qui signa in* uirga et ma-
 nu fecit, qui Aegyptios decem plagarum
 poena percussit, qui rubrum mare di-
 uisit in separationibus*, qui transduxit
 illos in medio aquae sicut in desertum
 10 aridam*, qui inimicos et aduersarios eo-
 rum submersit, qui Myrram* amaris-
 simam fontem* per lignum indulcauit,
 qui de petra rupis produxit illis ad satu-
 ritatem aquam, qui per columnam ig-
 15 nis et per columnam nubis adumbra-
 bat eos et ducebat, qui de caelo manna(m)
 eis praeiuit et de mare* carnem dedit eis,
 qui de montem* legem dedit eis, hunc de-
 negauerunt dicentes: Non habemus D(eu)m,
 20 qui praecedat nos. Et fecerunt uitulu(m)
 fusilem et adorauerunt eum et sacrific-
 auerunt sculptili.
 Propterea iratus est d(omi)n(u)s et in furore irae
 suae cum misericordia bonitatis suae

35 sq. Cf. Psalm. 49 (50), 12 ssq. et Esai. 1, 11 ssq.

L (Fol. 34^u; Quat. X, p. 12) 7 ssq. Cf. Exod. 14, 21 et 22 (Psalm.
 105 [106], 9; Esai. 63, 13) 11 sq. Cf. Exod. 15, 23 et 25 19 ssq. Cf.
 Exod. 32, 1 ssq.

35 Propterea hic dicit

L 4 tribulatione 5 uirga et ma 6 nu aegyptios 7 Inter
 percussit et qui spat. duar. litt. 8 separationibus 9 sq. Cf. Syr.:
 in sicco sicut in eremo (AA.: εν ξηρᾱ ω̄ς εν̄ ερημω̄; sed fuisse uid. in
 Gr. exemplari: ω̄ς εις̄ ερημων̄ ξηρᾱν̄ siue ω̄ς εν̄ ερημω̄ ξ.) inimicos et ad-
 uersarios 11 submersit (tum uac. spat. trium litt.) AA.: τον̄ εις̄
 Μερᾱν̄ την̄ νικρᾱν̄ πηγην̄ γλυκυναντα 15 adumbra 16 ua(a ex i)
 eos et ducebat (seq. spat. trium litt.) 19 habemus 20 uitulu
 21 eum et sacrifi 22 cauerunt 23 furore irae

alligauit illos in secundatione legis et
 obstructione* oris et in duritia catenae. Ita- 25 **L**
 q(ue) non iam dixit: 'Si facies', sed dixit: 'Fac alta-
 rem et sacrificia incessanter (quasi qui
 talia egerit) et conbure frequenter'. Et
 necessitatem inposuit illis et ab escis se- 30
 parauit eos: extunc* discretiones esca-
 rum, extunc animalia munda et in-
 mundae carnis significantur, extunc
 segregationes et purificationes et bap-
 tisma et asparsio, extunc sacrificia 35

LI et LII.

AA. p. 214, 9—216, 19 (p. 334, 26—335, 22); CA. VI, c. 22, p. 185, 10—VI, c. 23,
 p. 188, 2.

¹¹nolo, ¹²etsi ueniatis, ut uideam uos. Quis enim ex **LI**
 quisiuit haec de manibus uestris? Calcere atrium
 meum ¹³non adponitis* adhuc. Si adferatis
 mihi similaginem, uanum; incensum abomi-
 natio mihi est; numenias* uestras et sabbata 5
 et diem magnam non suffero; ieiunium et ua-
 cationem ¹⁴et ferias uestras odit anima mea.
 Et in omnibus scripturis conuenienter di-
 cens despicit per sacrificia secundationem;
 sacrificia enim, sicuti praediximus, de se- 10
 cundatione scripta sunt. Si ergo et ante

27 ssq. Cf. Deut. 27, 5 et 7.

LI (Fol. 90^r; Quat. X, p. 15) 1 ssq. Esai. 1, 11—14

26 obstructione oris duritia catenae 27 iam 31 descre-
 tiones 32 et 33 ante Extunc spat. trium fere litt. 35 tisma-e-t asparsio
 (o ex a corr. m.¹; seq. spat. duar. fere litt.)

LI 2 uestris calcere 3 adponitis (Gr.: πρὸςθῆσασθε) Inter
 adhuc et Si spat. trium litt. uac. 5 natio mihi est numenias uestras et
 6 non suffero ieiunium 8 scripturis 9 cens despicit per sacrificia
 10 sacrificia sicuti praediximus de se 11 sunt (Spat. duar.
 litt.) Si ergo et ante

- LI** aduentum eius* libertatem eius et incredulitatem populi et destructionem secundationis significaturus conrigit, cum uenisset
 15 ipse òmnipotens secundationem destruxit. Neq(ue) enim aspersionibus neq(ue) aliis consuetudinibus usus est neq(ue) sacrificia optulit neq(ue) holocausta neq(ue) quanta ad secundationem legis offeris* scripta erant.
- 20 **Q**uid aliud nisi destructionem* secundationis faciens et nos soluit uocans de uinculis et dicens: 'Uenite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego uos repausabo?' Agnoscimus ergo, quoniam saluator noster non gentib(us), sed nobis, qui ex Hebreis discipuli eius fuimus, dicebat et a labore et ab oneratione nos eduxit. Qui autem non ei obaudiunt, ut releuentur et de uinculis secundationis legis exeant, et d(omi)no non credunt, qui uocat eos ad solutionem et remissionem et refrigerium, et semet ipsos ligant [h]oneribus secundationis non bonis. Ipse enim d(omi)n(us) D(eu)s, qui legem et secundationem illis dedit, in lege quidem perhibet testimonium uitam esse in ea his, qui
 35 **LII** utuntur eam, secundationem autem manifestat uinculum esse cecitatis. Ubiq(ue) enim distinguit, legi testimonium perhibens et conuincens, et in lege quidem

22 sq. Matth. 11, 28 35 sq. Cf. Leuit. 18, 5 (Ezech. 20, 11).

LII (Fol. 90ⁿ; Quat. X, p. 16)

12 eius et; *Syr.*: ante adu. suum adnuntiauit et manifestauit de aduentu et de populo, quod non crederet 14 tionis significaturus conrigit (t siue s) 18 holocausta 19 offeris; *Syr.*: ut offerrentur, offerenda 20 destructionem secundatio 22 labora 23 tis et ego uos repausabo 24 nos 25 nobis hebreis 26 sq. et a | honeratione (*m.*¹ *scr. uid.*; a *prius m. corr. del. atque ab initio seq. uersus pos. et h in b mut. uid.*) qui autem 28 releuentur et de uin 29 legis exeant 31 refrigerium 32 ligant secundationis 33 secun
LII 2 uinculum esse cecitatis 3 distingit (*cf. u. 18sq.*)

nos esse iubet. Omnis enim, qui non est 5 LII
 sub lege, inlege* est; propterea testimoni-
 um perhibet legi ita: Sed in lege d(omi)ni uo-
 luntas eius et in lege eius meditabitur die
 et nocte. Non sic impii. Uidemus, fratres,
 iustos quidem beatificari per ipsum in ius- 10
 titia et in legis conuersatione, non autem
 ita impios; neq(ue) enim sunt iusti neq(ue) co(n)-
 sentiunt legi neq(ue) meditantur eam. Ergo
 impios illos dixit, qui non utuntur lege.
 Nam et in euangelio confirmat legem. 15
 De uinculorum autem onere et de secun-
 datione prouocans nos educit. Quia ue-
 ro aliud est secundatio, et in Dauid distin-
 guens dicit: Dirumpamus uincula ipso-
 rum et proiciamus a nobis iugum eorum. 20
 Uidete, quomodo sp(iritu)s s(an)c(tu)s tamquam ex sonu*
 unius uocis dicit et populi cogitatum ad-
 nuntians adserit iugum quidem esse lege(m),
 uincula autem secundationem. Iugum er- 25
 go legem ha[n]c propter* dicit, quia ueluti
 iugus* boum inposita est tam super priore(m)
 populum quam etiam super ecclesiae po-
 pulum, sicuti et modo in ecclesia est tam
 super nos, qui de populo uocati sumus, qua(m)
 super uos, qui de gentibus misericordiam 30
 estis consecuti. Utrosq(ue) igitur in id ipsud*
 congregat et gubernat is, incultam cum

7 ssq. Psalm. 1, 2 et 4 15 Cf. Matth. 5, 17 sq.; 19, 17 19 sq. Psalm. 2, 3.

5 iubet enim qui non est 6 inlege (fort. pro inlex, illex),
 cf. Syr.: iniquus; Funk praefert <s>in<e> lege, ἔρρωτος et ἔρωτος per-
 mut. ratus 9 fratres 10 beatificari (i ult. m.¹ ex e uid. corr.) per ipsum
 14 utuntur 15 Nam 16 De (prius) 18 destin (cf. u. 3) 19 dicit
 (Spat. duar. litt.) Dirumpamus uincula ipso 20 eorum 22 dicit
 23 nuntians adserit iugum quidem 25 Inter legem et hanc propter
 uac. spat. duar. litt. 27 pupo (siue u) lum ecclesiae 28 modo
 31 conseti (cu s. s. m.¹; post spat. duar. litt.) Utrosq. 32 con-
 gregat et gubernat is incultam cum

LII merito uocauit secundationem. Nam quoniam ad idololatriam conuersus est populus, ideo illis secundatio ad onerationem

LIII—LXIV.

AA. p. 216, 19—224, 6 (p. 335, 22—338, 14); CA. VI, c. 24, p. 188, 2—VI, c. 30, p. 197, 2.

LIII est, principium saeculi est. Similiter per Moysetem d(omi)n(u)s D(eu)s dicit: In principio fecit D(eu)s caelum et terram. Terra autem erat inuisibilis et inconposita. Et post haec infert et dicit: Et factus est dies unus, necdum septimo manifestato. Quid ergo maius esse suspicatur id, quod iam factum est et constat, aut id, quod necdum manifestatum est et nec speratur, quia futurum est? Et adhuc aliut interrogamus uos: Filii uestri nouissimi natu benedicti sunt aut primitiui? quoniam et scriptura dicit, quod Iacob inter primitiuos benedictus est et Filius primogenitus mihi Istrahel et Omne masculum aperiens matricem matris benedictu(m) d(omi)no*. Ut autem uos confirmemus in fide, audite, si prima dies et nouissima aequales sunt. Quomodo? Itaq(ue) discite: inuenietis scriptum, quoniam dies d(omi)ni ut mil-

LIII (Fol. 85^r *difficillimum lectu*; Quat. XI, p. 3) 2 ssq. Gen. 1, 1 et 2 5 sq. Gen. 1, 5 13 sq. Cf. Gen. 27, 29 14 sq. Exod. 4, 22 15 sqq. Luc. 2, 23 (Exod. 13, 2, 12; 34, 19) 20 sq. Petr. II 3, 8

33 merito uocauit quo 34 po

LIII 1 Similiter 3 caelum 4 erat inuisibilis et inconposita (Spat. duar. litt.) Et post 5 factus est dies u 8 factum est et 9 manifestatum est et nec speratur 10 est (Spat. trium litt.) Et adhuc aliut inter 13 scriptura dicit quod pri 14 mitiuos benedictus est et filius primoge 15 mihi istrahel et omne masculum 16 aperiens matricem matris benedictu * 17 dno (a s. s. uid. m. corr.) 18 audite si prima dies 19 les quomodo itaq. discite inueni 20 etis quoniam dies dni ut(t fort. ex e corr.)

le anni: dies hesternus, qui transiit, et custodia nocturna. Dies unus ergo mil-

LIII

le anni in regno Chr(ist)i, in quo et iudiciu(m)

erit; custodiam enim nocturnam* iudicium significat, quod est poena te-

25

nebrarum his, qui condemnati sunt.

Dies ergo manifestatur*, cum medium

cursum incipit habere sol, similiter et

luna, quia secuta erit; nam id dictum

est: Ecce facio prima sicut nouissima

30

et nouissima sicut prima; ita erunt no-

uissimi primari(i) et primarii nouissimi.

Et: Nolite recordare* antiqua et cogi-

tare; ecce facio noua, q(uae) nunc orientur.

Et: In diebus illis et in tempore illo non di|cent 35

adhuc: 'Arca testamenti sancti Istrahel non

LIV

ascendit* in corde* nec uisitabitur iam'. Sed

ipse sabbatus*, intra se cum resupputatur*,

sabbatum ad sabbatum fiunt octo dies;

octaua igitur, quae super sabbatum est,

5

una sabbati. Unde, fratres, omnes dies d(omi)ni

sunt; dicit enim scriptura: D(omi)ni est terra

21 sq. Psalm. 89 (90), 4 27 sqq. Cf. Zach. 14, 7 30 sq. apocr.
uid. (cf. Barnab. 6, 13) 31 sq. Matth. 20, 16 (Luc. 13, 30)
33 sq. Esai. 43, 18 et 19 35 ssq. Ierem. 3, 16.

LIV (Fol. 85^u; Quat. XI, p. 4) 7 ssq. Psalm. 23 (24), 1

21 dies h (h add. uid. m. corr.) ester nus; Syr.: In regno eius dies domini
est tamquam mille a.: d. h. transiit 22 todia nocturna (fort. eras. n̄s siue
n̄i seq. in spatio duar. fere litt.) dies 23 anni in regno xp̄i (i siue s)
in quo (siue e) 24 erit enim nocturnam 25 dicium significat
quod est poena (siue r̄esa siue eare) 26 nebrarum condemnati
sunt 27 ergo manifestatur (siue mansit status) cum (aut eum) medium
28 cursum incipit sol 29 quia se (siue ne siue ut)cuta (siue noct)
erit (siue erat) dictu (siue a) m 30 facio prima nouissima
31 nouissima sicut prima factum (uel ita erunt) no 32 primari (siue fi)
et primarij nouissimi 33 recordare (m. corr. i s. s. uid.) antiqua et
cogi (uix add.: et <priora> cogit.) 35 cent. m.¹ infra non di posuit

LIV 2 LXX: ἀναθήσεται ἐπὶ νῆφλια 4 sabbatum fiunt 7 dicit
terra (siue tertija)

LIV et plenitudo eius, orbis terrarum et uni-
 uersi inhabitantes in ea. Si itaq(ue) uole-
 10 bat D(eu)s post sex dies uacare nos, primum
 utique patriarchae et qui ante Moysete(m)
 fuerunt iusti omnes uacassent aut for-
 te et ipse D(eu)s cum uniuersa creatura. Nunc
 autem uniuersa dispensatio, quod* dicit
 15 Grecus oeconomia* mundi, semper guber-
 natur subinde non cessantibus emolume(n)-
 tis nec punctum horae a motione suaeta
 uniuersa et perennis motio eorum ex
 praecepto d(omi)ni fit. Si autem Uacabis tu,
 20 inquit, et filius tuus et puer tuus et ancil-
 la tua et subiugale tuum, quomodo ipse
 operatur pariens, prouidens, nutriens,
 gubernans nos et creationes suas et in die
 sabbatis* oculum circumeunt mouentia
 25 se omnia et operantur? Sed haec ad
 tempus ad formae similitudinem facta
 sunt; nam et hoc similitudo est septima-
 nae requietionis septimum [et] milesi-
 mum annum significans. D(omi)n(u)s uero nos-
 30 ter et saluator ueniens et similitudines
 impleuit et parabolas ostendit et ea, q(uae)
 saluant, docuit et ea, quae nihil iuuant,
 destruxit et ea, quae non saluant, soluit

19 ssq. Cf. Exod. 20, 10.

8 terrarum et uni 9 uersi inhabitantes in ea itaq. 10 dē
 post 12 uacassent 13 creatura 14 autem uniuersa dispensatio
 quod 15 o-e-co-nomi-a (an oeconomia<m> scrib.?) ^mseper (m s. l.
 add. m.¹) 17 motione suaeta 18 eorum ex (fort. seq. una litt. del.)
 19 praecepto Si autem uacabis 20 inquit et filius Fort.
 cum LXX: filius tuus et <filia tua et> p. scrib. et puer tuus
 21 Inter tuum et quomodo spat. duar. litt. 22 prouidens nutriens
 23 creationes suas 24 sabbatis oculum circumeunt 25 omnia
 et operantur 28 requietionis 29 annum significans 30 sal-
 uator ueniens et similitudines 32 iuant 33 destruxit et ea quae
 non saluant soluit

non solum per semet ipsum docens, sed	LIV
et per Romanos inspirans et templum	35
deposuit altare cessare faciens et sacrifici-	LV
a destruens et omnia, quae in secundatio-	
ne praecepta erant, uincula destruens.	
Nam et Romani legem utuntur, secundati-	
onem autem praetermiserunt, propte-	5
rea et † confirmatum est. Tu autem, si ho-	
die sub secundatione desideras esse Ro-	
manis imperantibus, quae sunt secun-	
dationis facere non potes: neq(ue) enim	
lapidare malignos neq(ue) [inte] interficere	10
idololatrias neq(ue) ministeria sacrificio-	
rum facere neq(ue) uitulae cinus* in asparsi-	
one* facere neq(ue) alii quicquam de his, qu(a)e	
sunt secundationis conplere, sed nec con-	
tingere illa. Scriptum est enim: Male-	15
dictus omnis, qui non inmanet in uerbis	
libri huius, ut faciat ea. Impossibile autem	
est, cum in disparsione* inter gentes sitis,	
ut secundationem implere possitis. Un-	
de, cum-eam contingere coeperis, sub	20
maledicto* incidet et conligando temet	
ipsum uae possidebis et optinebis male-	
dictum; quod aduersum saluatorem	
es[t], tamquam D(e)o resistens condemnabe-	
ris, sequens uero Chr(istu)m benedictiones	25

LV (Fol. 96^r; Quat. XI, p. 5) 12sq. Cf. Num. 19, 9 15ssq. Deut. 27, 26

LV 2 destruens secundatio 3 praecepta 4 secundati 6 con-
firmatum est; *addend. uid.*: <eorum imperium>; *cf. Syr.*: magnum erat
eorum imperium Tu autem 8 secund 9 dationis *Inter* potes
et Neq. *spat. trium litt.* 10 malignos 11 idololatrias sacrificio
12 uitulae cinus(*sive* os) in asparsi 13 hi(i ex a m.¹ *corr. uid.*)s
15 tingere ^tesemim (t s. s. m. *corr.*) male 16 uerbis 17 faciaea
(t *add. s. l. m. corr.*) autem 18 est sitis 19 ut secunda-
tionem un 20 de contin(*foramen antiq. duar. litt.*)gere
sub 21 conlegando temet 22 optinebis male 23 aduers(s in
ras. correct. uid. ex b)um 24 tamquam condemnae

- LV** possidebis. Non est discipulus super magistrum, hoc oportet nos sequi et nomine euangelico contentos esse et a secundatione omni modo nos abstinere, si-
- 30 cuti ipse d(omi)n(u)s, cum regnum homin(ibus) committeret et cognosceret, quod iusti deberent custodire praecepta ipsius, secundum tempora et leges definitionis* fecit.
- 34 **Habentes** itaque euangelium recapitulationem et uerticem legis, signaculum,
- LVI** quod plus est a* lege, a profetis, ut* euangelio nolite nihil aliud qu(a)erere. Secundatio enim destructa est, lex autem confirmata est et, qui uolunt esse sine lege, inuiti sub lege sunt. In lege dicit: Non occides. Si quis ergo interfecerit, a lege per Romanos condemnatur et sub lege est. Si ecclesiasticam uero regulam
- 5 et euangelicam formam utamur et contenti ei(s) simus, et spes nostra in dom(inum) non diminuabitur*. **Observate** igitur uos ab omni (h)eretico, qui legem non utuntur neq(ue) profetas et D(e)o omnipotenti non
- 10 credentes inimicantur* et abstinentes se a cibis et prohibent nubere et resurge-
- 15

26 sq. Matth. 10, 24.

LVI (Fol. 96^v; Quat. XI, p. 6) 6 sq. Exod. 20, 15 (13).

26 ma 28 ne (in ras.) secu^r 29 abstinere si 30 regnum hominus 31 cogno(no partim exes.)sceret 32 custodiri praecepta ipsius secu^r 33 du(u exes.)m An legis definitiones scrib.? 34 Habentes itaque

LVI 1 lationem signaculum 2 quod profetis ut euange 3 nolite 4 tio autem 5 uolunt le 6 inuiti (sive incerti) lege sunt in lege dicit non 7 occides ergo lege 8 sub 9 ecclesiasticam uero regulam 10 et formam utamur et co^r 11 nostra 12 Observate igitur uos 13 eretico utuntur 14 non 15 credentes inimicantur et abstinentes 16 nubere et resurge

re in carne nolunt, tamquam nolentes LVI
 manducare et bibere, sed demones uolunt resurgere spiritales in fantas-
 mis*; quique condemnabuntur in 20
 perenni igne in aeternum et ibi iudicabuntur. Fugite ergo ab ipsis, ut non
 simul cum eis pereatis. Si qui uero obseruantes secundum secundationem cus-
 todiunt consuetudinaria, naturaliter 25
 seminis sui cursus et adproximationes* mulierum, primum quidem cognos-
 cant, sicuti praediximus, quoniam ex secundatione, quod aduersum salua-
 torem est maledictum, uan[a]e confirmant ad propriam condemnationem, 30
 postea dicant, in quibus horis aut dieb(us) obseruant, ne orentur* aut eucharisti-
 am percipiant aut librum contingant, 34
 quoniam a s(an)c(t)o sp(iritu) euacuati sunt; per bap- LVII
 tismum enim s(an)c(tu)m sp(iritu)m accepimus, qui cum his, qui iuste conuersantur, semper
 est et obseruat illos. Mulieri <num>quam separatur propter naturale<m> meatum et con-
 mixtionem; sed semper adest et custodit 5
 eos, qui illum possident, sicuti in Pro-

LVII (Fol. 83^r; Quat. XI, p. 7)

17 nolunt (cf. AA.: τὴν ἀνάστασιν τῆς σαρκὸς οὐ πιστεύουσιν) no-
 lentes 18 bibere 19 lunt resurgere (Spat. trium litt.) spiritales
 20 quique con(foramen antiq. membranae) demnabuntur in 21 aeter-
 num 24 secundationem cus 25 consuetudinaria naturaliter
 26 adproximationes 27 mulierum primum cognos 28 cant
 sicuti praediximus quoniam ex 29 secu(sive o)ndatione aduersum
 30 uanae (e siue s) 31 mant ad propriam condemnationem
 33 ne (fort. m. corr. c minusc. add.) orentur (cf. προσέχεσθαι) aut
 34 aut librum contingant (nt contign.)
 LVII 1 euacuati 3 cum his qui iuste conuersantur 4 illos
 (siue is) mulieri quam (minus prob. qualis) sepa 5 naturale meatum
 7 eos possident (Spat. trium litt.) sicuti in pro

- LVII** uerbiis dicit d(omi)n(u)s: Cum autem dormis, custodiat te et, cum surge[n]s, adloquatur te.
- 10 Et iterum in euangelio similiter dicit d(omi)n(u)s: Omni habenti dabitur et abundabit; ab eo autem, qui non habet, et quod se sperat habere tolletur ab eo*. Ergo his, qui habent, additur* illis; ab his autem, qui sperant se in aliquibus diebus non habere,
- 15 et id, quod in aliis diebus sperant se habere, tollitur* ab ipsis. Si enim speras te, o mulier, in septem diebus in sessione fuisse et a s(an)c(t)o sp(iri)tu uacuatam, si defuncta fueris in diebus illis, uacua et sine spe ibis. Si autem sp(iritu)m habes semper, ab oratione uero et gratiarum actione et a libris subterfugis, cogita,
- 20 quia et oratio per s(an)c(tu)m sp(iritu)m suscipitur et gratiarum actio per s(an)c(tu)m sp(iritu)m sanctificatur et libri, cum s(an)c(t)i sp(iritu)s sonus* sint, s(an)c(t)i sunt. Si ergo in te habes s(an)c(tu)m sp(iritu)m, uane, inaniter obseruas s(an)c(t)i sp(iritu)s operas* tangere, sicuti et [h]ii, qui dicunt: Qui-
- 30 cumq(ue) iurauerit in altare*, nihil est; qui autem iurauerit in dono eius, quod desu-

8sq. Prouerb. 6, 22 11ssq. Matth. 25, 29 (13, 12) 29ssq. Matth. 23, 18

8 uerbiis dicit. dñs cum dormis(s siue t) cus 9 todia(s siue as) adloquatur te 10 Et 11 dñs omni habenti dabitur 12 ab eo autem non habet. et quod se spe 13 ab eo (*Spat. trium litt.*) Ergo 14 *Fort. addetur scrib.* autem 15 se in aliquibus habere 16 et id quod in aliis diebus sperant se ha 17 bere tollitur ab ipsis (*fort. tolletur scrib.*) enim speras 18 te septem diebus in sessione 19 fuisse et a scō. spū. uacuatam si 20 functa fueris in diebus uacua 21 ne spe i. bis autem spm. habes 22 oratione uero (*siue ra*) et (*siue ex*) gratiarum 23 tione libris subterfugis cogita (*Spat. trium fere litt. uac.*) 25 gratiarum actio 26 tificatur et libri cum scī. sps. sonus sint(*nt contign.*) 29 ras tangere et hii 30 iurauerit in altare nihil est qui (*Gr.: δς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ*) 31 iurauerit in dono quod desu

per est, debet. Quib(us) dixit d(omi)n(u)s: ¹⁹‘Stulti et **LVII**
 caeci, quid est maius: munus aut alta-
 re, quod sanctificat munus?’ ²⁰Qui ergo iu-
 rauerit in altare*, iurat in illo et in omni|bus, ³⁵
 quae sunt super ipsud*. ²¹Et qui iurauerit in **LVIII**
 templo, iurat in eo et in habitante in illo. ²²Et
 qui iurauerit in caelo, iurat in throno D(e)i et
 in eo, qui super ipsum sedet. Si itaque s(an)c(tu)m
 sp(iritu)m possides, fructos* uero eius contingere ⁵
 obseruas*, et audies similiter a d(omi)no D(e)o Chr(ist)o:
 ‘Stulta et caeca, quid est maius: panis aut s(an)c(tu)s
 sp(iritu)s, qui sanctificat panem?’ Ergo si sp(iritu)m
 s(an)c(tu)m possides, uana obseruas et uana custo-
 dis. Si habes s(an)c(tu)m sp(iritu)m, quid est, quod obser-
 uas? S(an)c(tu)s enim sp(iritu)s possidentibus se* semper
 adest et ab his, a quibus recesserit, longe est
 semper. Si autem ab aliquo s(an)c(tu)s sp(iritu)s uel
 uno die recesserit, in hunc mox inmundus ¹⁴
 sp(iritu)s ingreditur, sicuti dixit d(omi)n(u)s: ⁴³Cum ^{14*}
 exierit inmundus
 sp(iritu)s ab homine, circuit per <in>aquosa loca (id 15
 est per eos, qui non sunt baptizati, homines)
 et, cum non inuenerit refrigerium, ⁴⁴dicit:
 ‘In domum meam reuertar priorem, un-
 de exii’. Si ergo ueniens inuenerit uacantem
 et mundatum, ⁴⁵tunc uadit et adpraehendit ²⁰
 secum alios septem spiritus maligniores
 se et uenientes habitabunt in hominem

32 ssq. Matth. 23, 19—22.

LVIII (Fol. 83^u; Quat. XI, p. 8) 7 sq. *Ex scripturae loco, qui
 antecedit, format. uid.* 14^a ssq. Matth. 12, 43—45.

35 *buꝯ infra nꝯ pos. m.¹*

LVIII 4 eo 5 fructos (*sive us*) 6 xꝑo 7 stulta quid
 8 panem si 12 his a quibus longe 13 autem 14^a *Post*
spꝯ. interciderunt uerba ingreditur sicuti usque ad (15) spꝯ, quae m. corr.
in marg. infer. add. aquosa 16 sunt baptizati 17 non
 inuenerit 20 adpraehendit (*sive et*) 21 alios se(e *m.¹ ex i uid.*
corr.) ptem maligniores 22 habitabunt

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

- LVIII** illum* et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quare ergo cum egressus
 25 fuerit immundus sp(iritu)s, nusquam requiem inuenit. Discite, quoniam omnis homo repletus est fidelis quidem de s(an)c(t)o sp(irit)u, infidelis autem de immundo et ingressum non suscipit alieni sp(iritu)s; qui uero per baptismum
 30 reiecit et deposuit et liberatus est ab immundo sp(irit)u, s(an)c(t)o repletur. Si itaq(ue) bonum operatus fuerit, permanet in illum* sp(iritu)s s(an)c(tu)s et manet repletus et immundus locum non inuenit. Quia omnes homines
 35 a propriis spiritibus pleni sunt, et non recedent a gentilibus inspirationibus paenitus, quamdiu gentiles permanent, etiamsi bonum faciant: nulla est alia curatio, ut abscedat ab eo* sp(iritu)s immundus, nisi per sacram purgationem et sanctum baptismum. Ita ergo cum non possit ingredi, nusquam reuertetur ad eum, qui illum reiecit et deposuit. Qui autem repletus est s(an)c(t)o sp(irit)u, non illum succipit*. Tu autem, o mulier, sicuti dicis,
 10 etiamsi in diebus sessionis tuae uacua sis, ab immundo replearis sp(irit)u; conuertitur eni(m) in te et inuenit locum uacantem et erit in sempiternum in te inmundi et mundi sp(iritu)s ingressus et egressus et perpetuum
 15 bellum. Unde stulta, quae talis est, suspicio

LIX (Fo. 78^r; Quat. XI, p. 9)

25 sp̄s 26 quoniam homo 30 reiecit et deposuit et liberatus
 33 manet 34 homines 35 re

LIX 1 inspirationibus (s. l. *addid. m. corr. ut uid.*) paenitus
 2 gentiles permanent etiamsi bonum 3 aut nulla est alia curatio
 ut abscedat 4 immundus per sacram purgatio 5 sanctum
 ergo 6 ingredi 7 tetur ad eum qui illum rei(*sive* l)ec(*sive* r)it
 et deposuit 8 repletus est (a s. s. m. *corr.*, cf. u. 11; at LVIII, 31
 et LXII, 3) sc̄o. sp̄. illum 9 mulier 11 immundo replearis
 12 inuenit locum uacantem et erit 15 u(*sive* o)nde

a uobis speratur? Et ex eo, quod tales obser-
 uationes custoditis, per suspicionem ua-
 catio in uobis a sancto sp(irit)u erit et repleti-
 o ab immundo et ita erit uitae reiectio
 et combustio aeterna. Dicit mihi ue-
 ro postea, o mulier: Septem diebus tuae
 suspurgationis* uel sessionis tuae immun-
 da tibi eris secundum secundationem,
 et inueniris post septem dies tamquam no(n)
 baptizata et purgaris aut baptizaris, ut
 uidearis quasi mundata, et, quod est per-
 fectum, purgationem peccatorum cu(m)
 non inueneris, aeternae* igni daris tam-
 quam non baptizata. Secundum enim tu-
 am suspicionem immunda permanes et
 nihil tibi prodest septem dierum uana
 abstinentia, sed contrario et nociua, quia
 per conscientiam inquinata es et sicuti
 coinquinata condemnaris. Haec igitur
 super omnes cogitate, qui seminum
 cursus et adproximationes mulierum
 obseruant; nam quae tales sunt obserua-
 tiones omnes stultae et nociuae sunt. Si enim cur-
 sum seminis quis passus et adproximans
 mulieri baptizetur et stratum suum lauet,
 et erit illi hoc fatigatio, numquam defi-
 ciens a baptismo et a lauatione rerum et a

LIX

20

25

30

35

LX

5

LX (Fol. 78^v; Quat. XI, p. 10)

16 uobis speratur(*sine s*) eo tales 17 custoditis per
 suspicionem 18 gatio 19 reiectio 20 ue 21 ro postea
 (*Spat. unius litt.*) O mulier septem diebus tuae 22 suspurgationis
 25 baptizata et purgaris ut 26 uidearis quod est per; *uic* quod
 <si> est p. *scrib.*; *aliquid excid. uid.*; *Syr. discrepat* 30 permanes et
 31 dierum uana 35 seminum

LX 1 adproximationes mulierum 2 quae tales 3 omnes
 (*s. l. add. m. corr.*) stultae et nociuae sunt 4 et adproximans
 5 stratum 6 fatigatio numquam defi 7 baptismo lauatione
 rerum

- LX** stratu suo, et nihil aliud poterit agere. Si enim post seminis cursum et conmixtione(m)
 10 secundum secundationem baptizaris, necesse te est et hoc facere, ut, etiam si soricem calcaueris, baptizeris; et si ossum* morticinum* aut pellem aut ossum* uulneratum et monumentum tetigeris, debes baptizari. Et numquam exis mundus; nam et calciamenta de mortuis animalibus et a* uitalis immolatis pellibus calciaris et uestes de similibus lanis coperiris* et nunquam poteris mundari et sacratissimum baptismum infirmas et renouas delicta tua et
 20 in peccatis tuis prioribus inueniris et secu(n)-dationem in te recipies et confirmas et uituli idololatriam. Suscipis enim secundationem in te, recipis
 22^a et idololatria(m),
 propter quam secundatio posita est; et aliena et uetustissima peccata ut funiculum* longam et ut legis uinculum, iugum
 25 et lorum et iugum ipse tibi induces et uae adtrahes; secundationem confirmas, etiam in maledicto, quod aduersus saluatorem fuit, consentis et id, quod contra benedictionem et, qui benedictionis diuidit dignis, Chr(istu)m maledictum est, testimonium praebens maledictiones pos-

8 et nihil aliud poterit agere si 11 est et hoc facere ut etiam si su(sive so)ri 12 calcaueris baptizeris et si os(sive ip)sum 13 ossuum 15 exis 16 ciamenta de mortuis animalibus et abido 17 pellibus calciaris et uestes 19 sacratissimum 20 infirmas et renouas delecta 21 peccatis tuis prioribus 22 recipies et c(es et c in ras. ut uid.) onfirmas (s. l. m. corr. XXIV fere litt. add. dubias has fere: et confirmas secundationem); fort. cum Syr. scrib.: et sec. conf. et in te recipi(e)s uit. idol. uituli (m. corr. add. cum uersu seq.: idololatriam suscipis enim secundationem in te recipis et idololatria, quem inter u. 22. et 23. suppl.) 24 et funicu; Syr.: ut, corr. Nestle 25 longam et ut uinculum iugum; fort. leg.: et [ut] l. u., i. ut 26 tibi ue 30 benedictionem et qui benedictionis 32 pos

sidebis. Si quis enim maledicit, maledic- **LX**
 tus est qualium maledictionum et qua-
 lium et quantarum condemnationum **35**
 rei erunt, qui saluatoris nostri d(omi)ni D(e)i male- **LXI**
 dictum laudant. Unde fugite a talibus ob-
 seruationibus, dilectissimi, et cum accepe-
 ritis solutionem, et ipsos nolite conligare
 et a d(omi)no et saluatore releuati <uos>met ipsos no- 5
 lite onerare, sed penitus nolite obseruare
 et sperare tales esse inquisitiones et quae-
 rere segregationes aut aspersiones aut bap-
 tismas* aut purgationes. Secundum secun-
 dationem †ta[n]ctionem monumenti uel **10**
 mortui et baptizantur. Uos uero secu(n)-
 dum euangelium et secundum s(an)c(t)i sp(iritu)s uir-
 tutem et in memoriis* congregantes uos
 et sacrarum scripturarum facite lectio-
 nem et ad D(eu)m praeces indesinenter offe- **15**
 rite*, et eam, quae secundum similitudine(m)
 regalis corporis Chr(isti) est, regalem eucha-
 ristiam offerte tam in collectis uestris qua(m)
 etiam et in coemiteriis* et in dormientiu(m)
 exinitione*, panem mundum praeponen- **20**
 tes, qui per ignem factus est et per inuoca-
 tionem sanctificatur, sine discretione
 [sanctificatur sine discretione] orantes
 offerite pro dormientibus. Qui enim D(e)o

LXI (Fol. 97^r; Quat. XI, p. 11)

33 maledicē (*alter.*) 34 maledictionum (u *ex is m. corr.*)
 35 condemnationum
LXI 1 erunt 2 dictum ob 3 seruationibus accepe
 5 releuati-in-et (m *puncto s. s. m. corr. del. uid.*; at *m. 1 fort.* <uos>met *scr.*
uol.) 6 nolite 7 inquisitiones-et 9 tismas aut purgationes
 10 tactionem (n *prius delet. uid.*); *subaud. uid.*: <enim post> tactionem
 monumenti uel 15 praeces offe 16 et (*in ras. ut uid.*)
 17 xp̄i 19 dormientiu 20 exinitione omnem (*Syr.*: panem)
 21 qui factus inuoca 22 sanctificatur 23 sanctificatur sine
 discretione *m. 1 uid. del.* 24 dormientibus (*Spat. trium litt.*) Qui enim

- LXI** 25 crediderunt, secundum euangelium,
etiamsi mortui fuerint, non sunt mor-
tui, sicuti d(omi)n(u)s et saluator noster dicit
Sadduceis: De resurrectione mortuoru(m)
non legistis, quod scriptum est, quonia(m)
30 ego sum D(eu)s Abraham et D(eu)s Isac et D(eu)s Ia-
cob? Non est D(eu)s mortuorum, sed uiuoru(m).
Nam et Eliseus profeta, cum dormisset,
uetustissimum iam mortuum suscita-
uit; tetigit enim corpus eius corpus
34 defuncti et suscitauit illud. Numquam
LXII uero hoc fuisset, nisi corpus illius, qui dor-
mierat, sanctum fuisset et repletum sanc-
to sp(irit)u. Unde ergo eos, qui requiescunt,
5 sine obseruatione tangentes nolite abo-
minari et, quod in consuetudinibus est,
id nolite segregare. Nam et ea, quae fluctu(m)*
patiebatur, cum tetigisset salubrem fim-
briam, non est repraehensa, sed tum sana-
10 ta tectam remissionem peccatorum
meruit. Itaq(ue), cum naturalia profluunt
uxoribus uestris, nolite conuenire illis,
sed sustinete eas et scientes propria mem-
bra esse, diligite sicut proprias animas, si-
15 cuti et in Malachia, qui nuncupatus est an-
gelus, in duodecim Profetis scriptum est:

28 ssq. Matth. 22, 31 et 32 32 ssq. Cf. Reg. IV 13, 21.

LXII (Fol. 97^u; Quat. XI, p. 12) 7 ssq. Cf. Matth. 9, 20—22
11 sq. Cf. Leuit. 18, 19

25 secundum 27 tui sicuti 28 resurrectione 30 ds abraham
et ds (d exes.)-i-sac (cf. LXIV, 21) 31 mor(r exes.)tuorum 32 Nam
et eliseus 33 uetustissimum mortuum suscita 34 tetigit enim
eius (Spat. duar. litt.) Corpus

LXII 2 uero fuisset nisi corpus illius 3 sanc (alt.) 4 requie-
scunt 6 minari consuetudinibus 7 it nam (m ex h corr. uid.
m.) fluctu 8 cum 9 repraehensa sana 10 tectam pec-
catorum (cf. AA.: τῆς ἀπέσεως πάντων τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῆς ἡξιώθη)

11 profluunt (nt contign.) 13 sustinete mem 14 diligite
proprias animas si 15 et in malachia nuncupatus est an

Quoniam d(omi)n(u)s contestatus est inter medi-**LXII**
 um <te et mediam> mulierem iuuentutis tuae, 18
 quam dereliqui<s>t<i>: et ipsa particeps tua; et 18^a
 non alius
 fecit et reliquum sp(iritu)s eius. Et dixistis:
 Quid aliut quaerit d(omi)n(u)s nisi semen? Et custo- 20
 dite in sp(irit)u uestro et mulierem iuuentu-
 tis tuae ne derelinquas. Et mulier ergo,
 cum in menstruis est, et uir, cum in cursu
 seminis, et uir et mulier legibus ad nupti-
 as conuenientes et ab alterutrum* exur- 25
 gentes sine obseruatione et non loti orent
 et mundi sunt. Quicumque autem alie-
 nam uxorem sollicitans inquinauerit
 post inlumptionem, quod dicit Grae-
 cus fotisma, aut iterum coinquinatus 30
 meretrici exsurrexeris ab ea, etiamsi om-
 ne pelagum* uel omnibus fluminib(us) lotus
 fueris, mundus esse non poteris. Cauete
 ergo, carissimi fratres, eas, quae tales sunt, 34
LXIII
 stultas obseruationes, et ea, quae immor-
 talitatem praestant, pertinaces* et cari cus-
 todientes in uno coniugium* corpus ues-
 trum immaculatum et absq(ue) inquinati-
 one, ut particeps* immortalitatis et regni 5

17 ssq. Malach. 2, 14 et 15.

LXIII (Fol. 92^r; Quat. XI, p. 13)

18 um mulierem (cf. AA. et LXX: ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον
 γυναικὸς νεότητός σου) Post tuae m. corr. .hd. s. s. et infra prae-
 posito siglo .hs. add.: quam dereliquit et ipsa particeps tua (cf. LXX:
 ἦν ἐγκατέλιπες) 21 dire (AA. et LXX: καὶ φυλάξασθε) 22 ergo
 23 cursu (siue ο) 26 orent (nt contign.) 27 autem alie (supe-
 riores alie litt. partes conspic.) 28 in (n exes.)quinauerit 30 au (exes.)t
 .i. te. rum. coinquinatus(us contign.) 31 exsurrex(eris exes.)eris
 33 mundus pot(apex rest.)eris (Spat. duar. litt.) Ca(a exes.) uete
 34 ca(a exes.)rissimi sunt(nt contign.)

LXIII 3 todientes in uno coniugium corpus ues 4 et absq in-
 quinati 5 particeps (AA.: μέτοχοι; fort. particep(e)s siue parti-
 cip(e)s corrig., cf. I, 7, 10 al.) regni

LXIII D(e)i et communionis efficiamini et promissionem d(omi)ni D(e)i accipientes requiescatis in saecula saeculorum. Et per pluriore et similes manifestationes adhuc habentes
 10 uobis clariorem facere doctrinam, cum ampliaretur scriptura, hic alicubi iam deponimus uerbum, ut non per seueriorem ueritatem ad satietatem uobis fiat doctrinae nostrae sermo. Unde nolite
 15 grauitate ferre de his, quae dicta sunt; nam et ipse d(omi)n(u)s et saluator noster cum seueritate respondens his, qui digni erant condemnatione, dixit: Tollite illos et mittite in tenebras exteriores; et ibi erit fletus et stridor dentium et: Abite a me, maledicti, in ignem aeternum, quem [prae]parauit pater meus diabolo et angelis eius. Et ignis et gladii operas* facit uerbum.
 20 Et per Hieremiam dicit: Uerbum d(omi)ni sicuti secure* c(a)edens lapidem et ignis perambulans et consumens. Gladius ergo et ignis et securis <non> est audientibus ueritatem; uerbum, quod populum* non libenter audiuit, cum argueretur a d(omi)no et magistro
 25 nostro, sed non crediderunt sperantes esse sic, ut est ferrum et ignis, eo, quod non

18 ssq. Cf. Matth. 25, 30 20 ssq. Matth. 25, 41 24 ssq. Cf. Ierem. 23, 29

6 efficiamini 7 sionem dñi dī. requiescatis 8 saecula
 et per 9 manifestationes 10 clariorem 11 scriptura 12 deponimus uerbum per 13 uobis fiat 14 nostrae nolite
 15 quae 16 saluator noster cum seue 17 ritate respondens his
 qui 18 dixit 19 tenebras 21 aeternum prae m.² s. l.
 add. 22 diabō (sine u)lo 23 et gladii 24 Et dicit uerbum
 25 secure cedens (aut edens) ignis (Spat. duarum litt.) perambu
 27 securis est au (is est au m.¹ ut uid. in ras.); non cum Syr. add.
 Nestle 28 Uerbum; fort. uerbum <uero> cum Syr. et Nestl. 29 argue-
 retur 30 sed non crediderunt sperantes; subaud. uid.: uerbum non (esse)

faciebant audientes, quae ab eo diceban- **LXIII**
 tur; dura enim illis uidebantur uerba ip-
 sius. Sic itaque dicebat illis: Quid[e] me dicitis:
 'D(omi)ne, d(omi)ne', et non facitis, quae dico? **35**
Similiter ergo et scriptura nostra quib(us)da(m) **LXIV**
 uidetur seuerissima esse propter uerita-
 tem suam. Si enim scripsissemus humani-
 ora ad gratiam hominibus, multi a fide po-
 tuissent debilitari et nos rei pro eis era- **5**
 mus. Sicuti ergo medicus non diu tenere sa-
 piens putridinem* per medicamina et em-
 plastros*, sed ad acutiorem uenit curatio-
 nis medellam, id est ad ferrum et caute-
 ria, per qu(a)e sola optinet infirmitatem et **10**
 sanat eum*, similiter uerbum d(omi)ni his qui-
 dem, qui audiunt illum et faciunt, emplas-
 ter* et cataplasma et malacma* est, his ue-
 ro, qui audiunt et non faciunt, ferrum et
 ignis esse uidetur. Ipsi ergo, qui potens est **15**
 aperire aures cordis uestri, ut suscipiatis
 quae ministrata sunt eloquia d(omi)ni per
 euangelium et per doctrinam Ie(s)u Chr(ist)i Na-
 zoreni, qui crucifixus est sub Pontio Pila-
 to et dormiuit, ut euangelizaret Abra- **20**
 ham et Isac et Iacob et sanctis suis uniuer-

34 sq. Luc. 6, 46.

LXIV (Fol. 92^u; Quat. XI, p. 14) 16 sq. Cf. Maccab. II 1, 4

32 faciebant 34 Cf. Luc. l. l.: *Τί δέ με καλεῖτε; ἰτέμ Συρ.;*
non scrib.: Quid <d>e me 35 Post dico spat. uac.

LXIV 1 scriptura nostra quib·d·a·s (s uirgula supra addita in
 m corr. uid.) 2 uidetur seuerissima propter uerita 3 tem
 quam si enim scripsissemus humani 4 po 5 debe(e in i corr.
 uid. m.¹)litari et fort. delet. 6 ergo 7 pi (aut l)ens
 putridinem per medicamina 8 plastros acutiorem curatio
 11 similiter uerbum dni 12 audiunt illum et faciunt emplas 13 ma-
 lacma est ue 14 faciunt ferrum 15 ipsi (fort. m. corr. supra
 alter. i scr. e) 16 aperire cordis uestri ut 17 ministrata
 per 18 ihu·xpi·na 19 zoreni (AA., CA.: Ναζωραίου) crucifixus
 (sue os) 20 to 21 isac (cf. LXI, 30) et sanctis suis uniuer

LXIV sis tam finem saeculi quam resurrectio-
 nem, qua(e) erit mortuorum, et exurrexit
 a mortuis, ut ostendat et det notis suis pig-
 25 nus resurrectionis, et in caelis susceptus
 per uirtutem D(e)i et sp(iritu)s eius, et sedenti[s] ad dex-
 tram sedis omnipotentis D(e)i super Cheru-
 bin, qui †ueniunt cum uirtute et gloria iu-
 dicare uiuos et mortuos: ipsi est potentia
 30 et gloria et magnitudo et regnum, patri
 et filio, qui erat et est et erit et nunc in gene-
 rationes generationum et in omnia sae-
 33 cula saeculorum. Amen.

25 ssq. Cf. Marc. 16, 19; Psalm. 109 (110), 1; Hebr. 8, 1 et 10, 12.

22 saeculi resurrectio 23 qua erit mortuorum et exurrexit
 24 mortuis ut ostendat et notis; an cum Syr. nobis (AA.: ἡμῶν)
 scr.? 25 nus resurrectionis 26 Per et sp̄s ei(i siue s)us et
 sedentis (AA., CA.: καθισθέντι) ad dex; nisi forte sede[n]t is corr.
 27 omnipotentis dī super cheru 28 ueniunt (AA.: τῶ ἐρχομένῳ) cum;
 fort. ueniuit (i. e. uenibit, ueniet) scr. gloria iu 29 potentia
 30 gloria 31 qui erat nunc in gene 32 omnia sae Post
 Amen uacat spat. Minuta fuerat fort. suscriptio.

**CANONUM ECCLESIASTICORUM,
QUI DICUNTUR S. APOSTOLORUM
ET AEGYPTIORUM,
RELIQUAE VERONENSES.**

CANONUM ECCLESIASTICORUM, QUI DICUNTUR S. APOSTOLORUM

LXV—LXVII.

I. Guil. Bickell ('Gesch. d. Kirchenr.' I, p. 124—132); Ad. Harnack ('Texte u. Unters.' II 2, p. 234, 6—237, 12; II 5, p. 16ssq.); F. X. Funk (*Doctrina XII Apostol., Canones Apost. eccl.*, Tub. 1887) c. XVIII, 5—c. XXX, p. 64, 7—72, 9.

C. XVIII, 5. (Εἰ δέ τις νοθευόμενος ἀθάδῶς ἀποκριθῆ, τὸ
ἐν ποιήσαντες οἱ ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν τοιοῦτον μετὰ ἰσῆς βουλῆς, ὃ ἄν)
LXV 1 ἢ ἄξιον, δικασάτωσαν, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι, μήποτε
ἐνὸς πρόσωπον λάβωσι καὶ ἐπὶ πλεῖον νεμηθῆ ὡς γάγγραινα
καὶ αἰχμαλωτισθῶσιν οἱ πάντες. XIX. Ἰάκωβος εἶπεν·
5 Ἀναγνώστης καθιστανέσθω πρῶτον δοκιμῇ δεδοκιμασμένος,
μὴ γλωσσοκόπος, μὴ μέθυσος, μὴ[τε] γελωτολόγος, εὐτρο-
πος, εὐπειθής, εὐγνώμων, ἐν ταῖς κυριακαῖς συνόδοις πρῶτος
10 σύνδρομος, εὐήκοος, διηγητικός, εἰδῶς, ὅτι εὐαγγελιστοῦ τόπον
ἐργάζεται. Ὁ γὰρ ἐμπιπλῶν ἅτα μὴ νοοῦντος ἔγγραφος λογι-

C. XVIII, 5 (LXV, 1 sq.) ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φ. ἔχ. Tim. I 5, 20
(3) ὡς γάγγραινα cf. Tim. II 2, 17

Ex cod. V (indob. hist. Graec. 7, olim 45; fol. 6^u—7^u)
C. XVIII, 5 Εἰ δέ τις usque ad οἱ πάντες om. Aeth. (ap. Lud.) ὃ ἄν
εἰ (V m.¹ εἰ in ras.); εἴη uel ἢ Lag. ἔχουσι V αἰχμαλωτισθῶσιν (sic
recte V) XIX πρῶτον+δοκιμῇ; fort. πρῶτον πάση δοκιμῇ cum Lat.
scrib. (cf. c. XX, 3 siue LXV, 27) γλωσσοκόπος (πο in ras. m.¹; fuerunt
tres litt.: τ * * uel μ * *) μὴ τε sic V, μηδὲ Funk (sed cf. c. XX, 2
siue LXV, 22 sq.) γελωτολόγος V εὐπειθεῖς μὴ νοοῦντος, nisi
cum Lat. de plur. cogit.

ET AEGYPTIORUM, RELIQUIAE VERONENSES.

LXV—LXXII.

Iob Ludolf (*Ad suam historiam Aethiop. commentarius*, 1691) p. 320—328; H. Tattam (*The Apostolical Constit. or Canons of the Ap. in Coptic*, 1848) c. 18—33; Lagarde AA. II, p. 457, 25—462, 14, *Reliq. iur. eccl. ant.* (1856) p. 78, 7ssq., Aegypt. c. 18—33 (cf. CA. VIII, c. 3—5, 12, 15—17, 26—28, p. 236—239, 248—258, 261—263, 265—267); Ioh. Achelis ('*Texte und Unters.*' VI) p. 39—67 (Ephr. Rahmani, *Testamentum Domini nostri Iesu Christi*, 1899, I, c. 21, 23, 24, 30, 38, p. 27—33, 37—45, 49, 69—71, 91—93).

XVIII, 5
(Funk.)

iustum fuerit, iudicabunt, ut et ceteri timorem habeant et ne unius personam accipiant et in amplius serpiat* sicut cancer et captiuentur omnes. <Iacobus dixit:>

LXV

XIX

Lector ordinetur primum probatione
omni probatus, non linguosus, non ebrius, non inrisibus deditus, bonis moribus, suasibilis*, bonae conscientiae, in dominicis congregationibus primarius accurrens, obaudiens, narrabilis*, sciens, quoniam locum euangelistae inplet. Qui enim, cum

5

10

LXV (Fol. 63r; Quat. XII, p. 5) *Inscriptio deest. Testimonia ad u. 1 sq. et 3 uide in pag., quae anteced.*

LXV 1 <quod> iustum fuerit 4 Post captiuentur omnes spatium vacuum respondet suppletis litteris, quae miniatæ fuisse uid. (idem ualet de spatiis, quae in u. 14, 35, LXVI, 12sq., 24, 33, 35, LXVII, 3, 7sq., 9, 12, 15, 18sq., 23 exstant) 5 probatione 9 congregationibus primarius accurrens 10 narrabilis sciens 11 cum (aut quod aut quia)

σθῆσεται παρὰ τῷ θεῷ. **XX, 1.** Ματθαῖος εἶπεν· Διά-
 LXV 15 κonoι καθιστάσθωσαν <γ'>· γέγραπται· Ἐπὶ τριῶν σταθῆ-
 σεται πᾶν ῥῆμα κυρίου. 2. Ἔστωσαν δεδοκιμασμένοι πάση
 διακονίᾳ, μεμαρτυρημένοι παρὰ τοῦ πλήθους, μονόγαμοι,
 τεκνοτρόφοι, σώφρονες, ἐπιεικεῖς, ἡσυχοὶ, μὴ γόγγυσοι, μὴ
 20 δίγλωσσοι, μὴ ὀργίλοι (ὀργὴ γὰρ ἀπόλλυσιν ἄνδρα φρόνιμον),
 μὴ πρόσωπον πλουσίου λαμβάνοντες μηδὲ πένητα κατα-
 δυναστεύοντες μηδὲ οἴνω πολλῷ χρώμενοι, εὐσκυλτοὶ· 3. τῶν
 25 κρυφίων ἔργων καλοὶ προτρεπτικοί, ἐπαναγκάζοντες τοὺς
 ἔχοντας τῶν ἀδελφῶν ἀπλοῦν τὰς χεῖρας, καὶ αὐτοὶ εὐμε-
 τάδοτοι, κοινωνικοί, πάση τιμῇ καὶ ἐντροπῇ καὶ φόβῳ τιμώ-
 μενοι ἀπὸ τοῦ πλήθους, ἐπιμελῶς προσέχοντες τοῖς ἀτάκτως
 30 περιπατοῦσιν, οὓς μὲν νουθετοῦντες, οὓς δὲ παρακαλοῦντες,
 οὓς δὲ ἐπιτιμῶντες· τοὺς δὲ καταφρονοῦντας τελέως παρα-
 πεμπόμενοι, εἰδότες, ὅτι οἱ ἀντίλογοι καὶ καταφρονηταὶ καὶ
 35 λοιδοροὶ Χριστῷ ἀντετάξαντο. **XXI, 1.** Κηφᾶς εἶπεν·
 LXVI 1 Χῆραι καθιστανέσθωσαν τρεῖς· αἱ δύο προσμένουσαι τῇ
 προσευχῇ περὶ πάντων <τῶν> ἐν πείρᾳ καὶ πρὸς τὰς

C. **XX, 1** (LXV, 15sq.) Ἐπὶ τριῶν κτλ. Deut. 19, 15; Matth. 18, 16;
 Cor. II 13, 1 (*quibus locis κυρίου om.*) 2 (16ssq.) Cf. Tim. I 3, 8—13
 et (*de episcopo*) Tim. I 3, 3; Tit. 1, 7 (20sq.) Cf. Prouerb. 15, 1 ὀργὴ
 ἀπόλλυσιν καὶ φρόνιμος 3 (26sq.) εὐμετάδοτοι, κοινωνικοί cf.
 Tim. I 6, 18 (28) τιμώμενοι u. Διδαχ. 15, 2 (29) ἀτάκτως περι-
 πατοῦσιν cf. Thess. II 3, 6 et 11 (30sq.) νουθετοῦντες — ἐπιτιμῶντες
 u. Thess. I 5, 14 et Tim. II 4, 2 (35) Χριστῷ ἀντετάξαντο
 cf. Luc. 10, 16 **XXI, 1** (LXVI, 1 ssq.) *De uidiis* cf. Tim. I
 5, 5 et 10

C. **XX, 1** <τρεῖς> I. Gu. Bickell, Funk; numer. excid. uid. in V
 (καθιστάσθωσαν· γέγραπται), deest in interpretationibus 2 λαμ-
 βάνοντες (es in ras., corr. m.⁷) 3 ἀπλοῦν **XXI, 1** αἱ (in
 ras., m.¹ corr. uid.) πάντων <τῶν> Lag.

	replet aures non intelligentium, adscriptus operarius deputabitur apud D(eu)m.	LXV
xx, 1	<Matthaeus dixit:> Diacones ordinentur <III>; scriptum est: In tribus testibus stabit om-	15
2	ne uerbum d(omi)ni. Sint etiam probati omni ministerio, testimonium habentes a multitudine, unius uxoris uiri, filiorum educatores, casti, mansueti, quieti, non murmuriosi*, non bilingues, non iracundi (ira eni(m) perdit uirum prudentem), non accipientes personam diuitis nec pauperem grauant	20
3	es; occultorum operum ad bonum hortantes, cogentes eos fratres, qui habent, extendere manus*, et ipsi porrigentes, communes, in omni honore et reuerentia et timore a multitudine honorentur, ingeniose adtendentes eos, qui inquieti ambulat,	25
	et alios quidem corripientes, alios uero obsecrantes, alios autem arguentes; eos iterum, qui contemnunt, omni modo segregantes, scientes, quoniam contradictores et contemptores et detractatores	30
xxi, 1	Chr(ist)o restiterunt. <Cephas dixit:> Uiduae ordinentur tres: duae, quae insistant orationi pro omnibus, qui in temptationibus sunt, et ad reuelationes de	35 LXVI

Testimonia ad u. 15sq., 16ssq., 20sq., 26sq., 28, 29, 30sq., 35 in altera exstant pag.

LXVI (Fol. 68^u; Quat. XII, p. 6) *Testimonium ad u. 1ssq. in priore pag. est allatum*

13 apud 14 Diacones ordinentur 15 tribus testibus stabit
 (ab *ex corr. m.*¹) 16 probati 18 .u.ni. (*supra ni m.*² usq. *pos.*;
cf. X, 24, LII, 22) 19 murmu 20 bilingues non iracundi. 21 perdet
 22 tis (*prius*) 23 mobi 24 hor 25 cogentes 26 tendere manos
 29 niosi inquieti ambulat (*b corr. uid.*; *nt contign.*) 30 alios
 uero 31 eos 32 iterum qui contemnunt
LXVI 1 ordinentur 3 re(e *ex a corr. uid.*)uelationes

ἀποκαλύψεις, περὶ οὗ ἂν δέη· 2. μία δὲ παρεδρεύουσα
 LXVI 5 ταῖς ἐν ταῖς νόσοις πειραζομέναις εὐδιάκονος ἦ, νηπτικῆ,
 τὰ δέοντα ἀπαγγέλλουσα τοῖς πρεσβυτέροις, μὴ αἰσχρο-
 κερδῆς, μὴ οἴνω πολλῷ προσέχουσα, ἵνα δύνηται νήφειν
 10 πρὸς τὰς νυκτερινὰς ὑπηρεσίας καὶ εἴ τις ἕτερα βούλοιοτο
 ἐργαγεῖν. Καὶ γὰρ ταῦτα πρῶτα κυρίου θησαυρίσματα
 εἰσιν ἀγαθὰ. XXII, 1. Ἄνδρας εἶπεν Διάκονοι ἐργάται
 τῶν καλῶν ἔργων νυχθήμερον ἐπελεύσονται πανταχοῦ, μήτε
 15 πένητα ὑπεροπτεύοντες μήτε πλούσιον προσωποληπτοῦντες,
 ἐπιγνώσονται τὸν θλιβόμενον καὶ ἐκ τῆς λογίας οὐ παρα-
 πέμψονται· 2. ἐπαναγκάσουσι τοὺς δυναμένους ἀποθησαυρί-
 ζειν εἰς ἔργα ἀγαθὰ, προορῶντας τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου
 20 ἡμῶν· Ἐἰδετέ με πεινῶντα καὶ οὐκ ἔθρέψατέ με·
 Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες καὶ ἀμέμπτως τόπον ἑαυ-
 τοῖς περιποιῶνται τὸν ποιμενικόν. XXIII, 1. Φίλιπ-
 πος εἶπεν· Ὁ λαϊκὸς τοῖς λαϊκοῖς πράγμασι περιπει-
 25 θέσθω ὑποτασσόμενος τοῖς παρεδρεύουσι τῷ θυσιαστηρίῳ.
 2. Ἐαστος τῷ ἰδίῳ τόπῳ ἀρεσκέτω τῷ θεῷ, μὴ φιλεχθροῦντες

C. XXI, 2 (LXVI, 7ssq.) μὴ αἰσχροκερδῆς, μὴ οἴνω πολλῷ πρ. (*de diaconis*)
 Tim. I 3, 8 XXII, 1 (17) ἐκ τῆς λογίας cf. Cor. I 16, 1 2 (18ssq.) Cf.
 Tim. I 6, 17—19 (20 sq.) Cf. Matth. 25, 37 et 42 (21 ssq.) Cf. Tim.
 I 3, 13: Οἱ γὰρ κ. δ. βαθμὸν ἐ. καλὸν περιπ.; u. Clem. Cor. I 44, 3:
 λειτουργήσαντας ἀμέμπτως XXIII, 1 (24sq.) Cf. Clem. Cor. I 40, 5: Ὁ
 λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λ. προστάγμασιν δέδεται. (u. *Funkium ad h. l.*)
 (25sq.) τοῖς παρεδρεύουσι τῷ θυσιαστηρίῳ cf. Cor. I 9, 13
 2 (26ssq.) Cf. Clem. Cor. I 41, 1: Ἐκ. ἡμῶν ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐαρε-
 στεῖτω (εὐχαριστ. cod. Alex.) τῷ θεῷ . . . μὴ παρεχβαίνων τὸν ὠρι-
 σμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα; cf. *ibid.* 40, 5

C. XXI, 2 εὐδιάκονος ἦ νηπτικῆ V δόναιτε ἕτερα V, *interpre-*
tationes, Funk; ἕτερα Harnack XXII, 1 ἐπελεύσονται V; ἐπελεύσοντες
 Bickell; ἐπιλέσοντες M. Schmidt (*Hilgenf.*); ἐπελεύσονται Funk τὸν
 θλιβόμενον, *Lat. legisse uid.* τοὺς θλιβομένους 2 πινόντα *Fort. cum*
Lat. ἐθρέφατε [με] scrib. (cf. Matth. 25, 37 ἐθρέφαμεν) διακονίσαντες
 περιποιῶνται V, προσποιῶνται Funk XXIII, 1 περιποιθῆσθω V,
 περιπειθῆσθω Lag. 2 *In Latini Graeco exemplari uaria lectio μὴ*
φιλεχθρῶν supra seq. plur. scr. uid. fuisse

xxi, 2	quacumque re necesse fuerit; una uero obseruet eis, qui in aegritudinibus tempta(n)-tur, bene ministrans, sobria, praesbyteris renuntians ea, quae expediunt, non turpe lucrum adpetens, non uino multo dedita, ut possit sobria esse ad nocturna ministeria et si qua alia uoluerit bene operari. Nam hae primae d(omi)ni sunt bonae thensurationes*.	LXVI 5
xxii, 1	<Andreas dixit:> Diacones operarii bonorum noctu et die ubiq(ue) circumeant et neq(ue) pauperum* despiciant neq(ue) diuitis personam accipiant, sed cognoscant eos, qui tribulantur, et de collecta non necligant*; cogant autem eos, qui possunt, thensaurizare sibi in operibus bonis, ante oculos habentes uerba magistri nostri: 'Uidistis me esurientem et non pauistis'. Qui enim bene ministrauerint et sine repraehensione, locum sibi pastoris adquirunt.	10 15
2		20
xxiii, 1	<Philippus dixit:> Laicus laicis iussionibus seruus sit obaudiens his, qui praesunt altario. Unusquisq(ue) in loco suo placeat d(omi)no, non diligens inimicitiam*, non aemulantes inuicem de his, qu(a)e singulis de-	25
2		

Testimonia ad u. 7 ssq., 17, 18 ssq., 20 sq., 21 ssq., 24 sq., 25 sq., 26 ssq. in pag. 96. inuenies prolata

4 quacumque re necesse 5 qui (fort. qu(a)e corrig.) in aegritudinibus 7 expediunt (Spat. duar. litt.) non 8 turpe (probab. quam i) lucrum multo 9 ut possit sobria esse ad nocturna 10 ministeria (Spat. trium litt.) Et uoluerit 13 bonorum 14 circumeant et neq. paupe 15 diuitis 16 cognoscant eos qui tri 17 bulantur eo (alter.) 18 thensauri 19 operibus bonis oculos 20 habentes uerba magistri nostri uidistis 21 e-surientem et non qui 22 ministrauerint et sine repraehen 23 pastoris adquirunt 24 Laicus laicis iussio 25 nibus seruus (siue ia siue et) sit (siue at) obaudiens his qui prae 26 sunt altario unusquisq. in loco place 27 [non diligens inimicitiam] scrib. uid., nisi quid in Graeco excid. non (alter.) 28 aemulantes inuicem de his

Didascaliae Apost. ed. Hauler.

7

- ἀλλήλοις περὶ τῶν τεταγμένων, ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη παρὰ
 LXVI 30 τῷ θεῷ. 3. Ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου τὸν δρόμον μὴ παρατεμ-
 νέσθω· οὐδὲ γὰρ οἱ ἄγγελοι παρὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς
 οὐδὲν ἕτερον ἐξελίσσουσιν. XXIV. Ἀνδρέας εἶπεν·
 Ἐύχρηστόν ἐστιν, ἀδελφοί, ταῖς γυναιξὶ διακονίαν κατα-
 35 στήσαι. XXV. Πέτρος εἶπεν· Ἐφθάσαμεν τάξαντες·
 LXVII 1 περὶ δὲ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος ἀκριβῶς
 μὲνύσωμεν. XXVI, 1. Ἰωάννης εἶπεν· Ἐπελάθεσθε,
 ἀδελφοί, ὅτε ἤτησεν ὁ διδάσκαλος τὸν ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον
 5 καὶ ἠλόγησεν αὐτὰ λέγων· Ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου
 καὶ τὸ αἷμα, ὅτι οὐκ ἐπέτρψε ταύταις συστήναι ἡμῖν.
 2. Μάρθα εἶπεν· Διὰ Μαριάμ, ὅτι εἶδεν αὐτὴν μειδιῶσαν.
 10 Μαρία εἶπεν· Οὐχ, ὅτι ἐγέλασα· προέλεγε γὰρ ἡμῖν, ὅτε
 ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ ἀσθενὲς διὰ τοῦ ἰσχυροῦ σωθήσεται.
 XXVII. Κηφᾶς εἶπεν· Ἐνίαν μέμνησθε δέ, ὅτι ταῖς γυναιξὶ
 15 καθεζομέναις. XXVIII. Ἰάκωβος εἶπεν· Πῶς οὖν δυνα-
 μεθα περὶ γυναικῶν διακονίαν ὀρῶσαι, εἰ μὴ τι διακονίαν,
 ἵνα ἐπισχύσωσι ταῖς ἐνδεομέναις; XXIX. Φίλιππος εἶπεν·

C. XXIII, 2 (LXVI, 29 sq.) ἕκαστος κτλ. cf. Cor. I 7, 24: ἐκ. ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ 3 (31 sq.) οἱ ἄγγελοι κτλ. u. Clem. Cor. I 34, 5 XXVI, 1 (LXVII, 5 sq.) Cf. Matth. 26, 26—28 (Marc. 14, 22 et 24 al.) 2 (11sq.) *sententia in s. scriptura deest*

C. XXIII, 2 ἐκλήθη, <ἐν τούτῳ μενέτω> Harnack; Funk cum ceteris nihil mutat ad subiectum ἕκαστος subaudiens ἀρεσυνέτω Pro θεῷ fort. cum Lat. Χριστῷ (χρῶ) scrib. 3 παρατεμνέσθω V, Funk XXIV omis. Aeth.; c. XXIV usque ad XXIX, quae capita Hilgenf., Pitra, Krawutzcky secludenda censuerant, explicavit Funk XXVI, 1 Ἐπελάθεσθαι 2 Μάρθα εἶπεν in V geminatum μηδιῶσαν Obvienti V, editt.; Non ideo risi, quod Aeth.; Οὐχ ὅτι scripsi cum Lat. XXVII μέμνησθαι δὲ V; μέμνησθε λε<γόντων> Hilgenf. ὀρῶσαι προσεύχεσθαι | (in exitu uersus) V; <προσέταξεν> addidit; ὀρῶσαι <πρέπει> προσεύχ. Bickell, edd. ἀπὸ V; ἐπὶ Wilamowitz καθεζομένοις V XXVIII διακονίαν (prius) V; διακονίας scr. edd.

xxiii, 3	creta sunt loca, unusquisq(ue) in quo uocatus est a Chr(ist)o. Et non alter alterius locum inuadat; nec enim angeli supra id, quod illis dispositum est, aliut reuoluent*.	LXVI 30
xxiv	<Andreas dixit:> UTile est, fratres, mulieribus diaconissam ordinare.	
xxv	<Petrus dixit:> PRAeuenimus constituentes; de oblatione autem corporis et sanguinis uerius* indicemus.	35 LXVII
xxvi, 1	<Ioannes dixit:> Obliti fuistis, fratres, quando petit magister noster panem et calicem et benedicit ea dicens: 'Hoc est corpus meum et sanguis,' quia non inperauit istis, ut nobiscum adstarent. <Martha dixit:> PROpter Mariam, quia uidit illam subridentem. <Maria dixit:> Non, quia risi; sed antea dicebat nobis, cum doceret, quoniam, quod infirmum est, per fortio-rem saluabitur. <Cephas dixit:> Aliquantorum* memores estis, quoniam hoc iubebat mulieribus*, ut non rect(a)e orarent,	5 10
xxvii	sed de* terra, sedentes. <Iacobus dixit:> Quomodo ergo possumus de mulieribus ministrationem decernere, nisi diaconiam, ut confortent [a]egenas? <Philippus	15

Testimonium ad u. 29 sq., 31 sq. uide in pag. 98.

LXVII (Fol. 68^r; Quat. XII, p. 7) *Testimonia ad u. 5 sq., 11 sq. exstant in pag., quae praecedit*

29 unusquisq·a (a del. et in s. s. m. corr.) uoca 30 xp̄o· et
non alter alterius locum 31 angeli supra id quod il 32 aliut re-
uoluent 33 muli 34 eribus

LXVII 1 tuentes (siue r) 3 Obliti fuistis fratres 4 quando
petit magister noster panem et 5 benedicit ea dicens cor
6 quia non inperabit 7 ut nobiscum adstarent 8 illam (fort.
punctis supra ill positis m. corr. eam effc. uoluit; sed e non disperi)

9 subridentem 10 dicebat nobis 11 quod 13 Aliquanto^{rum}
(rum s. l. add. m. corr.) estis hoc 14 iubebat mulieribus ut
non recte orarent 15 sed de terra sedentes 16 de 17 decernere
18 conf(ō siue u)rtent

LXVII, 20 Τοῦτο, ἀδελφοί, περὶ τῆς μεταδόσεως. Ὁ ποιῶν ἔργον ἐκ τῶ
 θεσαυρῶν καλὸν περιποιεῖται· ὁ γὰρ θεσαυροῦν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ ἐγγραφὸς ἐργάτης λογισθήσεται παρὰ τῷ θεῷ.
 XXX. Πέτρος εἶπεν· Ταῦτα, ἀδελφοί, οὐχ ὡς ἐξουσίαν
 25 τινὸς ἔχοντες πρὸς ἀνάγκην, ἀλλ' ἐπιταγὴν ἔχοντες παρὰ
 κυρίου ἐρωτῶμεν ὑμᾶς φυλάξαι τὰς ἐντολάς, μηδὲν ἀφαιροῦν-
 τας ἢ προστιθέντας, ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα
 30 εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

C. XXIX (LXVII, 19ssq.) Ὁ ποιῶν κτλ. cf. Matth. 19, 21
 (21sq.) ὁ γὰρ θεσαυροῦν ἐν τῇ β. u. Matth. 6, 20 (Luc. 12, 33 et
 18, 22) XXX (24sq.) οὐχ ὡς ἐξουσίαν . . ἔχ. cf. Thess. II 3, 9 et
 Matth. 7, 29

C. XXIX μεταδόσεως· ὁ ποιῶν V θεσαυροῦν V XXX In
 Latini exempl. inter κυρίου et ἐρωτῶμεν interpunctum uid. fuisse; cf.
 Lud. et Tattam.

	dixit: Hoc, fratres, porrigentibus. Qui	LXVII
	facit operam, sicut thesaurum sibi bo-	20
	num acquirit; qui enim thesaurizat	
	in regno, inscriptus operarius deputa-	
xxx	bitur apud D(eu)m. <Petrus dixit:>	
	Haec, fratres, non ut potestatem alicuius	
	habentes ad necessitatem adsumus, sed ius-	25
	sionem a d(omi)no habentes, et depraecamur	
	uos, ut custodiatis mandata, nihil minu-	
	antes* uel adponentes, in nomine d(omi)ni nos-	
	tri Ie(s)u Chr(ist)i, cui est gloria in saecula saecu-	
	lorum. Amen.	30
	Ea quidem, quae uer-	
	ba* fuerunt, digne posuimus de donationibus,	
	quanta quidem D(eu)s a principio secundu(m)	
	propriam uoluntatem praestitit homi-	
	nibus offerens sibi* eam imaginem, quae	35
	aberrauerat. Nunc autem ex caritate, qua(m)	LXVIII
	in omnes sanctos habuit, producti ad uer-	
	ticem traditionis, quae catecizat, ad eccle-	
	sias perreximus, ut [h]ii, qui bene ducti sunt,	
	eam, quae permansit usq(ue) nunc, traditio-	5
	nem exponentibus nobis custodiant et ag-	
	noscentes firmiores maneant, propter	

Loci euangelii ad u. 19 ssq., 21 sq., 24 sq. commemorantur in pag. 100.
LXVIII (Fol. 68^a; Quat. XII, p. 8)

19 fratres porrigentibus; fort. <de> porrigentibus scrib. 20 faciunt
operam sicut (siue i) thesaurum 21 acquirit qui enim thesaurizat
22 inscriptus o(ex a corr. uid.)perarius 24 fratres potestatem
alicuius 25 necessitas^{tem} adsumus (supra aq m. corr. fort. deleta a litt.
scr. tem siue tes); pro adsumus nescio an addimus legend. ius
26 sionem a dno habentes et depraecamur 27 mandata 28 in
29 saecu (alt.) 30 Post amen spat. uocat. Quod miniatum fuit,
inuestigari non potest. Apud Lud., Tatt., Lag. continuo seq. LXVIII, 14
31 uer 32 ba(a, uix i) fuerunt posuimus de donationibus
33 principio 34 propriam 35 offerere ex i corr. m. 1) ns
LXVIII 2 producti (siue et) ad uer 3 tradi(di ex corr. m. 1) tio-
nis catecizat 4 ut hij qui bene ducti (an docti scrib.?)
5 permansit usq. 7 Inter maneant et Propter spat. duar. litt. uac.

Lagard. Hippolyti Rom. edit. p. 74, 29 ssq. (CA. VIII, c. 5, p. 237 ssq.); Pitra *Iuris eccl. Graec. hist. et mon.* I, 48 ssq.; Funk 'Die Apost. Konst.', p. 151 sq.; Achelis l. l. p. 42—47 (Rahmani l. l. I, c. 21, p. 29 ssq.).

LXVIII, 26 P. 42 (Achel.) Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ γινώσκων τὰ πάντα πρὶν γενέσεως, σὺ δὲ δοῦς (43) ὄρους ἐκκλησίας διὰ λόγου χάριτός σου, ὁ προορίσας τὸ ἀπ' ἀρχῆς γένος δικαίων ἐξ Ἀβραάμ, (44) ἄρχοντας τε καὶ ἱερεῖς κατα-

42 (LXVIII, 26 sq.) Ὁ θεὸς — παρακλήσεως Cor. II 1, 3 (27 sq.) ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν κ. τὰ ταπ. ἐφ. Psalm. 112 (113), 5 sq. 43 (31 ssq.) ὁ προορίσας κτλ. cf. Ephes. 1, 4 sq.

42 γινώσκων O(xon., Barocc. 26 bibl. Bodl.), M(onac. Gr. 380), V(at. Gr. 828) πρὶν γενέσεως MV; πρὶν γενέσεως αὐτῶν (αὐτῶν exprunct.) O 43 προορίσας τὸ O, Pitra, dub. Achel., προορίσας τὸ MV, Lag., Funk δικαίων cum Lat. et Aeth. (Lud.) scripsi; δικαίων codd., edd. 44 καὶ ἱερεῖς OV, om. M et edd. praeter Pitram, dub. Achel. (u. etiam CA.: ἄρχοντας καὶ ἱερεῖς)

eum, qui nuper inuentus est per ignorantiam lapsus uel error, et hos, qui ignorant, praestante s(an)c(t)o sp(irit)u perfectam gratiam eis, qui recte credunt, ut cognoscant, quomodo oportet tradi* et custodiri omnia eos, qui ecclesiae praesunt. 10

C. 81 (21)
P. 39
(Achelie)

40 **Episcopus** ordinetur electus ab omni populo; quique cum nominatus fuerit et placuerit omnibus, conueniet populum* una cum praesbyterio et his, qui praesentes fuerint episcopi, die dominica. Consentientibus omnibus inponant super eum manus et praesbyterium adstet quiescens. 20

41 Omnes autem silentium habeant orantes in corde propter descensionem sp(iritu)s; ex quibus unus de praesentibus episcopis ab omnibus rogatus inponens manum ei, qui ordinatur episcopus, oret ita dicens: 25

43 'D(eu)s et pater d(omi)ni nostri Ie(s)u Chr(ist)i, pater miseriacordiarum et D(eu)s totius consolationis, qui in excelsis habitas et humilia respicis, qui cognoscis omnia, antequam nascantur, 30

43 tu, qui dedisti terminos in ecclesia per uerbum gratiae tuae, praedestinans ex principio genus iustorum Abraham, principes 44

26 sq., 27 sq., 31 ssq. cf. pag., quae anteced.

9 error et hos qui ignorant 10 gratiam 11 Uix ei[s] leg.
12 tradi et custodiri *mediali ui, ut in Graeco* 13 *Cum spat. titulo, qui apud Lud. in p. 323. exstat: De ordinatione Episcoporum et ritu Eucharistiae, minime sufficiat, suspicari licet <De episcopo> uel <De episcopo ordinando> legend. esse; minus probab. apostoli disputantis mentionem factam fuisse uelut <Petrus dixit>* 14 Episcopus ordinetur electus ab 15 nominatus 16 o(ex corr.)mnibus populum 17 praesbyterio 20 praesbyterium adstet quiescens 21 habeant 22 descensionem 23 episcopo(sive u)pis 24 ro(sive u)gatus 26 ihu. 27 to(sive u)tius 28 respices 30 uer 31 praedes(es ex corr.; pro e legi pot. i) 32 iusto(sive u)rum abraham; an <ab> Abraham scrib.?

στήσας τό τε ἁγίασμά σου μὴ καταλιπὼν ἀλειτούργητον, ὁ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εὐδοκήσας ἐν οἷς ἤρετίσω δοξασθῆναι·

- LXIX, 1 καὶ νῦν ἐπίχεε τὴν παρὰ σοῦ δύναμιν τοῦ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, ὅπερ διὰ τοῦ ἡραπημένου σου παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ δεδωρησάι τοῖς ἁγίοις σου ἀποστόλοις, οἱ καθίδρυσαν (45)
 5 τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τόπον ἁγιάσματος σου εἰς δόξαν καὶ αἴνον ἀδιάλειπτον τοῦ ὀνόματος σου. <Δός,> καρδιογνώστα πάντα, ἐπὶ τὸν δούλον σου τοῦτον, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπισκοπήν,
 10 <ποιμαίνειν τὴν ποίμνην> σου τὴν ἁγίαν καὶ ἀρχιερατεύειν σοι, ἀμέμπτως λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἀδιαλείπτως τε ἰλάσκεσθαι τὸ πρόσωπόν σου καὶ προσφέρειν σοι τὰ δῶρα τῆς (46) ἁγίας σου ἐκκλησίας καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἀρχιε-
 15 ρατικῷ ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολήν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμα σου, λύειν τε πάντα σύνδεσμον κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις,
 20 εὐαρεστεῖν τε σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, προσφέροντά σοι ὁσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν, μεθ' οὗ σοι δόξα, κράτος, τιμὴ σὺν ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς (47) αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

44 (LXIX, 2) ἡγεμονικοῦ πνεύματος cf. Psalm. 50 (51), 14
 45 (7sq.) καρδιογνώστα πάντων . . ὃν ἐξελέξω cf. Act. 1, 24 (9) ποιμαίνειν τὴν ποίμνην cf. Petr. I 5, 2 (Act. 20, 28; Ioh. 21, 16) 46 (14sq.) ἀφιέναι ἁμαρτίας cf. Ioh. 20, 23 (16) διδόναι κλήρους κτλ. apocryph. uid. (cf. Act. 20, 32; 26, 18) (17sq.) λύειν . . πάντα σύνδεσμον cf. Esai. 58, 6 (18sq.) κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις cf. Matth. 18, 18

44 καταλιπὼν M ἡρετήσω OM, ἡρετίσω V Fort. [καὶ] νῦν αὐτὸν νῦν δ' Lat. legit πνεύματος MV; πν. σου O, Pitra, dub. Achel.
 45 Cum Lat. de ἁγίασμά σου cogitari pot. εἰς δόξαν — ὀνόματος σου add. m.³ in marg. codic. O Δός om. OMV, at cf. Lat., Aeth., CA.; post πάντων inser. edd. Pro πάντων Lat. et Aeth. leg. πάτερ Cum Lat. et Aeth. supplenti ποιμαίνειν τὴν ποίμνην, cf. CA.: ποιμαίνειν τὴν ἁγίαν σου ποίμνην; codd. et edd.: εἰς ἐπισκοπήν σου τὴν ἁγίαν καὶ τὸ πρόσωπόν σου O, Lat., CA., dub. Achel.; τῷ προσώπῳ σου MV, cett. edd. Fort. προσφέρειν [σοι] fuit in Gr. exempl. 46 ἀφιέναι (non ἀναφιέναι) codd. δέδωκας O εὐαρεστεῖν σοι V (τέ m.¹ add.); fort. δέ cum Lat. et CA. leg. τοῦ κυρίου ἡμῶν deest ap. Lat. δόξα om. M

	et sacerdotes constituens et s(an)c(tu)m* tuum	LXVIII
	sine ministerio non derelinquens, ex ini-	
	tio saeculi bene tibi placuit in his, quos ele-	35
	gisti, <i>pr(a)edicari</i> : nunc effunde eam uirtutem, quae	LXIX
	a te est, principalis sp(iritu)s, quem dedisti dilecto	
P. 45	filio tuo Ie(s)u Chr(ist)o, quod* donauit sanctis apos-	
	tolis, qui constituerunt ecclesiam per sin-	5
	gula loca, sanctificationem tuam, in glori-	
	am et laudem indeficientem nomini tuo.	
	Da, cordis cognitor pater, super hunc ser-	
	uum tuum, quem elegisti ad episcopatu(m),	
	pascere gregem sanctam* tuam et prima-	10
	tum sacerdotii tibi exhibere, sine reprae-	
	hensione seruientem noctu et die, inces-	
46	santer repropitiari* uultum tuum et of-	
	ferre dona sancta(e) ecclesiae tuae, sp(irit)u pri-	
	matum sacerdotii habere potestatem di-	15
	mittere peccata secundum mandatum	
	tuum, dare sortes secundum praeceptu(m)	
	tuum, soluere etiam omnem colligatio-	
	nem* secundum potestatem, quam dedis-	
	ti apostolis, placere autem tibi in mansu-	20
	etudine et mundo corde, offerentem tibi	
	odorem suauitatis per puerum tu-	
	um Ie(su)m Chr(istu)m, per quem tibi gloria et po-	
	tentia et honor, patri et filio cum sp(irit)u s(an)c(t)o,	

LXIX (Fol. 61^r; Quat. XII, p. 9) 2, 7sq., 9, 14sq., 16, 17sq., 18sq. u. *testim. in priore pag.*

33 tuum

LXIX 1 gisti dari (*supra gisti m.³ predica siue premia fort. syll. da expuncta aut et lau scr.*) quae 2 principalis 3 filio
 xpo quod (*cf. πνεμα*) donauit 4 tōlis qui constituerunt ecclesiam
 5 sanctificationem (*ui concr. ut uid. de ecclesia*) 6 indeficientem
 (n ex corr. m.¹) tuo 8 uum tuum quem e(em e in ras. m.¹)
 legisti ad episcopatu^r 9 gregem sanctam tuam et prima
 13 sancta spm (*fort. <et> spu scrib.*) 14 matu^s sacerdotii po-
 testatem 15 mittere mandatum 17 collegatio 19 apostolis
 in (i ex d corr. uid. m.¹) 20 etudine et mundo offerentem
 tibi 21 suauitatis (*Spatium quatt. litt.*) Per 22 quem 23 patri
 et filio deest in Gr.

- LXIX** et nunc et in saecula saeculorum. Amen.' P. 47
- 25 Qui cumque* factus fuerit episcopus, omnes os* offerant pacis, salutantes eum, quia dignus effectus est. Illi uero offerant diacones oblationem, quique inponens manus in eam cum omni praesbyterio
- 30 dicat gratia[n]s agens: 'D(omi)n(u)s uobiscum'; et omnes dicant: 'Et cum sp(irit)u tuo'. 'Susum* corda!' 'Habemus ad dom(inum)'. 'Gratias agamus d(omi)no'. 49 sq. 51
'Dignum et iustum est'. Et sic iam prose-
quatur: 'Gratias tibi referimus, D(eu)s, per
- 35 dilectum puerum tuum Ie(su)m Chr(istu)m, quem
- LXX** in ultimis temporibus misisti nobis salua- 53
torem et redemptorem et angelum uo-
luntatis tuae; qui est uerbum tuum inse-
parabilem*, per quem omnia fecisti et be-
5 ne placitum tibi fuit; misisti de caelo in ma-
tricem uirginis, qui(ue) in utero habitus in-
carnatus est et filius tibi ostensus est ex
sp(irit)u s(an)c(t)o et uirgine natus; qui uoluntatem
tuam complens et populum sanctum tibi
- 10 adquirit extendit manus, cum patere-
tur, ut a passione liberaret eos, qui in te
crediderunt; qui cumque traderetur uo-
luntariae passioni, ut mortem soluat* et
uincula diaboli dirumpat et infernum 53

LXX (Fol. 61^u; Quat. XII, p. 10) 2 sq. Cf. Esai. 9, 6 (5)
4 sq. Cf. Ioh. 1, 3 (Cor. I 8, 6)

25 Quicumque (*m.*¹, cf. LXX, 12; que *m.*² *del. et* que *sive* que *s.*
s. post Qui factus episcopus om 26 os. *s. l. add. m. corr. (cf.*
LXXIV, 3) 28 oblationes (*Gr.: θύλακας sive προσφοράς; cf. u. 29*)
29 praesbyterio 30 dicat gratias agens 31 et omnes dicant et cum
LXX 2 redemptorem 3 tuum 4 parabilem (*fort. m puncto*
s. s. del.) fecisti 7 carnatus est ex 8 uirgine natus
9 complens et populum sanctum tibi 10 adquirit extendis (*cf. Achel. :*
'indem du ausbreitetest seine Hände'; at extendit Hammond, Liturgies
p. 257, cf. p. 225; expandit Rahmani p. 41) cum 11 tur 12 qui
cumque (*nisi hic et LXIX, 25 quique cum scrib.*) uo 13 soluat et
14 uinçula diabuli dirumpat et infernum

	calcet et iustos inluminet et terminum	15	LXX
P. 64	figat et resurrectionem manifestet, accipiens panem gratias tibi agens dixit: 'Accipite, manducate: hoc est corpus meum, quod pro uobis confringetur*'. Similiter et calicem dicens: 'Hic est sanguis meus,	20	
	qui pro uobis effunditur; quando hoc facitis, meam commemorationem facitis'. Memores igitur mortis et resurrectionis eius offerimus tibi panem et calicem gratias tibi agentes, quia nos dignos habuisti adstare coram te et tibi ministrare. Et petimus, ut mittas sp(iritu)m tuum	25	
55	s(an)c(tu)m in oblationem sanctae ecclesiae; in unum congregans des omnibus, qui percipiunt, sanctis in repletionem sp(iritu)s s(an)c(t)i ad	30	
	confirmationem fidei in ueritate, ut te laudemus et glorificemus per puerum tuum Ie(su)m Chr(istu)m, per quem tibi gloria et honor, patri et filio cum s(an)c(t)o sp(irit)u, in sancta ecclesia tua et nunc et in saecula saeculorum.	35	
56	Amen. Si quis oleum offert, secundum panis oblationem et		LXXI

17 ssq. Cf. Matth. 26, 26—28 (Cor. I 11, 23—25; Luc. 22, 19 sq.).
LXXI (Fol. 66^r; Quat. XII, p. 11)

15 calcet et iustos inluminet et terminum 16 et 18 manducate corpus meum 19 confringetur (*pro* confringitur; cf. *Achel.*: 'gebrochen wird'; *Hammond l. l.*: frangitur; *Rahmani* p. 43: confringitur) Similiter 20 calicem dicens hoc (*m.*¹ *corr.* i s. l.) est sanguis meus 21 ef(*foramen antiq. trium litt.*)funditur quando 22 commemorationem 23 Memores resur 24 rectionis offerimus tibi panem et 25 gratias tibi agentes quia nos dig 26 habuisti coram te et tibi mi 27 tuum 29 congregans des omnibus qui percipiunt 30 sanctis in repletionem sps sci 31 confirmationem fidei in ueritate ut (*sive pat*) te (*sive re* ?; *Achel.*: 'dass sie Dich; *Hammond* p. 225 et 258: ut te) 32 per puerum 33 ho

LXXI 1 *Spat. inscriptioni* <De olei oblatione> *sufficiat* 2 offert (*r ex n m.*¹ *uid. corr.*) oblationem

LXXI

- uini et non ad sermonem dicat, sed simili
uirtute gratias referat dicens: 'Ut oleum hoc
5 sanctificans das, D(eu)s, sanitatem utentibus et
percipientibus, unde unxisti* reges, sacer-
dotes et profetas, sic et omnibus gustantib(us)
confortationem* et sanitatem utentibus
illud praebeat'.
- 10 Similiter, si quis caseum et oliuas offeret, (Nounum)
ita dicat: 'Sanctifica lac hoc, quod quoagu-
latum* est, et nos conuaglans* tuae carita-
ti. Fac a tua dulcitudine non recedere fruc-
tum etiam hunc oliuae, qui est exemplu(m)
15 tuae pinguidinis*, quam de ligno fluisti* in
uitam eis, qui sperant in te'. In omni uero
benedictione dicatur: 'Tibi gloria, patri et
filio cum s(an)c(t)o sp(iritu), in sancta ecclesia et nunc
et semper et in omnia saecula saeculoru(m).
20 <Amen>.' Cum autem praes-
byter ordinatur, inponat manum super
caput eius episcopus contingentib(us) eti-
am praesbyteris et dicat secundum ea, q(u<a>e)
praedicta sunt, sicut praediximus super
25 episcopum, orans et dicens: 'D(eu)s et pater
D(omi)ni nostri Ie(s)u Chr(ist)i, respice super seruum
tuum istum et inpartire* sp(iritu)m gratiae et
consilii, praesbyteris ut adiuuet et gu-

C. 39 (32)
P. 61

62

3 simili (i siue e) 4 uirtute gratias referat 5 sanctificans
das (siue des siue dos) ds sanitatem utentibus 6 percipientibus unde
unxisti 7 omnibus 8 utentibus 9 illud praebeat *Inscriptum*
fuisse potest: <De casei et oliuae oblatione> 10 si quis oliuas
11 sanctifica lac hoc quod quoagu 12 est et nos conuaglans
carita 13 a tua dulcitudine non recedere 14 exemplum
15 tuae pinguidinis quam 16 uitam sperant in te uero (ro
in ras. m.) 17 benedictione 18 sancta ecclesia 20 Si <Amen>
miniat. fuit, spat. reliquum sufficere uid. titulo <De praesbytero>, neque
tamen conuenit longiori indici <De praesbyteri ordinatione>
21 byter ordinatur inponat 22 caput eius 23 dicat secundum
24 praediximus super 27 tuum istum 28 praesbyteris
adiubet

	bernet plebem tuam in corde mundo, sicuti respexisti super populum electionis tuae et praecepisti Moysi, ut elegeret* praesbyteros, quos replesti de sp(iritu) tuo, quod* tu donasti famulo tuo; et nunc, d(omi)ne, praesta indeficienter conseruari in nobis sp(iritu)m gratiae tuae et dignos effice, ut credentes tibi ministremus in simplicitate cordis laudantes te, per puerum tuu(m) Chr(istu)m Ie(su)m, per quem tibi gloria et uirtus, patri et filio cum sp(iritu) s(an)c(t)o, in sancta ecclesia et nunc et in saecula saeculorum. Amen'.	LXXI 30
P. 63		35 LXXII
C. 33 (23) P. 64	Diaconus uero, cum ordinatur, eligatur secundum ea, quae praedicta sunt, similiter inponens* manus episcopus solus, sicuti et praecepimus. In diacono ordinando solus episcopus inponat manus propterea, quia non in sacerdotio* ordinatur, sed in ministerio episcopi, ut faciat ea, quae ab ipso iubentur; non est enim particeps consilii in clero, sed curas agens et indicans episcopo, quae oportet; non accipiens communem praesbyteri sp(iritu)m eum, cuius participes praesbyteri sunt, sed id*, quod sub potestate episcopi est creditum. Qua de re episcopus solus diaconum faciat, super praesbyterum	5 10 15 20

LXXII (Fol. 66^v; Quat. XII, p. 12) 1sq. Cf. Ephes. 6, 5.

29 in corde sicu 30 electionis 31 elegeret 33 donasti
34 praesta indeficienter 35 gratiae
LXXII 1 credentes 3 xpm ihm 6 <De diacono> spatio
sufficere uid. Diaconus uero 9 praecipimus 12 ordinatur
18 ri sunt quod (nihil excid. uid., etsi Achel. ex Lag.: 'sondern dass er würdig werde, dass der Bischof ihm vertraue das, was sich ziemt' et ex Lud.: 'sondern er hat sorgsam seine Pflicht zu erfüllen, damit der Bischof ihm trauen könne, und ihn aufmerksam zu machen auf das, was noththut' profert; id, quod propter πνευμα pos.)

LXXII autem etiam praesbyteri superinponant manus propter communem et similem cleri sp(iritu)m. Praesbyter enim huius solius habet potestatem, ut accipiat; dare
 25 autem non habet potestatem. Quapropter clericum non ordinat; super praesbyteri uero ordinatione consignat episcopo ordinante. Super diaconum autem ita dicat: 'D(eu)s, qui omnia creasti et uerbo perordinasti*', pater d(omi)ni nostri Ie(s)u Chr(ist)i, quem
 30 misisti ministrare tuam uoluntatem et manifestare nobis tuum desiderium, da sp(iritu)m s(an)c(tu)m gratiae et sollicitudinis et industriae in hunc seruum tuum, quem ele-
 35 gisti ministrare ecclesiae tuae et offerre

P. 67

LXXIII et LXXIV.

Tattam c. 46; Lagarde AA. p. 467, 17—469, 8 et Aegypt. c. 46 (cf. CA. VII, 41 ssq.); Achelis p. 97—102 (Rahmani II, c. 8—10, p. 129—133).

LXXIII manum habens in caput eius inpositam
 baptizet semel. Et postea dicat: 'Credis
 in Chr(istu)m Ie(su)m, filium D(e)i, qui natus est de
 sp(iritu)u
 s(an)c(t)o ex Maria uirgine et crucifixus sub
 5 Pontio Pilato et mortuus est et sepultus
 et resurrexit die tertia uiuus a mortuis
 et ascendit in caelis* et sedit ad dexteram
 patris uenturus iudicare uiuos et mortu-
 10 os?' Et cum ille dixerit: 'Credo', iterum baptizetur. Et iterum dicat: 'Credis in sp(iritu)u
 s(an)c(t)o*' et sanctam ecclesiam et carnis resur-

C. 46
P. 97
(Achelis)

98

LXXIII (Fol. 80^r; Quat. XIII, p. 3) 8 sq. Cf. Petr. I 4, 5; Tim. II 4, 1

21 superinponant 23 spm. 24 potestatem 25 autem non
 27 consignate (e del. m.¹ ut uid.) 28 diaconum 35 offerre (r alt.
 m.¹ corr. ex e)

LXXIII 1 habens in caput eius inpositam 3 ihm 5 mortuus
 7 sedit (καθισθέρτα; Achelis: 'sich gesetzt hat'; Rahmani: sedet)
 8 uenturus 10 in spu.

rectionem? Dicat ergo, qui baptizatur: **LXXIII**
 'Credo'. Et sic tertia uice baptizetur. Et pos-
 tea cum ascenderit, ungueatur* a praes-
 bytero de illo oleo, quod sanctificatum 15
 est, dicente: 'Ungueo te oleo sancto in no-
 mine Ie(s)u Chr(ist)i'. Et ita singuli detergentes
 se iam induantur et postea in ecclesia*
 ingredientur. Episcopus uero manu(m)
 illis inponens inuocet dicens: 'D(omi)ne D(eu)s, 20
 qui dignos fecisti eos remissionem mere-
 ri peccatorum per lauacrum regenera-
 tionis sp(irit)u(s) s(an)c(t)i, inmitte in eos tuam grati-
 am, ut tibi seruiant secundum uolunta-
 tem tuam; quoniam tibi est gloria, patri 25
 et filio cum sp(irit)u s(an)c(t)o, in sancta ecclesia et nunc
 et in saecula saeculorum. Amen.'
 Postea oleum sanctificatum infunde(n)s de
 manu et inponens in capite dicat: 'Ungue-
 o te s(an)c(t)o oleo in d(omi)no patre omnipoten- 30
 te et Chr(ist)o Ie(s)u et sp(irit)u s(an)c(t)o'. Et con-
 signans in
 frontem offerat osculum et dicat: 'D(omi)n(u)s
 tecum'. Et ille, qui signatus est, dicat: 'Et
 cum sp(irit)u tuo'. Ita singulis faciat. Et postea
 iam simul cum omni populo orent, 35
 non primum* orantes cum fidelibus, nisi
LXXIV
 omnia haec fuerint consecuti. Et cum

22sq. Cf. Tit. 3, 5.

LXXIV (Fol. 80^a; Quat. XIII, p. 4)

13 baptizetur et postea 15 sanctificatum 17 singuli deter-
 gentes 18 induantur et postea 19 uero manu* (sed uirg. dub., fort. s;
AA.: *γῆλα*, *Achel.*: 'seine Hand'; *Rahmani*: manum) 21 qui dignos
 fecisti 22 lauacrum 23 spū. (fort. u in us corr.) eos tuam
 25 tem 26 spū·scō·sancta (in *add. s. l. m.**) nunc 27 saecu-
 lorum (*Spat. duar. litt.*) amen 28 infundes de (*paulo probab. quam*
ex) 30 in dno patre 31 spū. 35 o·ren·t. (*dub. an n uirgula*
del. sit)

LXXIV 1 orantes

LXXIV

- orauerint, de ore pacem offerant. Et tunc
iam offeratur oblatio a diaconibus epis-
5 copo et gratias agat panem* quidem in exe(m)-
plum, quod dicit Gr<a>ecus antitypum*, corpo-
ris Chr(ist)i; calicem uino mixtum propter an-
titypum, quod dicit Graecus similitudi-
nem, sanguinis, quod* effusum est pro om-
10 nibus, qui crediderunt in eum; lac et mel-
le* mixta simul ad plenitudinem promissio-
nis, quae ad patres fuit, qua[m] dixit ter-
ram fluentem lac et mel, qua[m] et dedit car-
nem suam Chr(istu)s, per quam sicut paruuli
15 nutriuntur, qui credunt, in suauitate uer-
bi amara cordis dulcia efficiens; aquam
uero in oblationem in indicium lauacri,
ut et interior homo, quod est animale*, si-
milia consequa[n]tur sicut et corpus.
- 20 De uniuersis uero his rationem reddat e-
piscopus eis, qui percipiunt; frangens au-
tem panem singulas partes porrigens
dicat: 'Panis caelestis in Chr(ist)o Ie(s)u'. Qui autem
accipit, respondeat: 'Amen'. Praesbyteri
25 uero si non fuerint sufficientes, teneant*
calices et diacones et cum honestate ad-
stant et cum moderatione: primus, qui

P. 100

101

9 Cf. Matth. 26, 28 (Luc. 22, 20) 12 sq. Cf. Exod. 3, 8 et 17; 13, 5 al.
18 Cf. Rom. 7, 22 (Ephes. 3, 16)

3 orauer(r ex a corr. uid. m.¹)int 4 diaconibus 7 uino
8 dicit graecus similitudi 9 quod effusum 10 qui crediderunt
Inter eum et Lac spat. trium litt. 12 patres fuit quam (fort.
m iam m.² del.; uix qu<oni>am d.: <Dabo uobis> t. coiciend. ex AA.: *ὅτι
Ἐλεγε· ἄβωω θυτν χόρα*) 13 ram 14 per (ex pro corr. uid.) 15 nu-
triantur 17 uero in o-blationem in in(sive in)dicium 18 ut
et interior animale 19 milia consequan(n delet. uid.)tur 21 per-
cipiunt 22 singulas (an singulis scrib.? AA.: *ἐνάσω; Achel.*: 'jedem
von ihnen') partes 23 panis caelestis in 24 respondeat 25 suf-
ficienter tenent (sed uel a inter e et ut interpos. uel tenean corr. uid.)
26 calices et diacones et cum honestate 27 et cum moderatione

	tenet aquam, secundus, qui lac, tertius,	LXXIV
	qui unum. Et gustent, qui percipient, de	
P. 102	singulis ter dicente eo, qui dat: 'In D(e)o patre omnipotenti'. Dicat autem, qui accipit: 'Amen'. 'Et d(omi)no Ie(s)u Chr(ist)o et sp(irit)u s(an)c(t)o et sanc- ta ecclesia'. Et dicat: 'Amen'. Ita singulis fiat. Cum uero haec fuerint*, festinet unusquisque operam bonam facere	30 35

LXXV—LXXVIII.

Tattam c.48—60, 62 ex.; Lagarde AA. p. 470, 1—473, 4, 476, 7—27 et Aegypt.
c. 48—60, 62 ex. (CA. VIII, c. 29, 31 ex., 40, p. 267, 269, 274); Achelis p. 106—121,
134 sq. (Rahmani II, c. 13, 14, 16, 17, 20, 21, 24, 25, p. 135—147).

C. 48 P. 106 (Achelis)	qui praesentes estis, et ita [a]epulamini. Cate- cuminis uero panis exorcizatus detur et cali- cem singuli offerant.	LXXXV
C. 49 P. 107	Catecuminus in cena dominica non* concum- bat. Per omnem uero oblationem memor sit qui offert eius, qui illum uocauit; propterea enim depraecatus est, ut ingrediatur sub tecto eius*.	5
C. 50	Edentes uero et biben-	10
P. 103	tes cum honestate id agite et non ad ebrieta- tem et non, ut aliquis inrideat aut triste- tur, qui uocat uos, in uestra inquietudine,	

LXXV (Fol. 71^u; Quat. XIII, p. 7)

28 tenet* (*uerr. in ras. scr. m.¹; pro * fuisse uid. o*) a-quam se-
cundus qui lac tertius 29 gustent qui percipient 30 singulis ter
dicente eo qui dat in 31 autem qui 32 amen 33 ecclesia
amen ita singulis 34 uero haec fuerint (*m.² fort. fecerint mut. uol.*;
*at cf. AA.: Τοῦτων δὲ πεινούμενων; Achel.: 'Wenn dies aber ge-
schehen ist') festinet*

LXXV 1 praesentis 2 cali 3 sq. *Inscriptio haec fere uid. fuisse:*
<Catecuminos cum fidelibus concumbere non decere> 6 uero
9 sq. *Suppl. fort.:* <Cum moderatione et honestate edi decere>
11 ho (*sive u*)nestate id agite ebrieta 13 An qui uoca(ui)t
scrib.? (*cf. u. 7 et 21; Achelis: 'welcher euch eingeladen hat'; Rahmani:*
qui aduocauit)

- LXXV** sed ut oret, ut dignus efficiatur, ut ingrediantur sancti ad eum. 'Uos enim', inquit, 'estis sal terrae'. Si communiter uero omnibus oblatum fuerit, quod dicitur Graece apoforetum, accipite ab eo; si autem, ut omnes gustent, sufficienter gustate, ut et superet et quibuscumque uoluerit, qui uocauit uos, mittat tamquam de reliquiis sanctorum et gaudeat in fiducia. Gustantes autem cum silentio percipiant, qui uocati sunt, non contententes uerbis, sed qu(a)e hortatus fuerit episcopus et, si interrogauerit aliqui, respondeatur illi; et cum dixerit episcopus uerbum, omnis cum modestia laudans eum taceat, quandiu iterum interroget. Etiam si absque episcopo in cena adfuerint fideles, praesente presbytero aut diacono similiter honeste percipiant. Festinet autem omnis siue a praesbytero siue a diacone accipere benedictionem de manu. Similiter et catecuminus exorcizatum id ipsut* accipiat. Si laici fuerint in unum*, cum moderatione agant. Laicus enim benedictionem facere non potes*.

P. 109

110

C. 51

- LXXVI** Unusquisque in nomine d(omi)ni edat. Hoc eni(m) D(e)o placet, ut aemulatores etiam apud gentes

P. 111

15 Matth. 5, 13.

LXXVI (Fol. 71^r; Quat. XIII, p. 8)

15 inquit 16 estis 17 graece 18 om 19 su 20 quibuscumque uoluerit qui uo (siue de) 21 mittat reliquiis 22 sanctorum et 25 inter* (fuisse uid. t aut c) roga 26 illi cum (et m. corr. s. s.) 27 rit uerbum omnes (cf. u. 32) 30 praesente 31 percipiant (nt contign.) 32 festinet praesbytero (siue i)

LXXVI 1 cum 2 potes (pro potest pos. uid.; cf. AA.: *oú dévarai*; Achel.: 'darf nicht') 3 Tit. fort. hic fuit: <In nomine Dei edidecere> 4 do. litteris minusc. fort. m. corr. addid. 5 placet

simus, omnes similes et sobrii.

C. 52

Uiduas, si quando

quis uult, ut [a]epulentur, iam maturas aeta-
te dimittat eas ante uesperam. Si autem no(n)
potest propter clerum, quem sortitus est,
escas et uinum dans eis dimittat illas et a-
put semet ipsas, quomodo illis placet, de re
sumescant*.

10

C. 53
P. 113

Fructus natos primum, <prius>quam
incipiant* eos, omnes festinent offerre
episcopo; qui autem offerit*, benedicat et no-
minet eum, qui optulit, dicens: . Gratias
tibi agimus, D(eu)s, et offerimus tibi primitiuas*
fructuum, quos dedisti nobis ad percipi-
endum, per uerbum tuum enutriens ea*, iu-
bens terrae omnes fructus adferre ad lae-
titiam et nutrimentum hominum et om-
nibus animalibus. Super his omnibus lau-
damus te, D(eu)s, et in omnibus, quibus nos iuuas-
ti*, adornans nobis omnem creaturam ua-
riis fructibus per puerum tuum Ie(su)m Chr(istu)m,
dom(inum) nostrum, per quem tibi gloria in sae-
cula saeculorum. Amen.

113

15

20

25

C. 54
P. 114

Benedicuntur quidem fruc-

tus, id est uua, ficus, mala grania*, oliua, py-
rus*, malum, sycaminum, Persicum, cera-

30

14 ssq. Cf. XXV, 17 ssq., XXVI, 9 sq. (<Id. 13, 3; Exod. 23, 19 al.)
21 ssq. Cf. Gen. 1, 29 sq.

6 sq. An fuit <De uiduarum epulo>? 9 dimittat (a m.¹ ex e corr.);
possis cogitare de lac. sic fere supplenda aeta|te <cibet et> dimittat
11 uinum dans eis di(sive e)mittat et a 12 quomodo de(aut ut) re
13 Tit. fuisse uid.: <De fructibus episcopo offerendis> 14 Fructus
(u m. corr. in o mut. uid.) primum quam (cf. u. 18 sq.) 15 incipiant
(pro cip legi pot. elr) aut ui inferendi, colligendi posit. aut edere, per-
cipere (u. 19 sq.) uel sim. subaud. offerre 16 episcopo no 17 minet
18 tibi 19 fructuum 20 endum uerbum 21 bens
fructus (sive os) lae 22 titiam et nutrimentum hominum 24 damus
iubas 25 ti o(sive u)mnem 26 fructibus per puerum
28 sq. <De fructuum benedictione> aut sim. 31 cera

8*

LXXVI

seum*, amygdalum, Damascena, non pepon,
non melopepon, non cucumeres, non cepa,
non aleus* nec aliut de aliis oleribus. Sed et ali-
quotiens et flores offeruntur.

35

LXXVII

OFFERATUR ergo rosa et lilium, et alia uero
non. In omnibus autem, quae percipiuntur, s(an)c(t)o D(e)o gratias agant in gloriam eius perci-
pientes.

P. 115

C. 55

5

Nemo in Pascha, antequam
oblatio fiat, percipiat. Nam qui ita agit,

non illi inputatur ieiunium. Si quis autem
in utero habet et aegrotat et non potest duas

dies ieiunari, in sabbato ieiunet propter

P. 116

10

necessitatem, continens* panem et aquam.

Si quis uero in nauigio uel in aliqua neces-

sitate constitutus ignorauit diem, hic cum

dédicerit hoc, post quinquagesimam red-

dat ieiunium. Typus enim transiit, quaprop-

15

ter secundo mense cessauit, et debet quis

facere ieiunium, cum ueritatem dédicerit.

C. 56

P. 117

Diaconus uero unusquisque cum subdiac(o)-

nibus ad episcopum obseruent; suggere-

20

tur etiam illi, qui infirmantur, ut, si placue-

rit episcopo, uisitet eos. Ualde enim oblecta-

tur infirmus, cum memor eius fuerit prin-

LXXVII (Fol. 74^u; Quat. XIII, p. 9)

35 *Fuisse uid. proprium caput* <De floribus>.

LXXVII 1 uero (q̄ *dimid.*) 2 percipiuntur (q̄ *dimid.*, r̄ *resectum*)

3 agant (t̄ *ex e m.*¹ *corr. uid.*) in perci (ī *part. seruat.*) 4 *Fort. suppl.:*

<In Pascha, antequam oblatio fiat, percipi non decere> 8 ae·gro·tat̄^{et}
non (et̄ *s. l. m. corr. add. uid.*) 9 ieiunari (cf. XXXIV, 8 et 15) ieiunet

10 necessitatem continens 13 dederit 14 ieiunium (*Spat. unius litt.*)

Typus transiit 15 secundo debet 16 ieiunium cum ueritatem
dederit (siue at̄) 17 <Diaconos ad episcopum obseruare debere> uel

sim. 18 subdiac̄ (c̄ *mutil.*, ō *resect.*) 19 episcopum obseruent suggere

20 qui infirmantur si placet 21 rit uisitet eos ualde oblecta

22 infirmus cum memor

C. 57	ceps sacerdotum.	LXXVII
	Fideles uero mox, cum expergefacti fuerint et surrexerint, antequam oper(a)e suae contingant*, orent D(eu)m et sic iam ad opus suum properent. Si qua autem per uerbum catechizatio* fit, praeponat hoc, ut pergat et audiat uerbum D(e)i ad confortationem* animae suae; festinet autem et ad ecclesiam, ubi floret sp(iritu)s.	25 30
P. 118		
119		
C. 58		
	Omnis autem fidelis festinet, antequam aliquid aliud gustet, eucharistiam percipere. Si enim ex fide percipit, etiamsi mortale quodcumque <d>atum illi fuerit, post hoc non potest eum nocere*.	35 LXXVIII
C. 59		
P. 120		
	Omnis autem festinet, ut non infidelis gustet de eucharistia aut ne sorix aut animal aliud aut ne quid cadat* et pereat de eo. Corpus enim est Chr(ist)i edendum credentibus et non contemnendum.	5
C. 60		
P. 121		
	<Calicem> in nomine enim D(e)i benedicens accepisti quasi antitypum sanguinis Chr(ist)i. Quapropter nolito effundere, ut non sp(iritu)s alienus uelut te contemnite illut* delingat: reus eris	10

35 ssq. Cf. Marc. 16, 18.

LXXVIII (Fol. 74^r; Quat. XIII, p. 10; u. imaginem)

23 <De hora orandi> *suppl. uid.* 24 Fidelis (i m.¹; e s. s. m. corr.) cum m. corr. s. l. add. et 25 opere suae contin 26 gant (*Spat. unius litt.*) Orent dm̄ iam et 28 audiat 30 et ubi 31 sq. *Fort. leg.*: <Eucharistia percipiatur, antequam aliud gustetur>

LXXVIII i Ante atum una litt. resecta 2 n(dimid.) nocere *Tit. fort. fuit.* <Serupulose eucharistiam esse custodiendam> 4 gustet de eucharistia 5 aut animal aliud 7 contemndum (m s. s. uid. m. corr.) 8 *Suppl. uid.*: <Nihil effundendum de calice>. *Praeterea subst.* <Calicem> *miniatum fuisse ueri sim.* 9 In accepisti 10 antitypum sanguinis quapropter 11 nolū (*ex t̄i aut u corr. uid.*) t̄e (*probabil. quam t̄o aut oq*); *fort. m.² l et de corr.*: *an uol. noli deeffundere aut noli de <eo> eff.?* alienus uelut 12 *Ante reus fort. excid.*: <Deus enim tibi irascetur et tu>; *cf. Achel.*: 'damit es kein fremder Geist auflecke, damit Gott dir nicht

LXXVIII sanguinis, tamquam qui spernit prae[pu]ti-
um, quod* comparatus est.

- 15 [Semper tempta modeste consig-
nare tibi frontem. Hoc enim signum passio-
nis aduersum diabolum ostenditur, si ex
<f>ide faciat quis, ut non hominibus placens,
<s>ed per scientiam sicut loricam offerens;
20 siquidem aduersarius uidens uirtutem
sp(iritu)s ex corde in similitudine lauacri in ma-
nifestum deformatam* tremens effuga-
tur, te non illum* cedente, sed inspirante.
Hoc ipsut erat, de quod* in typo Moyses in oue,
25 quae per Pascha immolabatur, sanguem* a-
sparsit in limine et duos postes unguens
significat eam, quae nunc in nobis est, fide(m)
in perfecta oue. Frontem et oculos per
manum consignantes declinemus ab eo,
30 qui exterminare temptat. Haec itaque
cum gratia et fide recta glorios[a]e cum au-
diantur, aedificationem praestant eccle-
siae et uitam aeternam credentibus.
Quae custodiri moneo ab eis, qui bene sapi-
35 unt. Uniuersis enim audientibus apos-]

Ex C. 62
P. 134

135

13sq. Cf. Cor. I 6, 20 (7, 23; Petr. I 1, 18sq.) 25sq. Cf. Exod. 12, 7 et 22.

zürne, da du Verächter gewesen bist, und du des Blutes Christi
schuldig werdest' 13 sanguinis praepu]ti]um (AA.: τοῦ
τιμῆος; Achel.: 'den Preis') 15—35 Ex uitio, quod iam Grae-
cum exemplar contraxerat, haec capitis 62. pars, quae LXXX, 14ssq.
suo loco posita et denuo uersa est, hic praecepta nescio an pro-
prio tit. <De crucis signo> instructa 15 modeste 16 enim
signum 17 n(dimid.)is 18 Ante ide perit f 19 s litterae
ante e]d posita]e apex restat per 20 quidem aduersarius 21 simi-
litudine (an -nem scrib.?) lauacri 22 effuga 23 tur 24 Hoc
erat
ipsut (erat s. s. uid.) de quod uoce (m.² u et ce deletis ue s. s.) 25 im-
molatur (ba m. corr. s. s.) 26 duos postes unguens 27 significat fort.
in significa<ba>t corr. (cf. LXXX, 26) uobis (m. corr. u deleto n s. s.)
30 exterminare temptat. haec itaque 31 recta gloriosae (quod
aduerb. fort. ex marg. irrepsit) cum au 35 Uniuersis enim apos<tolica
cam traditionem>; cf. LXXX, 35

LXXIX et LXXX.

Tattam c. 62; Lag. AA.p. 474, 25—476, 26 et Aeg. c. 62; (CA. VIII, c. 33, p. 270 sq.); Achelis p. 128—135 (Rahmani II, c. 24, p. 145, 147).

Ex C. 62
P. 129
(Achelis)

D(eu)m, qui non mentitur, qui memor fuit sanc-
torum suorum et emisit uerbum suum in-
luminantem* eos. Illa ergo hora in latere
Chr(istu)s punctus aquam et sanguinem* effudit et
reliquum temporis diei inluminans ad ues-
peram deduxit. Unde incipiens dormire pri(n)-
cipium alterius diei faciens imaginem re-
surrectionis compleuit. Ora etiam, ante-
quam corpus cubili* requiescat. Circa me-
diam uero noctem exurgens laua manus
aqua et ora. Si autem et coniunx tua
praesens est, utrique simul orate; sin ue-
ro necdum* est fidelis, in alio cubiculo, sece-
dens, ora et iterum ad cubilem* tuum re-
uertere. Noli autem piger esse ad orandu(m).
Qui in nuptias [con]ligatus est, non est inquina-
tus; qui enim loti sunt, non habent neces-
sitate[m] lauandi iterum, quia mundi sunt.
Per consignationem cum udo flatu* et
per manum sp(iritu)m amplectens corpus tuu(m)
usque ad pedes sanctificatum est.
Donum enim sp(iritu)s et infusio lauacri, sicuti

LXXIX

5

10

15

20

LXXIX (Fol. 81^r; Quat. XIII, p. 13) 1 Cf. Tit. 1, 2 4 Cf. Ioh. 19, 34 17sq. Cf. Ioh. 13, 10

LXXIX 1 memur 3 luminantem (cf. Gr.: τὸν λόγον) εὖς illa ergo in latere 4 effudit 5 diei. ues 6 deduxit incipiens pri^r (uirgula dubia) 8 compleuit (et ita Lag. Aeg.; Achel.: 'Du — machst das Vorbild der Auferstehung') 9 cubile 10 ue (e ex o m.¹) ro 11 et .o .ra (Spat. duar. litt.) Si tua 13 necdum (m.¹; nondum m. corr.); cf. LIII, 6, 8sq. 14 iterum ad cubilem 15 noli autem piger orandu^r 16 nuptias ligatus (con s. l. add. m. corr.; AA. δεδεμένος) est non 18 sunt (nt contign.) 19 cum tu deflatus es (m.¹; cum u-do flatu et m. corr.); AA.: Καὶ ἐμπνεύσας τῇ χειρὶ σου καὶ ἀργαλίᾳ σσαντὸν τῷ πνεύμῳ τοῦ στόματός σου 20 tuu^r 21 sanctificatum 22 Donum (quasi nouum capitul. incip.)

LXXIX

ex fonte corde credente cum offertur,
 sanctificat eum, qui credidit. Hac igitur
 25 hora necessarium est orare; nam et
 hi, qui tradiderunt nobis, seniores ita nos
 docuerunt, quia hac <h>ora omnis creatura
 quiescit ad momentum quoddam, ut
 laude[n]t dom(inum); stellas et arbusta et aquas
 30 stare in ictu, et omne agmen angelorum
 ministrat ei, in hac <h>ora una cum ius-
 torum animabus laudare D(eu)m. Quapropter
 debent [h]ii, qui credunt, festinare hac
 <h>ora orare. Testimonium etiam habens

P. 132

LXXX

huic rei d(omi)n(u)s ita ait: Ecce clamor factus
 est circa mediam noctem dicentium: 'Ecce
 sponsus uenit, surgite ad occursum eius' et in-
 fert dicens: Propterea uigilate; nescitis enim,
 qua hora uenit. Et circa galli cantum
 5 exurgens, similiter; illa enim hora gallo
 cantante filii Istrahel Chr(istu)m negauerunt,
 quem nos per fidem cognouimus, sub spe
 luminis aeterni in resurrectione mortuorum
 spectantes diem in ha<n>c. Itaque, omnes
 10 fideles, agentes et memoriam eorum facientes
 et inuicem docentes et catecuminos
 prouocantes neq(ue) temptari neq(ue) perire po-

133

35 ssq. Matth. 25, 6.

LXXX (Fol. 81^a; Quat. XIII, p. 14) 3sq. Matth. 24, 42 (25, 13)
 5 sq. Cf. Matth. 26, 34 et 74

23 offertur 24 sanctificat eum qui credidit (*Spat. trium litt.*) Hac
 25 necessarium 26 nobis seniores ita nos 27 hac ora omnis
 creatu 28 ra quiescit-ad momentum 29 et (t ex d corr. m.)
 arbusta 30 agmen angelo 31 in hac ora una cum ius 32 ani-
 mabus laudare dm quaprop 34 o-ra orare
 LXXX 2 ad occursum 3 fert Propterea uigilate nescitis
 5 similiter (*subaud.*: ora) 6 filii istrahel xpm negauerunt (*sine ant*)
 7 fidem spe 8 aeterni 9 diem in hac itaque (*uis* diem [in].
 Ha<e>c itaque coic.) 10 fideles agentes 11 inuicem cate-
 cuminos 12 temptari

	teritis, cum semper Chr(istu)m in memoriam*	LXXX
P. 154	habetis. Semper autem imitare cum honestate consignare tibi frontem. Hoc enim signum passionis aduersum diabolum manifestum et conprobatum est, si ex fide itaq(ue) facis, non ut hominibus appareas, sed per scientiam tamquam scutum offerens; nam aduersarius, cum uidit uirtutem,	15
185	quae ex corde est, ut homo similitudinem uerbi in manifesto deformatam ostendat, infugiatur* non sputante <te>, sed flante sp(iritu) i(n) te. Quod deformans Moyses in ouem* Paschae, quae occidebatur, sanguem asparsit in limine et postes unexit, designabat ea<m>, q(u<a>)e nunc in nobis est fides, quae in perfecta oue est. Frontem uero et oculos per manu(m) consignantes declinemus eum, qui exterminare temptat. Haec itaq(ue) si cum gratia et fide recta accipiuntur, praesta<n>t aedificationem in ecclesia et uitam aeternam credentibus. Custodiri haec consilium do ab omnibus bene sapientibus. Uniuersis enim audientibus apostolicam tra-	20
		25
		30
		35

25sq. Cf. Exod. 12, 7 et 22.

13 cum 14 imitare 15 consignare frontem 16 aduersum
diabolum 20 uir(r ex ç m.)tutem 23 infugiatur (i alt. m.¹ add.
uid.) <te> add. Stuelcken flante spūi? (uel siui uel sici uel
hu) 24 le (siue te, uix lo) deformans moyses 26 limine
eaq: 28 est Frontem uero et oculos 31 accipiū(u siue e)ntur
praestat (cf. LXXVIII, 32) 32 dificationem in 33 credentibus
34 uni 35 tra<ditionem>.

MAR 24 1970

MAR 17 1974

1	2	3	4	5	6	7	8	9
DIDASCALIA Apostolorum.							Call Number	
AUTHOR Latin..1900. Hauler.							599	
TITLE Didascaliae apostolorum.							D557.2	
							Lat	
							1900h	
							cop.1	

DIDASCALIA Apostolorum.	599
Latin. 1900. Hauler.	D557.2
Didascaliae apostolorum.	Lat
	1900h
	cop.1

